UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01008263 4

595

1

62

SEBRANÉ SPISY

IGNÁTA HERRMANNA

LIBRARY
SEP 8 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

DÍL XXI.

PŘÍBĚH DUŠIČKOVÝ.

PG
5038
H45
1905
díl 21

V PRAZE.
NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC
1916.

IGNÁT HERRMANN:

PŘÍBĚH DUŠIČKOVÝ.

RODINNÁ HISTORKA
Z LET SEDMDESÁTÝCH.

V PRAZE.
NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC
1916

AUTOR VYHRAZUJE SI PRÁVO PŘEKLADU DO VŠECH JAZYKŮ
A VŠECHNA PRÁVA VŮBEC.

Tiskem »Unie« v Praze.

FRANTOVI ŽUPANU

(prof. Fr. Procházkovi)

příteli drahému, spisovateli svéráznému,

v upřímné oddanosti věnuje

V prosinci 1915. *Ignát Herrmann.*

PŘÍBĚH DUŠIČKOVÝ

čili

vypsání, kterak se paní Petronila Konopková zpronevěřila choti svému Vavřinci a krbu domácímu, tíhnouc za novým, klamným štěstím, a jaké byly zpozdilého toho dobrodružství osudné následky.

Tato historie uveřejněna byla původně v nedělní zábavné příloze Nár. Listů r. 1913 a 1914.

1. Útěk.

Do smrti nejdelší nikdo by se nebyl nadál, že něco takového potká právě pana Vavřince Konopku, ale nejméně by se toho byl nadál Konopka sám. Že mu totiž odejde žena. Ne způsobem přirozeným, smrtí. Smrt její byl by unesl. Neboť kdo by časem byl mohl vstoupiti na grunt jeho duše, byl by tam nalezl tesklivé pomyšlení: „Konopko — Vavřinče — špatně jsi znal ženy, když jsi ze všech vybral na celý život právě Petronilu. Říkával sis, že je ti souzena. Ale proč ti byla souzena právě Petronila? Kdyby ti dnes přinesli ortel smrti — a podepsaný třebas i panem vrchním radou — věděl bys, proč? Nikohos nezabil — a rozsudek smrti? Mohlo by se ti to stát? A Petronila se ti stala taky beze vší příčiny!“

Toto pomyšlení plovalo na hladině duše páně Konopkovy jen jako dohořívající knůtek na poslední kapičce oleje v nočním kahánku; na po-

vrch — snad až na samé rty — nikdy se neodvážilo. Neboť paní Petronila byla neúprosná a strašlivě by se byla hojila na choti svém.

A přece jednoho dne odešla, totiž utekla.

Stalo se tak za kalného dne dušičkového. Byla neděle a bylo to za časů, kdy taky v neděli ještě ve všech kancelářích se úřadovalo, třeba že vlastně nikdo nic nedělal. Všichni šéfové, všichni přednostové, všichni presidenti sice dobře věděli, že nedělní práce nestojí za zlámanou grešli, ale zvyk byl zvyk a řád byl řád, a nikomu nepřišlo na mysl, že by se v neděli „pracovati" nemusilo a že by se tisícové tisíců otroků větších i menších zaradovali, kdyby jim celá neděle byla darována, aby oddechli a s chutí pak se zapřáhli v pondělí v obvyklé jho své. „Úřadoval" tedy taky pan Konopka a vrátil se domů okolo hodiny s poledne. Ještě se nesvlékl, a již byla polévka na stole, což ho překvapilo, ježto jindy paní Petronila tak nespěchávala. Nebyl však pojat žádným podezřením. Ještě nedojedl polévku, a již zas byla na stole husa. A pořád pan Konopka nic netušil. Paní Petronila pobízela: „Jez, jez, Lorenc — (bylo jí dlouhé jméno Vavřinec, říkala mu Lorenc) — ať si pak na chviličku zdřímneš, aby ses dostal na svaté pole ještě za světla." Neboť ona svou dušičkovou pouť na hřbitov konávala již ráno, hned po snídani, a pan Vavřinec teprv odpoledne.

Taky ho krom zvyku z popoledního spánku mnohem časněji zburcovala, číšku černé kávy do něho vlila, křečkový jeho kožich přinesla, muži do něho pomohla, a když pan Konopka odcházel, na veliké jeho překvapení křížek na čelo mu udělala a ještě na samém prahu řekla k němu: „Jdi, Lorenc, pomodli se tam za všecky naše drahé dušičky, které nás předešly — a pomodli se taky za mě — —“

Teprv později si připamatovával, jak podivným hlasem to řekla, hlasem, v němž jihlo něco nezvyklého, a přece při tom netušil nic, pranic. Do té doby neměl pan Vavřinec žádných předtuch, nevěděl o nich, nestaral se o ně.

Vykonal upřímně dušičkovou pobožnost a vrátil se až v černý večer. Již z ulice bylo mu nápadno, že okna pokoje jsou tmava. „Snad sedí Petronila v zadním, na dvoreček.“

Vylezl do patra, sáhl na kliku, bylo zamčeno. Zazvonil. Zvuk zvonku se tříštil kamsi do prázdna, panu Vavřinci zdálo se, jakoby dvéře ze síňky do kuchyně i do pokoje byly otevřeny, tak mnohonásobně klinkal zvoneček do volných prostor, všechny vymetl a ponurou ozvěnou zas odevšad se vracel. Ozvěnou skoro strašidelnou, až pana Vavřince i v kožiše zamrazilo. Zatáhl podruhé, potřetí, řinkot zvonku zněl jak na poplach, lítal po celém bytě, ale nikdo neodmykal. Pan Konopka škrtl sirkou — ve štěrbině dveří trčelo cosi bílého. Lístek. Ruce jeho se roze-

chvěly. Ještě nikdy nenašel nic takového. Sirka dohořela, až se mu konečky prstů připálily. Rozžehl druhou, sáhl po lístku.

„Klíč je u domovnice," stálo na něm písmem paní Petronily.

Pan Vavřinec klopýtal se schodů, domovnice vydala mu klíč. Vylezl zas nahoru, odemkl, vstoupil. Mrazivá prázdnota ovanula ho. Vkročil do kuchyně. Tu byla na míse skoro celá půlka studené husy, jako k večeři přichystána. Vešel do pokoje, lampa na stole byla připravena. Rozsvítil. Pod lampou byl další lístek z ruky paní Petronily:

„Milý Lorenc! Jsou ve světě omyli. Tys mi bil takovým omilem. Vidím, že mě štěstí táhne jinám. Otcházím, nepátrej po mně ani po ňom. Uchýlíme se, kde nás nikdo nezná, kam netrefíš a nedojdeš, kde budem žít v lásce. Nermuť se a Bůh tě potěš. Loučí se s tebou na vždy tvoje Petronila. — Večeři máš v kuchyni na stole.

P. S. U řezníka, u kupce, u mlíkařky je do prvního všecko zaplaceno."

Později pan Vavřinec nemohl pochopiti, že ho ze všeho toho neranila mrtvice. Bylo to strašlivé, bylo to ohromující. Paní Petronile bylo skoro čtyrycet — Konopka nikdy neslyšel, že by ženy v tom věku ještě mužům utíkaly. Heslo „Chci se vyžít!" nebylo tehda ještě vynalezeno, a Konopka ani později by ho nebyl chápal, nebyl by

mu porozuměl. Žil s paní Petronilou patnáct let, měla vše, čeho potřebovala, nasytila se, oblékla se po chuti, potýrala chotě, kdy se jí zachtělo, na prvního mu odebrala všechny peníze, z nichž mu pak denně vyplácela po dvou šestácích na soukromé potřeby a vyražení, nikdy po ničem jiném nezatoužila. Vše nasvědčovalo, že je s životem spokojena, nikdy neprojevila touhy po čemsi neznámém. Pan Konopka nikterak si nebyl vědom, že by povinnosti své byl zanedbával. Po celý život nevzala knihy do ruky, aby snad odtud byla něco takového vyčtla. Krom toho mívala paní Petronila loupání v koleňou, zvláště když se povětrnost měnila, ačkoli tehda dávno ještě nebyly zavedeny kritické dni. A začne-li někdo trpěti podobným nějakým neduhem, taky už nemyslí na vyžití se. Slovem, všechno bylo panu Konopkovi nesrozumitelné.

V prvém okamžiku byl zdrcen, ohromen. O chvíli později připadlo mu, že s ním Petronila nějak zažertovala, ačkoliv neomylně cítil, že podobné žerty jsou velmi nejapné.

Vavřinec Konopka rozhlédl se prázdným, pustým pokojem. Teď se rozpomenul na její dnešní podivné loučení. Kterak ho na čele pokřižovala. Na chvat, s jakým ho z domu pudila. Chtěla získati času! Kterak ho nabádala, aby se taky za ni pomodlil. Na hřbitově! Konopka nerozuměl symbolům a jinotajům, ale teď jakoby mu světlo vzcházelo. Měla ta modlitba na hřbi-

tově znamenati, že mu tou chvíli manželka odumřela?

Ne, ne, to nemůže býti. Petronila zas přijde, jistě se vrátí.

Chvějící se ruka jeho sáhla opět po lístku a zraky padly na slova: nepátrej po mně ani p o ň o m... To jest jasné. P o ň o m znamená nějakého člověka, muže, s nímž ušla! Pan Konopka se zamyslil a cosi jako stín úsměvu zjevilo se na jeho tváři. Že j e m u nevyzpytatelný osud orteloval kdysi Petronilu, bylo docela jisté. Měl toho neklamné důkazy. Na prstě snubní prsten, ve stole dokumenty oddavací, křestné, domovské a jiné listiny, a v paměti konečně neodčinitelných a nezměnitelných patnáct let společného života. Ale že se nalezl ještě kdosi jiný, jenž by si byl dal usouditi jeho Petronilu, to bylo skoro víře nepodobno.

Podruhé rozhlédl se Konopka prázdnou světnicí a vkročil do druhé, do společné ložnice. Až se ulekl. Dvéře šatníku a prádelníku byly otevřeny. Chvátala paní Petronila, nezavřela po sobě. V šatníku chyběly nejlepší její dvoje, troje šaty, zásoby v prádelníku značně byly ztenčeny. Vše novější bylo vybráno, jen chatrnější věci tu zbyly. A hle, tu šuplata starodávného, vykládaného prádelníku čili veškostnu byla povytažena. Pan Konopka vytáhl nejhořejší docela — všechny šperky paní Petronily zmizely. Sáhl do hloubi pravého kouta, pod všeliké staré látky

a podšívky, pod nimiž paní Petronila ukrývala vždy knížku spořitelní. Knížka byla tatam.

Teď zakroužil trpký úsměv kolem rtů Vavřincových. V té knížce byl nejen majetek manželky jeho, nejen úspory její za celou dobu manželství, ale byla tam vepsána i nejedna stovka, jež pocházela z jeho kapsy, z jeho služného. Ne, s tím neměla Petronila utíkat. Ať si vzala, co bylo jejího, ale co jemu náleželo — — —!

A tímto nešlechetným činem — zdálo se — byly nadobro zpřetrhány všechny pásky. Petronila nejen utekla, ona ho taky oloupila.

Pan Konopka podíval se pod postel. Tam býval objemný cestovní kožený tlumok — jeho místo bylo prázdné. Chyběl i nejlepší hedvábný deštník, chyběly taky galoše. Nu ano, je podzimek, nastává blátivé počasí, později napadne sněhu. Paní Petronila pamatovala na všechno. Arci, arci, její loupání v kolenou, vzpomněl teď Konopka. Tu jsou galoše skutečně důležitější než nějaká paráda, ač paní Petronila ani na klobouky nezapomněla.

Vrátil se do jídelny, odtud vešel do kuchyně, a zde bylo věru nejútulněji. Kdežto v bytě vypadalo jako po zlodějích a skoro tam strašilo, v kuchyni se nic nezměnilo. Naopak, vypadalo zde, jakoby se hospodyně co chvíle měla vrátit, aby připravila společnou večeři. Tu na míse byla půlka husy — jen stehýnko chybělo, a to snad si vzala paní Petronila na cestu, na posilněnou,

kdyby náhodou nenašla stanice, kde se stoluje. Jede-li do neznáma rychlíkem, nebude vůbec nikde zastávky na večeři. Vedle husy byly na misce studené zemáky, na jiné misce zelí. V omáčníku bylo dostatečné množství šťávy z husy. Opodál stál rychlovar lihový, kdyby si chtěl Konopka večeři ohřáti. V plechové krabici byla celá půlka chleba. Skřínka s kávou, skřínka s cukrem, vedle toho mlýnek — patrně vše pro případ, že by si Konopka zítra ráno chtěl sám uvařiti snídani. Ani cikorka nechyběla. Až se mu zraky zamžily.

„Petronilo, Petronilo!" vzdychl z hluboka pan Konopka. „Žádných velikých slastí jsem s tebou neužil, ale když vidím tuhle to, srdce mi to rve. Jak jsi mohla odejít! Jestli někdo měl ne jednou, ale stokrát a tisíckrát příčinu, aby utekl, byl jsem to já, a já neutek! Byl jsem jako tvůj trnož, jako tvá rohožka, brousila sis o mě jazyk, ruce, nohy — já s tebou šel cestou společnou. A tys mi vyvedla tohle! Jak jsi měla to svědomí, Petronilo!"

Musil z bytu, ale především k domovnici.

Ostýchavě, s bázní tam vstupoval, jakoby se byl hroznýmčinem provinil, ač bylo jemu ublíženo. Ale to byl stud zhrzeného, odmítnutého, opuštěného člověka. Byl ponížen, zhanoben.

„Paničko milá," řekl téměř šeptem, neboť cítil, že by se mu zlomil hlas, kdyby promluvil

hřmotněji. „Neřekla moje, když odcházela, kdy se vrátí domů?“

Paní domovnice podívala se na něj podivným a významným pohledem, než odpověděla. Což pak ten mafula nic neví?

„To neřekla nic, milostpane. — Jenom klíč tu nechala milostpaní, aby mohli domů. — Ale pokud bych já soudila, počítám, že dneska sotva se vrátí. Milostpaní měla kufr.“

„Kufr? Povídáte, paničko milá, že měla kufr?“

„Kufr měla a ještě veliký kartán,“ odpovídala strážkyně domu, upírajíc pátravé i zlověstné zraky na pana Konopku. „A před domem čekal na milostpaní fiakr — —“

„Fiakr, povídáte?“

„Fiakr, milostpane, s dvouma koňma, jo. A ve fiakru seděl pán — —“

„Povídáte pán, paničko?“

„Pán, nóbl pán, jak tak soudím.“

„Známý pán, paničko?“

„Ani bych neřekla. Ovšem, asi milostpaní ho znala. Hned jí otevřel dvířka, podal ruku, vtáhl ji tam i s kartánem, kufr dal kočí na kozlík. Potom práskl dvířkama, páni ve voze zatáhli fýrhonky, kočí se vyhrabal na kozlík, prásk do koňůch a jel.“

Pan Konopka cítil na sobě propalující pohled paní domovnice a rád by již byl zmizel, ale snažil se ústup svůj nějak krýti, aby jakž takž

se cti vyvázl. Nebo u této paničky již je souzen, tolik věděl nebo aspoň tušil. Teď již počínal tušiti.

„A prosím, paničko milá — promiňte, že ještě zdržuju — nevíte, kterým směrem jeli, zdali ke státnímu nebo na Smichov k západnímu?“ otázal se Konopka.

„Soudila bych, že na státní, do Hyberňácké,“ odpovídala domovnice, „ač esli za rohem neotočil. Ale neotočil, jak počítám. Hrčelo to rovně dál.“

Pan Konopka měl co dělat, aby pohled „milé paničky“ vydržel. Vynaložil všechnu sílu, aby vypadal, jakoby se nic povážlivého nebylo stalo, a řekl:

„To se tedy dnes asi sotva vrátí. Chystala se na cestu, chystala, je pravda (sám se styděl za tu lež, zvláště když viděl, že mu domovnice patrně nevěří) — — Tedy snad zítra nebo pozejtří — — Nehněvejte se, že jsem zdržoval. Služebník, paní domovnice.“

Vyšel rovně z jejího příbytku, ze vrat, a hned za ním v bačkorách vykradla se „milá panička“. Dívala se, jak se ubírá po chodníku, a hučela si do uzlu velikého šátku, jímž měla hlavu ovinutou:

„Anebo taky pozejtří — anebo s neděle někerej tejden! Ta se myslím vůbec nevrátí a pro tu si nohu za krk nedávej. — Chudák, hodnej člověk. Ani si nepřej, aby se ti ta satoryje vrátila!“

A pan Konopka, kráčeje dál a dále, hovořil k sobě v duchu:

„Je tedy nadobro pryč. — Kam tě to slepá vášeň zavedla, Petronilo! S tvýma kolenama!“

A po několika krocích:

„Jsem tedy po patnácti letech zase sám a sám — No, Pánubohu poručeno! — Ale dělat jsi to neměla, Petronilo. Neublížil jsem ti — a jen aby ti Bůh do nejdelší smrti dal takového muže, jako jsem já — —“

A pan Konopka zapadl v tlumu lidí, vracejících se ze hřbitovů, oddechujících, že zas mají výroční smutečnou slavnost za zády, a spěchajících za nějakou nedělní zábavou.

Popadl Konopku ten proud a neodolatelně jej unášel.

2. Před panem radou.

Pan vrchní oficiál Vavřinec Konopka — (myslím, že se nemýlím, že byl vrchním oficiálem; avšak u jakého úřadu, nevzpomínám si již) — pan vrchní oficiál tedy vrátil se domů toho dne až o půlnoci. Ani nepamatoval, kdy se „posledně" tak dlouho zdržel — zdržeti směl — jen tolik věděl, že to bylo dávno někdy před patnácti lety, kdy byl ještě svoboden jako pták. Vůbec všechno, co za posledních pět nebo šest hodin zažil, bylo tak podivné, a vše mu připadalo jako neobyčejný sen. S počátku tvrdý, děsivý, později však příjemný, že se z něho nechtěl ani probuditi.

Zašel si do restaurace Kalousovy v nárožním domě Perlové ulice, kde se po starém zvyku říkalo ještě U Lemonů a kde byla vyhlášená kuchyně. Večeři si vybíral sám a ne již drahá polovice jeho, u níž rozhodovala vždy číslice, k pokrmu připojená, a která mu vždy ukládala

ledvinky, dršťky nebo husí játra, kterých pro tučnost a smaženou cibulku na nich nemohl ani cítit. Bylo mu zvláštní otavou, když si dnes mohl poveleti krásný kus candáta s čerstvým máslem, potom ementálský sýr, načež si zašel k Pinkasům na pohár plzeniny. Neboť takový býval tehda večerní program labužníků pražských: ke Kalousovi na večeři, odtud k Pinkasovi na pivo.

Našel tam několik starých známých, ale díky Bohu, že nikoho z nejbližšího okolí a z úřadu, jenž by se ho byl otázal: „A cože dnes bez nejmilejší paničky? Je snad nemocna?“ Té otázky se nesmírně bál. Rána byla příliš čerstvá, aby dovedl přesvědčivě lháti — a pravdu ještě nikomu nechtěl povědětí. Byl by se styděl. Avšak nic takového nepotkalo ho. Poseděl, výborně se bavil, naslouchal i rozmarným hovorům a vtipům herce Šamberka u vedlejšího stolu, kterýž bavíval celou společnost, a teprv když odbíjela dvanáctá půlnoční, zdvihl se a skoro v uleknutí pomyslil si: „Pro Pánaboha, co mně doma řekne Petronila!“ Ano, t a k zapomněl na vše, co se bylo odpůldne událo. A teprv na ulici rozpomenul se: „Vždyť Petronila...!“

Vracel se všecek proměněn, rozjasněn, a zcela kurážně trhl zvoncem. Když pak mu domovnice otevřela, ani si nevšiml a nepozoroval výrazu na její tváři, kterýž vyjadřoval asi toto:

„I ty chlapíku, je vidět, že ti žena utekla, jinak bys byl dávno v posteli!“

Teprv nahoře to na něj padlo. Odemkl, vstoupil, zamkl za sebou, a když kráčel do ložnice, desaterou ozvěnou odrážely se kroky jeho v prázdných prostorách. Teď si uvědomil, že tu není Petronily, a skoro ho pojalo cosi jako strach. Po dlouhých patnácti letech byl zase zcela sám! S Petronilou nebál se nikoho a ničeho! Petronila sama byla by vytřískala třeba tři lupiče. Bez Petronily necítil se tak bezpečným. Neotaloval však dlouho. Chopil se petrolejky v jídelně, donesl ji na stolek u postele, a zcela bezděky přinesl si tam i její lístek, jakoby to byla obvyklá večerní pošta, kterou sluší opětně přečísti, aby si obsah dobře zapamatoval.

Když ležel na lůžku, sáhl po lístku a četl zase slovo od slova. Položil jej, zadíval se na podobiznu zpronevěřilé ženy nad její prázdnou postelí a hovořil:

„Ty mně říkáš, Petronilo, že jsem ti byl omylem? Ty mně? Jestliže tu byl omyl, bylas jím ty, Petronilo! Ano, tys byla největším omylem života mého, jejž jsem odpykával celých patnáct let! Neviděl jsem dříve do tebe, a když jsem prohlédl, bylo dávno pozdě. Teď jsi mně odešla. Je to hanebné. Ne proto, žes mě opustila, ale pro lidskou ostudu. Ale když jsi to učinila, mělas to udělat aspoň před desíti lety. Měl bych to dávno za sebou, bolest i hanbu. Ale ty

sis to nechávala na chvíli, kdy mně ponenáhlu táhne na padesátku, až tebou budu všecek zhrbacen, až se nebudu moci vzpřímit, až klesnu docela. To je tvoje spekulace! Já zahynu, myslíš si, a ty si pak vezmeš toho nešťastníka, který tě dnes unesl..."

„Ale ne!" vykřikl náhle Vavřinec Konopka. „Já nezahynu, nepadnu! Tímhle činem, Petronilo, spálilas všecky mosty za sebou, a nevracej se!"

Hlas jeho nabýval čím dál větší trpkosti, a poslední slova tak vykřikl, až se vlastního zvuku ulekl. Chtěl zhasiti petrolejku, avšak pomyšlení na tmu, jež by ho pak obklopila, bylo mu nesnesitelné. I stáhl jen poněkud knot, aby se lampa nerozhořela a nečadila, obrátil se ke zdi a usnul. —

— . . —

Do tvrdého spánku zaznívalo mu dlouhé, netrpělivé zvonění, jež mu vytvořilo sen o splašeném shonu na nádraží a vzteklém vyzvánění na vlak, jímž jeho Petronila kamsi daleko odjíždí. Viděl se v tom snu na peroně v podvlékačkách a styděl se, že v takovém úboru vyprovází manželku. Konečně se probouzel a probudil, ale vyzvánění trvalo. Teď se vzpamatoval. To je posluhovačka, která přichází na ranní úklid. Zaspal. Arcif, to je účinkem včerejšího Pinkasa! Rychle vklouzl do županu, chvátal otevřít. Tu

na prahu čekala Trpalka, vdova po kominíku, ještě nepříliš stará a posud ouhledná, a dávala dobré jitro.

„Tak honem, paní Trpalová, uvařte kávu!“ velel Konopka.

„Co pak, milostpane? Milostpaní dnes nevaří? Není doma? Šla už do trhu?“

Podíval se na ženštinu a seznal ihned z jejího líčeného podivení, že všechno ví. Bodejť by nevěděla! První její zastávkou dole byla kukaň domovnice, a ta nemá jazyk svatého Jana.

„Žádné dlouhé vyptávky, Trpalko, a vařte bryndu!“ řekl Konopka prudce. „Tu je všecko přichystáno.“ A mávl rukou do kuchyně.

Již ani nepípla Trpalová a tíhla do kuchyně. Teď věděla docela jistě, že jí domovnice řekla svatou pravdu, neboť takhle by si netroufal milostpán, kdyby paní byla doma. A vůbec by ho u dveří neviděla.

Za chvíli pan Konopka umytý, oblečený snídal, a potom řekl:

„Ustlat a poklidit přijďte po poledni. Nemám času čekat na to. A pak vám řeknu, jak to ode dneška zařídíme.“

Trpalka odcházela nějak všecka uděšená a na schodech si zabrumlala:

„To se dějou věci, Ježíši Kriste! Tak tedy do opravdy utekla!“

Kolem přízemního doupěte domovnického jen se mihla, aniž se zastavila. Aby ji tam nezmer-

čil pán, kterýž jistě půjde brzy za ní, aby z toho nebyla mrzutost. Neboť druhou půlku cesty s hora věnovala úvahám, jak asi to pán bez paní teď zařídí, a již v ní klíčila naděje, že takhle — bez paní — mohla by se další historie pro ni utvářiti příznivěji. Neboť bez ženské pán být nemůže, povídala si, a tedy si to s ním nesmí rozbryndat. Trpalka byla jako všechny ženy na světě a pomýšlela na vše. —

Co řeknou sousedé v domě! přemítal Konopka cestou do kanceláře. I, čert je vzal! Těm nemusí nic oznamovati, o to se postará domovnice a po případě Trpalová. Palčivěji ho zaměstnávala jiná otázka: co řekne jeho představený, pan vrchní rada Slonbidlo. Nevěděl vůbec ubohý Konopka, co tu dělati. Má mu učiniti zcela „úřední“ vyznání? Má se mu důvěrně svěřiti jako otci? Anebo má vůbec mlčeti, až trapná ta věc sama nějak propukne?

Nešťastná Petronila! Na to dříve nepomyslil, ale že mu ženin útěk nikterak nezlepší konduitu, věděl skoro určitě. Povinnosti ouřední zastával svědomitě, cítil to sám a měl i pochvalné dekrety o tom. Avšak nosy představených noří se hlouběji, taky do života soukromého, znal nejeden případ, a všeliké domácí historie vedly i do předčasné pense. Nanejmíň však pohatily kariéru postižených. A pan Konopka doufal v povýšení — s tím se teď může rozloučiti.

Odhodlal se konečně. Neřekne nic. Praskne-li to, ať praskne. Ale vlastním zrádcem nebude.

Vydrželo to tak tři neděle. Ale konečně to prasklo. Pak jednoho pondělka jej pan vrchní rada k sobě povolal.

„Co pak jsem to slyšel, pro Pánaboha, pane vrchní oficiál? Prý od nich odešla panička?"

Pan Konopka stál tu jak bídný hříšník a přes všechen respekt k přednostovi musil náhle sáhnouti po lenochu nejbližší židle a křečovitě se ho zachytil, aby nezavrávoral, nesklesl. A již neviděl před sebou pana radu jediného, nýbrž v rozmnožení asi pateronásobném, poněvadž se mu zraky zalily horkou, slanou vláhou.

Pan rada zpozoroval to a řekl vlídně:

„Sednou si, pane vrchní oficiál, sednou si."

Konopka uposlechl.

„Tak, a teď mi povedí, jak to bylo, co se to stalo?"

Chtěl mluviti Konopka, ale nemohl. Kdyby na něj byl rada vyhrkl, byl by snad mluvil. Ale právě ten laskavý, shovívavý, skoro otcovský způsob jeho rozlítostnil duši Konopkovu, že se mu rozechvěly nejen rty, ale i ruce, nohy, celé tělo. Pootevřel ústa, ale zvuku z nich nevyšlo. Jazyk se mu lepil na patro, v hrdle cítil tlak, stoupající vzhůru a zaškrcující každý pokus, aby promluvil.

V té hrozné tísni vzpomněl na něco. Na osudný lístek, jejž mu Petronila zanechala a jejž stále nosil v náprsní tobolce. Vytáhl tedy chvějícími se prsty tobolku, vyňal papírek a podal jej radovi.

„Račte, pane vrchní rado —“ vykoktal namáhavě.

Pan rada přečetl, přečetl opět, a vraceje lístek Konopkovi řekl mírně:

„To jich potkala mrzutá věc. A co pak ji udělali, pane vrchní oficiál?“

„Nic, pane vrchní rado,“ odpovídal Konopka, jenž zatím překonal pohnutí a nabyl hlasu. „Docela nic. Šel jsem na svaté pole, ke hrobům rodičů, přátel, a když jsem se vrátil — tuhle to.“

A vylíčil, jak se s ním žena loučila, jak ho svým chováním téměř ukolébala v naprostou bezstarostnost, jak to bylo skoro lstivé.

„Neměli s paničkou žádnou mrzutost?“

„Můj Bože, pane vrchní rado, já byl rád, když ona nedělala mrzutosti! Je mně to hanba říct, ale vždyť ona vlastně byla pánem v domě.“

Pan rada pomlčel, přemítal.

„Pozorovali snad už před tím, že měla nějaké spády?“

„Za mák nic, pane vrchní rado. Neměl jsem potuchy o ničem.“

„Mají nějakou důminku na někoho? Vědí, s kým odešla?“

„Ani ve snách, pane vrchní rado.“

Pan rada opět pomlčel.

„Kdy pak se to stalo?“

„Včera byly tři neděle, pane vrchní rado.“

„A že mi hned nic neřekli?“

„Obával jsem se — totiž doufal jsem,“ opravil se Konopka, „že se vrátí. — A pak, račte prominout, styděl jsem se za to. Tak beze vši příčiny, po patnácti letech...“

„No a myslej, že se vrátí?“

„Nemohu se ničeho domyslit, pane vrchní rado,“ mluvil žalostivě Konopka. „A mám-li říct pravdu, tedy nevím, jaký by to byl život, když mně tohle udělala! Důvěra je pryč.“

„A jak pak to na nich vůbec oučinkuje?“ tázal se rada.

„Byla to rána, pane vrchní rado,“ odpovídal Konopka. „Myslil jsem, že se zblázním v té opuštěnosti — ale pomalu jsem uvykl. Jsem sám, mám doma svaté ticho — —“

„To maj,“ řekl pan rada v plném přesvědčení, „a to jim tak leckdo může závidět...“

Pan rada přejel dlaní čelo, na němž bylo několik hlubokých, vodorovných vrásek, a myšlenky jeho jakoby náhle byly zatěkaly kamsi daleko. Zdálo se, že má pro neblahý případ Konopkův naprosté porozumění a pro něj samého veškeru shovívavost. — Po chvíli se vytrhl ze svého zadumání.

„Byli s tím na policii? Žádali za stíhání?“

Teď nevěděl Konopka, není-li v té otázce léčka. Ale zraky páně radovy upíraly se na něj tak dobrácky, že řekl upřímně:

„Nebyl, pane vrchní rado, nežádal. Nechtěl jsem s tím dělat žádný poplach, aby to snad na konec — Ježíš Marjá — nepřišlo do novin. Myslil jsem, že Petronila pojme rozum, že snad sama — — a tak jsem čekal. Taky jsem se bál, aby lidé neřekli, že jsem ženu týral, trýznil, a proto že utekla. To je mně nejhorší pomyšlení."

Teď pan rada povstal, přikročil ke Konopkovi, položil mu pravici na rameno a řekl:

„Ne, pane vrchní oficiál, kdo jich zná jako já — ba kdo se na nich jen podívá, nikdo jich nebude podezřívat, že by byli paničku týrali. A kdo znal jejich paničku, ani si nepomyslí, že by si něco takového byla dala líbit. V tom jsou bez starosti. Kontrér si myslím, že tak ledaco spolkli oni. Ale každý člověk má svůj kříž. Jen že to každému tak dobře nedopadne. — Co pak teď budou dělat?"

„Co mám dělat, pane vrchní rado?" řekl žalostně pan Konopka. „Nezbývá než čekat. Myslím si takhle, že počkám rok, a nepřijde-li, požádám, aby byla prohlášena za mrtvou."

„Jo, kdyby to šlo, to by rok za to stál," řekl rada s povzdechem. „Ale tu jich musím upozornit, že to nejde tak expres. Třicet let je lhůta, pane vrchní oficiál, a to ještě se leckdy

leckterá vrátí. Ale zákonná lhůta je třicet let, a to muší být člověk nezvěstný, že po něm není památky, takořka ani čuchu. Ovšom, šlo by to taky dřív, na příklad za tři leta, ale to se muší prokázat, že pohřešovaný člověk byl v tažení válečném, že byl v bitvě a tam že se ztratil a tedy nejspíš padl. Ale něco takového sotva by se mohlo uvádět o jejich znejmilejší paní. — Nebo taky by mohla být jiná eventualita. Kdyby na příklad mohli prokázat, že jejich panička seděla ve vlaku, který jel po chatrném mostě přes rozvodněnou řeku, přes Labe nebo Dunaj a tak podobně, most se zřítil, vlak spadl na grunt řeky, a co v ňom bylo, všecko se utopilo, i s mašinfírem. Nebo konečně že ploula do Ameriky a koráb se vším všudy se potopil. Něco takového kdyby mohli dokázat, pane vrchní oficiál, ale docela evidentně, s tak zvanou apodiktickou jistotou — pak by panička mohla být prohlášena za nebožku, a oni by se eventuel mohli znova ženit. Ale k tomu bych jim po téhle zkušenosti radit nemohl — a žádný člověk na světě, který to s nimi dobře myslí."

Na to arci nemyslil zatím ani pan Konopka. Kdo se včera teprv topil, neleze tak hned do vody. Ale poučení o tom, za jakých okolností by paní Petronila mohla býti prohlášena za mrtvou, uvázlo mu pevně v mysli. Válečné tažení arci vypouštěl z úvahy, neboť předně tou dobou žádná vojna nebyla, a byť i někde ve

světě byla, nepodobalo se pravdě, že by se paní Petronila byla dala naverbovati za amazonku. Nanejvýš za markytánku. Než i takovou domněnku vyvracelo vlastní její přiznání, že prchá z lásky k onomu neznámému. Ale nebylo vyloučeno, že by s ní mohl spadnouti vlak do řeky, že by se mohl ztroskotati koráb, na jehož palubě kamsi do neznáma prchala.

Po rozmluvě s panem vrchním radou jal se Vavřinec Konopka čísti noviny. Především se pídil po zprávách o neštěstích, jež se udála za poslední tři neděle na železnicích a na mořích, a shledal v registratuře všechna čísla úředních novin za tu dobu. Bohužel, že nebyla již úplná, neboť mnohých bylo úředně jinak použito, a taky zjistil Konopka, že úřední noviny krom suchopárných personalií, krom ediktův a vyhlášek o exekučních dražbách a zatykačův obsahují vůbec málo jiných neštěstí a katastrof, na nichž mu právě nyní velmi záleželo. Sledoval tedy se zimničnou horlivostí „černou kroniku“ veškerých časopisů jiných. Utápěl se ve vraždách, přepadeních, útocích, čítal o úkladech anarchistův a nihilistův, procestoval v duchu svět kříž na kříž, veškeré čivstvo jeho ponenáhlu se rozechvívalo katastrofami na obou zemských polokoulích, stopoval i polární výpravy na sever a na jih, nabyl podivuhodných, arci i velmi spletených zeměpisných vědomostí, o nichž se mu jindy ani nezdálo — ale nikde se nesetkal se jménem paní

Petronily Konopkové. Paní Petronila tedy žije — myšlenka ta zažírala se v něm hloub a hlouběji. A jiné, téměř pověrečné a někdy až příšerné pomyšlení klovalo celou hmotou nešťastného, týraného mozku jeho: A Petronila snad se někdy — vrátí...!

3. Věštba.

Mijely dni, neděle, a paní Petronila se nevracela. Kdokoli jiný na místě páně Konopkově byl by se znenáhla ukolébal v pocit bezpečnosti a vědomí, že je tím jako vše skoncováno na vzájemnou, obapolnou spokojenost. Odešla jsi, mne jsi zanechala — dobrá: zařídíme se každý po svém. Neboť sluší říci, že pan vrchní oficiál znenáhla a z daleka již pomýšlel na nějaké to zařízení. Snad nezůstane na věky věkův takhle sám, u krbu vystydlého a v nepořádku?

Trpalka sice zatápěla v tom krbu, aby mu uvařila snídani, ale to taky byla jediná chvíle, kdy se v něm rozhořelo, načež se v něm zase setmělo, poslední uhlíčky zčernaly, kachlíky plotny vychladly, a pak zalehla celý byt nová a ještě smutnější sychravina. A byť i Trpalka byla v kuchyni topila třikráte za den — opuštěný pan Konopka cítil, že k teplu domácího krbu

náleží ještě ledacos jiného. Snad — kdyby se nebyl v truchlivém tom podzimku obíral jen sám sebou a kdyby byl býval nadán zrakem bystřejším — snad by byl zpozoroval, kterak Trpalová jeví ochotu i snahu, aby mu vyhověla v každém pomyšlení, aby mu nahradila ztrátu rodinného života. Než pan Konopka nepozoroval nic. A když odvrátil zraky od vlastního nitra a upřel je jinam, bylo to dále, mnohem dále, než kde právě stála Trpalka, vyčkávající rozkazů milostpánových. Kdyby jen milostpán poroučel... Ale pan Konopka neporoučel, nežádal, pan Konopka jen kolísal v nesmírných pochybách.

Konečně pochyby své vyjádřil. Učinil tak jednoho dne k panu vrchnímu revidentovi Koláčovi.

„Kdybych já věděl, pane vrchní revidente!" řekl k němu s povzdechem.

„Co pak?" vyhrkl pan Koláč jako polekán. Seděl totiž nad svými lejstry celé dny zadumán, a nikdo nevěděl, o čem dumá a co by ze zažloutlých těch papírů rád vydumal. Litery ni číslice v nich neubývalo ani nepřibývalo, dlouhá léta v nich bádal stejným způsobem, nikdo nevěděl, odkud se ta lejstra berou, a pan vrchní revident v nich dělal toliko „virgulky" modrou tužkou. Když byla všechna lejstra zvirgulována, odnesl je sluha kamsi do registratury, kdež je svázal v mocné fascikle a vstavil do regálu, načež se před panem vrchním revidentem objevila

nová lejstra, stejně zažloutlá, a v těch pan Koláč dělal zase jen virgulky. A kdykoli při této práci někdo na něj promluvil, vždy se náramně ulekl, jakoby ho byl dopadl při padělání peněz. Nejvíce pak se lekal, když naň promluvil pan rada.

„Co pak?" vyhrkl tedy na pana Konopku.

„Kdybych já věděl, že se moje žena už nikdy nevrátí!" řekl vrchní oficiál naléhavě.

Pan Koláč zahleděl se na kolegu a řekl:

„To jim nepoví nikdo na světě. Jen tolik bych jim mohl povědit, že skoro ještě každá se vrátila, pokud neumřela. Jsou taky učenci, kteří dokazují, že se člověk, o kterého nestojíme, může vrátit i z onoho světa, ale tomu bych nevěřil. Podle mého je pod monumentem nejbezpečněj. — A proč se ptaj?"

„Vždyť já žiju jako cikán!" vyhrkl pan Konopka místo přímé odpovědi, a řekl to nesmírně žalostně.

Pan Koláč zahleděl se v tvář Konopkovu, a bylo zřejmo, že s ním cítí. A jakoby se v jeho bledých očích rozsvětlovalo, pronesl sdílně k nešťastnému trpiteli:

„Věděl bych jim poradu, ovšem jaksi theoretickou. Věřej oni na předpovídání?"

„Jak to?" ptal se Konopka.

„Zdali by si totiž na to chtěli dát vyložit? — Někdo na to nevěří. Jsou učenci, kteří tím opovrhují. Ale moje zkušenost mě vede jinam.

Jsem o tom zouplna přesvědčen. Znám osobu, která předpovídá budoucnost. Hlavní věc, aby měli víru. Nemaj-li, ani k ní nechoděj. Maj-li, může jim povědít věc užitečnou."

„Bože drahý," řekl pan Konopka, „když se člověk topí, chytá se všeho. Osoba je spolehlivá?"

„Myslej, co se týče diskretnosti? Jako hrob. Ostatně jsou jí člověk neznámý. Na jejich jméně nezáleží. Toliko jen dátum narození jejich a paniného, dátum kopulace a dátum katastrofy. A kdo ví, bude-li se i na to ptát."

„Kdo je to, pane vrchní revidente, a kde?"

„Anastázie Vopršálková v Cikánské ulici, v čísle devátém, v třetím patře, ve dveřích číslo devět. Jdou k ní v pátek — nic nedbaj, že je to tak zvaný nešťastný den. Právě pro tu věc je šťastný a příhodný. Chtěj-li, dovedu jich až k domu, ale nahoru nepůjdu. Já už tam byl a od těch dob ji nepotřebuju."

Smluvili, vykonali.

Nejbližšího pátku vydali se oba muži do Cikánské ulice. Cestou pan vrchní revident Koláč mluvil dosti skoupě, pan Konopka docela nic. Čím blíže cíle, tím slabší pod ním byla kolena, a když ho pan Koláč vstrčil do tmavých vrat a rychle odešel, bylo panu Konopkovi, jakoby měl utéci za ním. Konečně se vzmužil, pokročil, tápal úzkou chodbou, nalezl šibeničné schody, vylezl do třetího patra a zamířil páchnoucí chod-

bičkou kamsi do kouta, kde blikala olejová lampička nade dveřmi — a to byla věštírna paní Anastázie Vopršálkové.

Zaklepal.

„Neklepej, nefukej, za kliku vem!“ ozvalo se chraptivé pobídnutí.

Ještě se pan Konopka pokřižoval — a vstoupil.

Tu seděla bába vzezření skoro přišerného — jak se Konopkovi podobalo — mezi dvěma malými okénky, zastřenými rudými záclonkami.

Babice byla oděna červenou švonepajovou sukní a košilí bez kazajky, neboť ve světnici bylo vedro, až se v panu Konopkovi dech zatajil. Babici na klíně seděl kocour, spokojeně předoucí, jak jej levicí hladila, a na stole pobíhala ochočená kavka s ustřiženými křídly. Okazováčkem pravice přejížděla Anastázie Vopršálková černé tabulky, popsané křídou, na něž hleděla skrze mocné okuláry. Ani nevzhlédnouc, kdo přichází, počítala dále a mumlala:

„Dvojka, trojka — trojka, čtverka,
od pondělka do outerka — —“

Teprv teď vzhlédla zarudlými, jako zanícenými zraky k hosti a pobídla jej:

„Ráčej se posadit, neráčej stát,
po práci chce se nám každému spát!“

Pana Konopku přeběhl mráz. Baba mluví v podivných verších, toho se nenadál.

Ohlédl se, stály tu tři židle. Usedl na nejvzdálenější. Aby přerušil trapné ticho, jež nastalo po slovech babiných, pronesl tiše:

„Vzácná paničko, smím se na něco zeptat?“

Babice škrtla nehtem po tabulkách a řekla:

„Kdo to neví, musí se ptát,
za zlatku nebo za padesát.“

Taková tedy je taxa, rozuměl pan Konopka, a otázal se:

„Prosím, jak je to lepší, vzácná paničko?“

Babice pitvorně se ušklíbla a řekla:

„Zlatka je celá, padesát půl,
za zlatku popíšu celej stůl.
Za zlatku odhalí osud svou tvář,
lacinějc bejvá často lhář.“

To bylo řečeno velmi srozumitelně, a pan Konopka neváhal a pronesl žadonivě:

„Pravdu bych prosil, vzácná paničko, a jenom pravdu. Na nějakém šestáku mi nezáleží.“

Babice překládala své tabulky, jakoby na nich stále něco počítala, a propověděla:

„Snad budeš plakat, a snad se smát —
tak tedy za zlatej za padesát!“

„Jsem tak spokojen,“ řekl pan Konopka, aby ho babice nešroubovala ještě výš. No, vezmi čert zlatý padesát krejcarů. Snad bude věštba státi za to.

Babice sáhla po černém koflíku, koženém nebo z lepenky, a natahujíc ruku s ním k hosti svému řekla:

„Penízky sem, penízky tam,
co si tu povíme, žádnej klam.“

Pan Konopka sáhl po tobolce a vpustil do koflíku zlatku a pět šestáčků. A jen paní Vopršálková koflík zas postavila, když se k němu přitočila kavka a vybírajíc šestáčky, vpouštěla je výřezem ve stole, jako bývaly v pultech kupeckých, dolů do šuplíku. Zlatku tam paní Vopršálková vecpala sama — kavka byla cvičena jenom na minci kovovou.

Teď podala babice panu Konopkovi jednu z černých tabulek a křídu, a řekla:

„Prosila bych o dátum narození.“

Mrskla při tom okem po prstě Konopkově, na němž posud se leskl snubný prsten.

„A taky o dátum narození druhé osoby.“

Neboť uhodla, že pro tu d r u h o u osobu zavítal k ní tento pán.

Ulevilo se panu Konopkovi, když uslyšel věštkyni hovořiti zas obyčejným způsobem, neboť její deklamace zarážela jej. Napsal na tabulku, co mu bylo uloženo, a vrátil ji věštkyni.

„Tak, prosím,“ řekl při tom, „to je moje dátum, a to je dátum druhé osoby.“

Věštkyně sáhla do stolu, vytáhla staré, ohmatané karty, zamíchala a pokynula Konopkovi,

aby sejmul. Rozdělila na tři hromádky, načež obracejíc karty kladla je na stůl a při tom odříkávala:

„Divoká, široká, bezedná voda,
co vzala, vodnesla, snad není škoda...“

„Ne, škoda jí není!“ zvolal pan Konopka náruživě. „Docela žádná škoda! Jen zůstane-li tam taky nadobro!“

Věštkyně zamžourala pa panu Konopkovi a pofukávajíc prstem na jednotlivé karty deklamovala:

„Kulatej, širokej, dalekej svět,
jedna a jedna a dvakrát pět.
Do roka dál a do roka blíž,
dneska to nevíš, do roka zvíš.“

A potom, hledíc pozorně na karty, pokračovala:

„Kulatej, širokej, dalekej svět,
co se nám nevrátí do třech let,
co se nám nevrátí v ten samej den,
pak je to na vždycky ze světa ven — —“

— — — — —

Všecek rozčilen a taky zpocen odcházel pan Konopka od věštkyně. Opakoval si její průpovídky, ale nejdéle prodléval při veršich posledních:

co se nám nevrátí v ten samej den,
pak je to na vždycky ze světa ven.

„Ale pro Krista pána, jak pak mám tomu rozumět! Co se nevrátí v ten samej den — — vždyť je tomu již devět neděl, a Petronila se nevrátila! Je tedy pryč — nadobro pryč? Vzala ji ta voda?“

Aby se vybavil z ponurého dojmu, jenž naň ulehl večerním tím výjevem a proroctvím, zašel kamsi „mezi lidi“, a když se pozdě v noci vrátil domů, zapsal svědomitě všecky výroky paní Anastázie Vopršálkové.

„Má to temný smysl,“ povídal si, „ale rozumí-li tomu někdo, je to pan vrchní revident Koláč. Ten se vyzná v těch věcech. — Co se nevrátí v ten samej den — můj Bože, to by mně domovnice byla něco řekla. Jisté je, že se nevrátila, byla by počkala u dveří.“

„Zatracené baby hadačky!“ rozkřikl se náhle pan Konopka. „Řeknou člověku všechno jenom na půl huby — a snad je to samý klam a mam!“

Ještě přilil oleje do nočního kahánku — neboť ode dne, kdy Petronila zmizela, nespal potmě — vlezl do peřin a ukryl se až po uši.

4. Výklad páně Koláčův.

Druhý den po návštěvě u věštkyně pan Konopka vkročil do úřadovny, skoupě pozdravil, svlékl kabát, oblékl pracovní hazuku, navléki rukávce z lesklého černého pergálu, přisedl ke stolu, nic neříkal.

Vrchní revident Koláč byl sice ponořen v lejstra svá jako vždy, rozjížděl se po nich modrou tužkou, virguloval, ale časem ohlédl se ke stolu páně Konopkovu. Když mu mlčení dlouho trvalo, vzchopil se, potichu se přiblížil k panu vrchnímu oficiálovi, dotkl se ho prstem a řekl:

„Smím-li se zeptat, pane vrchní oficiál: jak pak pochodili?“

Dnes ulekl se pan Konopka tohoto oslovení a vzhlédl plaše k panu Koláčovi.

„Totiž s tou kartářkou,“ pokračoval pan Koláč. „Byli spokojen? Obsloužila jich dobře?“

Vavřinec Konopka přitiskl obě ruce na spánky, povzdechl a řekl:

„Podivná osoba to je, pane vrchní revident! Až mně z ní ouzko bylo. A mluví, jako je to v těch písničkách, veršíčkama. Má člověk co dělat, aby pochopil smysl. Podívaj se, co všechno mně řekla."

Pan Konopka vstal a vytáhl z kabátu za sebou list papíru, na němž měl zapsané včerejší výroky věštkyně.

„Tuhle to. Nemohu se z toho vyznat. Co se nevrátí v ten samej den — ale dyť manželka se fakticky nevrátila! Pak to nemá smysl!"

Pan Koláč sáhl po listě, přečetl bedlivě záhadné výpovědi Anastázie Vopršálkové a řekl:

„Má to smysl, jestli dovolejí, má. A docela jasný. Musejí brát všechno dohromady — a tuhle to mají: Dneska to nevíš, do roka zvíš. — A teď k tomu vezmou další: co se nám nevrátí v ten samej den — totiž do roka v ten samej den, rozumějí? A teď dále: co se nám nevrátí do třech let — kapírujou? To znamená, že jim proroctví dává dvě lhůty: první do roka, a kdyby jim rok vypršel bez ourazu, tedy další termín do třech let. A podle mé kalkulace vždycky v ten samej den, totiž právě zas na Dušičky. A když se nevrátí do třech let, tedy to znamená, že je jako na vždycky kontumacírovaná a vůbec pak se u nich nevynajde. To

jsou ta slova: pak je to na vždycky ze světa ven. Rozuměji tomu teď?"

Z výrazu pánĕ Konopkova bylo zřejmo, že mu vzchází světlo.

„Teď bych rozuměl," řekl. „Myslel jsem si hned, že oni se v tom vyznají... Ale, pane revidente, to je šlakovitě dlouhá lhůta, tři leta..."

„Nebo taky rok," pronesl pan Koláč důrazně. „Možná, že se s manželkou shledají do roka."

Pana Konopku zlehka zamrazilo.

„To bych raději čekal tři leta."

„Bylo by to jistější," přisvědčil pan Koláč. „Čím dýl tam bude, tím lépe pro nich. Za ten čas mnoho se ve světě ztratí. Za ten čas může taky umřít. A za ten čas mohli by taky mít rozvod, kdyby chtěli. Na jejich místě bych o něj zadal hned, na nic bych nečekal. Totiž já. Ale jim nechci k ničemu radit. Jsou rozumný, dospělý člověk."

„Můj Bože," řekl pan Konopka, „myslejí si, že mi to taky už nepřipadlo? — Ale ty lidské řeči!"

„Těm neujdou tak jako tak. A je to jediný právní prostředek v takovém pádě. Kdyby se potom nakrásně vrátila, mají se s čím vytasit. Tuhle je rozsudek, manželko, pohledávej si domov, kde chceš. Ale chraň Pánbůh, abych jim k něčemu radil. Dělají si po svém."

Tak vyzněla první konference obou pánů. Pan Koláč se vrátil ke svému stolu a k virgulkám a mlčel jako jindy. Až zas po několika nedělích, když se Konopka dotkl palčivé té věci, která ho stále zaměstnávala, otázal se pan Koláč:

„A měli by jakýsi pojem, proč jim paní odešla?“

Vavřinec Konopka chvíli otálel, načež řekl, jakoby se styděl:

„Dítě — dítě — — nějaké dítě...“

Pan vrchní revident vyvalil oči.

„Oni měli mimo svou zákonitou manželku někde dítě?“

Pan Konopka se začervenal až po uši.

„Špatně mi rozuměli, pane vrchní revident. Moje manželka si přála chovat — ale všechno marné. Nic nám nepřišlo. Ačkoliv co mne se týče...“

Pan Koláč potřásl hlavou.

„Ale to si panička dost pozdě vzpomněla na substituci. Za takovou dobu mohla uvyknout. A na něco bych se jich teď rád zeptal — řeknou mně upřímně: stejská ono se jim tuze?“

„Po kom pak?“ řekl pan Konopka, jako když se ze spaní probudí.

„No, po manželce — odpustěj mi, že už neřeknu znejmilejší — mohli by tomu rozumět jako ironii.“

Pan Konopka se všemi směry ohlédl, jakoby se bál vyzvědačů, ač jestli ho v té chvíli nepo-

jako tušení, že tu kdesi poletuje duch zmizelé Petronily, a řekl hlasem ztlumeným:

„Nestejská, pane vrchní revident, teď už dokonce nic nestejská. Abych pravdu řekl, myslel jsem si, že to nevydržím — ale přivykl jsem dřív a snáze, než jsem se nadál, chvála Bohu."

„Jsou oni tak docela sám?" zpytoval pan Koláč kolegu dále.

„Jak to myslej?"

„Maji přece nějakou posluhu doma, co?"

„A to mám. Nějakou Trpalku. Posluhovala nám už za nebožky paní — Bože mě netrestej, mluvím o ní, jakoby byla na onom světě — posluhuje dále."

„Slušná ženská?"

„Jak se to vezme. Dokud byla paní, musím říct, ani jsem si ji valně nehleděl. Bylo to takové kuchyňské pometlo, vdova po kominikovi, vždycky šedivá jak popel, voda ji byla hrozně drahá. Ale věc podivná, jak osoba za těch několik neděl prokoukla. Jako když slepá okna umeje. Najednou chodí v čistém kartouně, češe se, meje se mandlovým mejdlem, dostala zdravou barvu, nosí čisté prádlo —"

„Jak pak to vědí?" udrobil co nejšetrněji pan Koláč.

„To člověk takřka čichem vypozoruje," řekl prostodušně pan Konopka. „Vědí, dřív čpěla dvorečkem, abych tak řekl, teď voní pokojem. To

je rozdíl. A vždyť pere — musí prát i na mě, proč by nevyprala na sebe? Nebo já ji neodměřuju mejdlo na kventliky, jako dělávala paní — o každém prádle z toho byla mrzutost. — Dříve chodila v křámech, jaké se vyhazujou na popelářský vůz, teď nosí brynelové botky se špičičkama. Abych řek jedním slovem, všemožně se vynasnažuje, aby mně tu samotu zlahodila. Mám úklid a pořádek a čistotu v nádobí, že jsem jakživ lepší neměl. A v neděli mně vaří doma. Nebo ty neděle, pane vrchní revident, neděle mně byly na počátku nejhorší. Ve všední den je ouřad, zaměstnání, roztržitost, a den ode dne utíká. Ale neděle! Ty mně byly jaksi pitomé s paní, neřku-li pak o samotě. — Ale teď jsem ve svém starém pořádku. Trpalka uvaří, nají se při tom taky, po obědě si hezky lehnu, Trpalka při tom šplouchá s nádobím v kuchyni, mele kávu na svačinu, a to všecko mě líbezně uspí. Potom jde Trpalka domů, já na procházku, večer zase přijde, snese večeři a pivo — věřeji, pane vrchní revident, nepřeju si jiného než aby mně Bůh do smrti dal takový svatý klid, o kterém se mi dříve ani nezdálo. Vždyť já byl ukřičený, uklofaný člověk. Neříkám snad, že by Petronila byla bývala nejhorší ženská na světě, ale měla v sobě cosi nevrlého, netrpělivého, sekantního. Tá nehledala na psa hůl — tu v sobě nosila jaksi od narození — ale toho psa potřebovala, kterého by tejrala. A když nebyl pes — byl jsem to já."

Pan Koláč zahleděl se do podlahy, přešel několikráte světnicí, pokyvuje hlavou, jakoby počítal, co všechno získal za ta léta, že zůstal svoboden, načež vrátiv se zase k panu Konopkovi promluvil: „To jim ze srdce gratuluju, že se jim domácí živobytí tak příznivě utvářilo. Dovolili oni by mně, abych se k nim někdy na chvíli podíval? Třeba takhle některé soboty nebo neděle večer. Večeři si přinesu, sklenici piva mně sežene jejich hospodyňka. Pohovoříme si trochu. Zde na to nemáme kdy, když je člověk pořád v té ouřední dřině...“

„Pro páninka,“ zvolal pan Konopka radostně, „to pro mě bude zrovna svátek! Kdy pak já neviděl hosty doma!“

Ani snad netušil pan vrchní oficiál, že si pan vrchní revident Koláč vlastně chce prohlédnouti živý inventář páně Konopkův, Trpalku, vdovu po kominíkovi.

A pan Koláč šel sednout ke své „dřině“...

5. Večírek. — O rozvod.

Pan vrchní revident Koláč skutečně jednoho dne navštívil pana vrchního oficiála Konopku v bytě, v Zatočené ulici na Novém městě. V sobotní večer přišel, ohlásiv se panu Konopkovi již dopoledne. V sobotu proto, aby se pánové mohli na neděli dosyta vyspati, neboť v neděli chodili do úřadu o hodinu později. To pro ně byla jediná výhoda nedělního úřadování.

Vdova Trpalka měla z této první návštěvy u „svého pána“ dokonalou trému, ale sluší povědĕti, že učinila vše, aby vzácný host byl řádně uvítán, aby shledal domácnost kolegovu v nejlepším pořádku. Bylo již v postě, zima sice znenáhla se schylovala, ale příbytek páně Konopkův byl útulně vyhřát, na kamnech voněl „frantíšek“, na postřeném stole byly připraveny talíře a příbory. Trpalka sama měla čistou bílou zástěru s náprsenkou. Neznámého pána přivítala velmi uctivě, až ostýchavě, ale také s jistým

vnitřním nepokojem. Nemohla se domysliti, co znamená pojednou tato návštěva v bytě, kam skoro nikdo nepřicházel, ani dříve ne, dokud ještě paní byla.

Pan Koláč podíval se na ni zdánlivě zcela lhostejně, jen jakoby nebylo kam oči dáti. Z přimhouřených jeho zraků sotva by kdo byl usoudil, že se podíval přece jen bystře, na kolik pro své poznání potřeboval. Povšiml si taky, že v kuchyni stojí postel. Byla to postel zmizevší paní, kterou tam pan Konopka z ložnice přestěhoval. Nepotřeboval jí tam a nechtěl, aby mu stále připomínala minulost.

Konopka provedl hosta celým bytem, totiž oběma pokoji. Pan Koláč všiml si, že nad postelí páně Konopkovou visí útržkový kalendář.

„To je dobrá věc," poznamenal, „člověk nemůže být na omylu v datum — arci když nezapomene strhnouti včerejší den. Taky jsem si to vždycky přával — ale je to drahý luxus."

Pan Konopka pokývl jen hlavou. Nepřiznal se, že nemíval odjakživa takového kalendáře, ale že si jej koupil teprv nedávno, již hezky po novém roce, aby mohl zcela bezpečně a názorně sledovati, jak den ode dne ubíhá. Učinil tak za nějakou dobu po návštěvě u hadačky Vopršálkové, jejíž verš „do roka dál a do roka blíž" mu nechtěl z hlavy. Proto si celý rok pověsil nad hlavu. Ale krom toho si zařídil ještě něco,

a na tom něčem utkvěly teď zraky pánĕ Koláčovy.

Byla to prostá školní tabulka z černé lepenky, na níž se malí žáčkové v první třídě učí psáti kamennym pisátkem. Visela nedaleko kalendáře a bylo na ni asi patnáct kolmých čárek. A bylo zřejmo, že čárek bylo původně více a že již jistý počet jich byl umazán.

„A co pak tohle maji?“ otázal se pan Koláč.

Pan Konopka rozpačitě se usmíval.

„To jest, abych tak řekl, jakýsi můj další, samodílný kalendář, jakési měsíční hodiny. Vždycky na prvního udělám křídou na tabulku třicet nebo jednatřicet čárek, a ráno pokaždé čárku smažu. Mám tak jaksi očividně před sebou, jak měsíce ubývá, kolik dní ještě zbývá. A tak to navzájem kontroluju. Nevěřili by, pane vrchní revident, co jim teď povím: jindy mně hrozně čas ubíhal — rok se obrátil, ani jsem se nenadál. Teď si mi čas nějak náramně pomalu plouží.“

Pan Koláč podíval se na kolegu — a rozuměl. Chápal: pan Konopka, kdyby bylo v jeho moci, přinutil by zeměkouli, aby se otáčela rychlostí aspoň dvojnásobnou, aby dráhu svoji kolem slunce urazila za dobu poloviční, aby již tentam byl rok — a druhý — třetí. Ano, předpověď paní Anastazie Vopršálkové!

Páni se vrátili z ložnice do jídelny a zasedli k večeři.

„Pivečko tu bude za chvili," poznamenal pan Konopka. „Zatím nám přinese Trpalka dvě sklenice — a pak přinese zase. Abychom stále měli čerstvé — a nemusíme na sebe spěchat. Máme ji tu po ruce."

Pan Koláč se podíval na Konopku, smekl zraky zas na talíř, na němž krájel svoje uzené, a zeptal se:

„Ona tu jejich hospodyňka přespává?"

„Ne," odpovídal pan Konopka, „to jenom dnes, že tu máme hosta, kdyby čeho bylo třeba. Jinak chodí domů."

„Jo, jo," kýval pan Koláč hlavou, jakoby mluvil spíše k sobě. „Je to tak nejlíp. V tom bych jim radil největší opatrnost, pane vrchní oficiál..."

„V čem pak?" otázal se pan Konopka.

„No vůbec," řekl pan Koláč a odmlčel se, jakoby se ostýchal dopověděti. A po chvilce dodal: „Dokud to nemají s nezvěstnou paničkou dočista vyřízeno."

Snad si pan Konopka ani nepovšiml, že jeho milý host několikrát mrskl okem po Trpalce, jak se kolem stolu otáčela, uklizejíc talíře, smetajíc drobty chleba, odnášejíc příbory, slánku, a zas přinášejíc čerstvé sklenice piva.

Táhlo na půlnoc, když Trpalka svařila vodu na punč a přinesla ji na stůl. Punč byl pro pana Konopku něčím nesmírně slavným, svátečním, téměř nejlepším, čím hosta mohl uctíti.

Když pan Koláč prázdnil druhou skleničku horkého punče, který čpavou silou až zarážel, rozpoutal se mu jazyk, do té chvíle zdrželivě ovládaný, a pan vrchní revident pronesl zálibně:

„Značně ouhledná osoba, ta jejich paní Trpalová, a že ten její kominík je na slávě nebeské, dobře se jim shoduje. Dávno ho oplakala a je docela volná. — Věc výhodná."

A když se pan Konopka dobromyslně zasmál, řekl pan Koláč:

„Kdyby se nakrásně stalo, že by se jim panička vrátila — ale nepřál bych jim toho — povídám, kdyby se tak nakrásně stalo: tuhle osobu jim už doma trpět nebude, jak se vybarvila. Potom bych prosil, pane vrchní oficiál, aby mě včas upozornili. Vzal bych si ji za hospodyni — vždyť vedu život jako pes v nádvorní boudě!"

Když o hodinu později Trpalka svítila hostu se schodů, vtiskl jí pan Koláč do dlaně dva dvoušestáky. Takovou štědrou odměnu ještě jakživ nikomu nedal.

*

„Kdyby se jim panička vrátila —" Tato slova těžce ulehla na mysl páně Konopkovu. Uvykl již samotě své tou měrou, že ho snad nemohlo nic horšího potkati než nevítaný návrat ošemetné ženy. A tu vzpomněl jisté dřívější rady kolegy

svého a odhodlal se k činu. A jednoho dne v úřadě vzchopil se od stolu, přikročil jako duch ke stolu pánĕ Koláčovu a podával mu čerstvé číslo úředních novin.

„Už je to tu," řekl. „Kostky jsou vrženy."

Třásl se mu a přeskakoval hlas a třásly se mu i ruce s novinami.

„Co pak?"

„Edikt. Přečtou si."

A fukl prstem na určité místo.

Pan Koláč pošinul okuláry, chopil se úředních novin a četl:

Edikt.

Proti paní Petronile Konopkové, manželce vrchního oficiála, naposledy v Praze v Zatočené ulici č. 686—II., o níž není známo, kde se zdržuje, podána byla u c. k. zemského soudu v Praze od jejího manžela Vavřince Konopky, vrchního oficiála v Praze, žaloba o nedobrovolný rozvod od od stolu a lože.

Aby byly provedeny zákonem předepsané tři pokusy o smír, dostavtež se oba manželé dne 16. dubna 18**, 23. dubna 18** a 30. dubna 18**, pokaždé o 9. hod. dopolední k tomuto soudu do síně č. 12.

K obhájení práv paní Petronily Konopkové zřizuje se jí za opatrovníka pan Dr. Josef Vomáčka, advokát v Praze. Tento opatrovník bude zastupovati žalovanou v řečené právní věci na její nebezpečenství a náklady potud, až buď sama u soudu vystoupí nebo zmocněnce svého pojmenuje.

Od c. k. zemského soudu v Praze, oddělení II., 1. dubna 18**.

L. S. Vopička v. r.“

Pan Koláč přečetl, položil noviny. Dychtivě a zas úzkostlivě pohlížel na něj pan Konopka. Oba páni mlčeli chvíli.

„Co tomu říkají, pane vrchní revident?“ otázal se konečně pan Konopka. Tvář jeho měla při tom výraz odsouzence.

„Co tomu říkám?“ opakoval rozvážně pan Koláč. „Že nemohli nic jiného udělat. A teď jim jsem jen tou radou: ženou to do všech konsekvencí. Mají se na pozoru, aby žádné to stání nezmeškali, aby jich nekontumácli, a opřou se každému smíru. Pamatujou si: žádný smír — jenom rozvod! Ostatně soudím, že se doktor Vomáčka smiřováním nepřetrhne. Taková nezvěstná partaj, která tu nikde nic viditelného a hmatavého nezanechala, to je pro kurátora pěk-

ná klientela! Taky si oddychne, až bude mít smiřování za sebou, a palmární oučet si může hned zastrčiti do fasciklu dubiós. Vlastně by mělo v ediktu stát, že bude jejich paničku zastupovat na své náklady a nebezpečenství. To je panečku milé ex offo!"

Pan Konopka byl schvalujícím stanoviskem páně Koláčovým značně posílen, tvář jeho se o poznání vyjasnila. Ještě chvíli pomlčel, jakoby každé slovo Koláčovo rozvažoval, a pak řekl:

„Ale pane vrchní revident, věřej mně: věděl jsem, co jsem podstoupil, věděl jsem, že to do ouředních novin přijít musí, ale když jsem to dnes ráno četl — černé na bílém — svoje jméno, její jméno, bylo mi z toho ukrutně. Po patnácti letech pospolitosti — dobré i zlé — po patnácti letech společného života, ať bylo teplo nebo mrzlo, po patnácti štědrých večerech, mých svátcích a jejích svátcích, mých narozeninách a jejich narozeninách — takovýhle konec!"

Pan vrchní revident podíval se na Konopku, vstal, poklepal mu na rameno a řekl:

„Jakáž pomoc, pane vrchní oficiál. Kdo chce kam, pomozme mu tam! Vždyť oni neposlali paničku do vyhnanství. Šla, kam ji štěstí táhlo, jak jim napsala. Jaké pak elegie!"

A dodal konejšivě:

„Jen aby jim to šťastně skončilo. Aby už ty smiřovací pokusy měli za sebou, než se to pa-

ničce k očím donese. Mohla by si to ještě rozmyslit. Byly takové pády."

Tu se pan Konopka přiklonil k panu Koláčovi a v naprostém odporu k dřívějšímu svému tesklivému vyjádření zašeptal:

„Toho se také bojím, pane vrchní revident!"

6. Osudné výročí.

Čas plynul, schylovalo se k výročí osudného útěku paní Petronily. Pan Konopka sice dávno již měl v kapse rozsudek, jímž bylo právoplatně rozvedeno jeho manželství, a to výslovně z viny nezvěstné paní Petronily Konopkové, ale klidu a pokoje neměl. A čím bližší byly první dny listopadu, tím větší rozčilení zmáhalo se ho.

„Dneska to neviš, do roka zviš!" ozývalo se v něm proroctví Anastázie Vopršálkové, a pan Vavřinec nemohl se ubrániti, aby nevěřil.

A hned potom ozýval se v něm hlas: ach, Petronilo, zůstaň kde jsi, a dej ti tam Pánbůh štěstí, které jsi vyšla hledat. Splniž se ti vše, co jsi od svého činu očekávala — nic ti nezávidím, ze srdce ti přeji všeho nejlepšího. Ale nevracej se!

A toto „nevracej se" stalo se mu konečně ranní i večerní modlitbou. A zvláště teď obával se jejího návratu. Neboť za nedlouho po vy-

rčeném rozvodu manželství svého zařídil, aby vdova Trpalová v domácnosti jeho také přespávala. Samota ho tížila, zvláště samota večerní, kdy každý jeho krok v opuštěném bytě strašidelně se rozléhal. A Trpalka neměla kde co zmeškati, neboť dávno již se vzdala všeho posluhování v domácnostech jiných.

Do nedávna sice radil jí, aby svůj skrovný byt nevypovídala, ježto nemohl předvídati, jak vše dopadne. Ať si tam přes den pobude, jak jí libo. Ale později, až bude jisto — až bude docela jisto — — Zatím však sám se nemohl té jistoty dočkati a vyzval ji, aby se k němu nadobro přestěhovala.

Trpalka ráda uposlechla. Vyplňovalo se tak ponenáhlu, co jí zaklovalo v hlavě onoho prvého rána po útěku paní Petronily, když odcházela z bytu páně Konopkova. A později, když pod jeho střechou přespávala již řadu neděl, vyplnilo se jí mnohem více. Byla zcela spokojena a skoro šťastna. Neboť ani ji dlouhá opuštěnost a samota příliš netěšila.

Říjen dokonal a nadešel svátek všech svatých.

Zítra tedy — zítra vyprší r o k! pomyslil si pan Konopka, když ráno procitl a na kalendář nad postelí pohlédl. A tu náhle kmitl mu hlavou nápad. Nevyčká se svoji pobožnosti dušičkovou do zítřka! Již dnes půjde na Volšany ke hrobům nebožtíků. Zkrátí tak lhůtu

o den, oklame tak Osud o čtyryadvacet hodin. Kdyby vyčkal do zítřka, dopřál by mu času, aby se na něj rozpomenul, je-li tak psáno v knize jeho. Předejde Osud, zaskočí ho.

Nepomyslil, že Osud má přejemný sluch, přebystré oči, neodvratné rameno, železné drtivé prsty.

Tentokráte ani se nezeptal paní Trpalové, jak se vyspala, nezažertoval, slova zbytečného nepromluvil, aby nevydráždil spící nepřátelské živly. A Trpalka, jakoby tušila, co se v jeho duši děje, přecházela v bytě skoro šeptem po prstech. Jistě taky sama vzpomínala, že zítra tomu bude rok...

Poobědval, a nezdřímnuv ani, jak vždy činíval, požádal o číšku kávy a vybral se na svaté pole.

Vroucnější než jindy byla tentokráte jeho modlitba nad hroby rodičů, sourozenců a příbuzenstva, a trvala do samé tmy. Ba, i za manželku Petronilu se pomodlil; za její blaho, je-li živa, za její věčný klid — odešla-li již na onen svět. A budiž pověděno, že tuto druhou modlitbu modlil se s plnou vroucností srdce a duše své. Neboť mrtvým nesluší již pranic vyčítati, pranic zazlívati.

Odcházeje ze hřbitova ještě se ohlédl ve vratech. Světélka na hrobech plápolala, jakoby poskakovala, jakoby se od země vznášela.

„Spěte tu klidně, dušičky milé," šeptal pan Konopka. „Odpočívejte v pokoji všichni, co je vás na celém světě pod zemí, co jste nás předešli!"

A při tom zase myslil i na někdejší svou Petronilu.

Dnes nezamířil rovně domů, jako jindy činíval. Ani nevěděl, co jej odpuzuje. Snad nechtěl býti za temna podvečerního sám. Připomněl si, kterak taky Trpalka poznamenala, že půjde na hřbitov. Arcif šla směrem opačným. Její nebožtík Trpal kominík odpočíval na hřbitově košířském, na nějž se tehda stále ještě pochovávalo.

Nic nezmešká pan Konopka, vrátí-li se domů později; třeba až v noci. Pak bude taky Trpalka doma. Bývalo tak útulně, když se někdy — arci zřídka kdy! — vracel domů až o desáté, o jedenácté, a Trpalka, která již odpočívala na posteli někdejší své velitelky, šeptávala za ním z kuchyně uctivě: „Šťastnou dobrou noc, milostpane!" Vždy tu pociťoval pan Konopka spokojeně, jak útulno jest míti nějakého živého tvora na blízku. — —

V neklidu a rozrušení, jež bylo vyvoláno nejen obávaným datem, ale i pobytem na hřbitově a tklivými výjevy tam u hrobů drahých nebožtíků, obstupovaných matkami, vdovami, sirotami, bloudil pan Vavřinec Konopka bez cíle. Každé náměstí, každá skupina domů vyvolávala

v něm nějakou tesklivou vzpomínku. Bylo sychravo, vítr fičel ulicemi, skřípal korouhvičkami, třásl tabulkami v plynových lucernách a někdy na okamžik vyfoukl i plamének, až se před panem Konopkou zatmělo.

„Tudyhle jsem chodíval s Petronilou ještě za svobodna," připadlo mu v Sokolské třídě.

„Zdehle jsme měli kopulaci," vzpomněl, když kráčel kolem kostela svatého Štěpána.

„Můj Božičku, a semhle k Bachorovům jsme chodívali dlouhá léta na černé pivo, takové staročeské, a tu nám bývalo veselo. Kde to všechno je, kam to zapadlo!"

Málem že se pan Konopka nerozplakal, když tak před ním táhla minulost, na pohled nedávná a přece tak šedivá a nenávratná.

Kráčel níže do Prahy rušnější, ale dnes vlastně nikde nebylo ruchu. Jedovatý vítr vymetl ulice. Kdo nemusil, z domu nevyšel.

Dvakrát již přešel svůj byt v ulici Zatočené, stoupajíci vzhůru k Žitné, jakoby ho tam cosi přitahovalo, a pokaždé zas rychle se vzdaloval. Konečně se ocitl před Národní kavárnou ve Vodičkově ulici, která tehdy ještě slavně žila. Daleko do ulice vyznívál z jejího nitra hlučný koncert kapely turecké, jako vždy v neděli a ve svátek. A tu se pan Konopka rozpomenul, jak tam v podzimku a v zimě let minulých sedával v koutě s někdejší svou Petronilou, hodně blízko kapely, aby hudby dokonale užili, a jak se vra-

cívali domů okolo půlnoci. Za celou dobu, co tak bezděčně ovdověl, nevstoupil tam, hudby nevyhledával. Ale dnes pojednou zvábil ho ten třesk. Nutkalo ho cosi, aby rozplašil náladu hřbitovní, kterou byl posud obestřen. Učinil několik málo kroků, stiskl kliku, vstoupil.

Pohlédl do kouta, někdejšího s v é h o kouta, ale ten již byl obsazen. Arci, za dlouhé jeho nepřítomnosti zmocnili se ho jiní lidé. Nehněval se však. Ani by tam dnes neusedl. Za ten rok poznal taky dokonale, co jsou nervy, a těm by nebylo dobře v blízkosti tureckého bubnu a čínských puklic. Zamířil tedy do kouta zcela opačného, hudby vzdáleného, a rád se uvelebil. Byl ztrmácen dlouhou procházkou na Volšany, z Volšan, a bloudením po Praze.

Popíjel kávy, pokuřoval, na večeři zapomněl, hodiny nepočítal. Pojednou na ně pohlédl, a ručička tíhla k jedenácté. Pro Pánaboha! Doma čeká Trpalka s večeří! Večeře buď se vysmahuje nebo stydne. Tedy domů!

Číšník pomohl mu do kožichu a pan Konopka, připraviv si ještě desetník pro muzikanta sedícího při talíři u dveří kavárny, navlékl rukavice, narazil si klobouk a jen vyčkával, až kapela dobouří nějaký třeskný pochod. Přečkal jej, přečkal taky obvyklý potlesk posluchačův, kteří vždy chtívali za jediný šesták koncerty dva, a teď zamířil ke dveřím.

Teď již hudba nehrála, ale kavárna ve všech prostorách nabitá hlaholila šumným hovorem, jednotlivými výkřiky, smíchem paniček i děvčat. Na kulečnících rachotily koule rozehraných pyramidek, číšníci roznášeli kávu, čaj, punč a řvali „pozor! sós!“ — a pan Konopka pracně se prodíral mezi židlemi, které tarasily všechny uličky mezi stoly.

Byl tak asi v polovicestě, když tu do všeho toho šumu, jímž byl obklopen, zaznělo náhle a nenadále:

„Lorenc, počkej — půjdu s tebou!“

Pan Konopka nevěděl, s které strany hlas přichází, zda od okna neb od velikých železných kamen, ale krev se v něm srážela. Nemohl se mýliti — byl to hlas jeho někdejší Petronily!

Nemohl zděšením upadnouti, jak byl vklíněn mezi židle, jen se zapotácel. Toť jest pekelné mámení! Toť jest pouhý přelud sluchový! Ano, nic jiného nemůže to býti. Vedro tu je k zalknutí, kouře k zadušení, řevu a rachocení k ohluchnutí — ký čert mu napískal, aby do všeho toho vlezl právě dnes, kdy měl hlavu bez toho na rozsypání?

Aby unikl strašlivému šálení vnitřnímu, klestil si pan Konopka oběma lokty cestu mezi židlemi, drcaje do nich v pravo v levo, jen aby již byl venku. Byl již blízko dveří, když hrozný hlas poznovu se ozval:

„Povídám počkej, Lorenc, jdu s tebou!“

Pan Konopka byl dvěma skoky u dveří, třískl tu desetníkem na talíř, popadl za kliku, vyrazil a přibouchl za sebou dveřmi, až skla zařinčela, div se na chodník nevysypala. A pan Konopka prchal do temna ulic, v nichž skučel vítr a drnčely plynové lucerny a se střech padaly tašky a z komínů drolila se malta a z mračen stříkalo a s novoměstské věže snášelo se již opakování jedenácté hodiny hlubším zvonem, což obstarával tamní hlásný — neboť tehdáž bydlili ještě hlásní na pražských věžích.

„To již nemohl býti přelud sluchu," úpělo to v panu Konopkovi. „To byl hlas Petronily živé a nehynoucí! — Ale kde se tu vzala, pro drahé rány Kristovy, kde se tu vzala?"

Na věži radnice novoměstské dobíjela právě hodina jedenáctá — panu Konopkovi připadaly ty zvuky jako bití na poplach o velikém neštěstí. A zvuky těmi jakoby k němu dolů hučelo: Dneska to nevíš, do roka zvíš...

Osud nedal se oklamati úskokem páně Konopkovým. Bděl taky a přiváděl paní Petronilu — a taky o čtyryadvacet hodin dříve...

7. Trpalčino tajemství. — Petronila doma! Paprsek v tmách. — Trpalka pryč!

Petronila se tedy vrátila?

Nebo to bylo pekelné mámení smyslů?

Pan Konopka v prvém okamžiku nic nemohl domysliti. Prchal toliko, aby měl Národní kavárnu co nejdál za sebou. A prchaje zaslechl, kterak jen za okamžik potom, když sám z kavárny vyrazil, zařinčely dvéře její podruhé, a do pusté listopadové noci ozvalo se pronikavé a zlostné zvolání:

„Lorenc?! Kde pak jsi, Lorenc?!"

Dvojí otázka, a tak uměla volati jen paní Petronila. Nebo ať chtěla co chtěla, jeho jméno spojovávala vždy s otazníkem. „Lorenc?" vykřikla pokaždé, a tu již se pan Konopka chvíval úlekem, obavou, co zase. A teď právě tak zajeklo to do noci, jako vždy v dobách dřívějších.

Jen že tentokráte pan Konopka nešel po hlase. Nepřiblížil se a netázal se pokorně: Co

pak, Petronko? Byl již ve stínu kouta, jejž tvořila vyšší dívčí škola, vystupující tu do ulice, a dál a dál ubíhal, sotva došlapuje, aby ho dusání neprozradilo.

Petronila se vrátila! Anastázie Vopršálková skutečně viděla do budoucnosti.

Aspoň o rok ještě kdyby se byla zdržela. Nebo právě teď — právě teď přišla náramně nevhod. Panu Konopkovi zamotávala se ze všeho hlava. S veškerou živostí vybavil se mu na mysl výjev z nedávných dnů. O svatém Václavě to bylo, když mu jeho tichá a pokorná hospodyně svěřila překvapující tajemství. Poobědval tenkráte s velikým uspokojením, a když pani Trpalka přišla sklízet, vztáhl ruku, potleskal ji po rameni a řekl:

„Dobré to bylo, pani Trpalová. Zemčata dnes byla výborná, moučnatá, jak já je rád. Hned zítra jich nakupte do zásoby, nebo pozejtří už by vám hokyně dala z jiného pytle, z jiné půdy. A vůbec pamatujte, co by tak mělo být na zimu — —“

A tu paní Trpalová schýlila hlavu, obě ruce s příbory klesly jí na stůl, a ještě pravice páně Konopkova spočívala na jejím rameni, když tiše pronesla:

„Budu muset, milostpane, budu muset — nebo nevím, jak to pak v zimě se mnou bude...“

Ruka páně Konopkova sklesla po těch slovech. Téměř zkopрněl na židli, jak to přišlo nenadále. A porozuměl. Neboť řekne-li ženština za takových okolností: „nevím, jak to se mnou bude," — ví již docela dobře, co s ní bude, a pan Konopka věděl to rázem taky.

V prvém okamžiku zhroutil se v celém nitru. Neočekával toho. Pořád nic neříkala Trpalka. A když pomýšlel, proč Petronila utekla „za štěstím" do nezvěstna, byl docela bezpečen. A tu pojednou! Teď taky poprvé se podíval pozorněji na Trpalku, na její oblou postavu — a chápal, strašlivě chápal.

Slova ze sebe nemohl vypraviti. To jest hrozná novina! V prvém okamžiku pomyslil na pana přednostu v úřadě. Až to propukne, snad mu poručí, aby zažádal do pense. Neboť jistě cosi takového se nesrovnává s jeho úředním karakterem. Potom pomyslil na domovnici dole, na její slídivé zraky, na její výmluvná ústa. A konečně na sousedstvo v domě. Patnáct roků tu bydlil s Petronilou — a pořád nic. A jen Petronila vytáhla paty — — — A na konec ještě může očekávati výčitky Trpalčiny. Vše ho téměř zdrcovalo. Ani se nemohl vzchopiti s lenošky, aby se přestěhoval na pohovku. Stále seděl a hlavu měl na prasknutí. Snad aby všemu rázem unikl? A v mozku zaklovalo mu hrozné pomyšlení: sebevraždou? — A to právě teď, když má tak tichou, klidnou domácnost,

jaké za celých patnáct let neužil! Teď odejít? A co teprv potom bude s Trpalkou?

Trpalka však nejevila ani známky, že by chtěla vyčítati. Ještě dvakráte, třikráte přišla do jídelny, vše sklidila, složila ubrus a pokryla stůl červeným kávníkem. Když přišla po delší přestávce posledně, měla oči zarudlé, vymnuté; zaplakala si v kuchyni.

Zcela plaše pohlédla na svého pána. A vidouc, jak tu sedí zničený, vytušila, co se v něm děje. I přistoupila blíže a skoro jen zašeptala:

„Milostpane, neráčejí se hněvat. A neráčejí si to tak brát. Můžeme za to oba — já taky — vždyť já taky! A já nezoufám, milostpane. Celý život jsem byla na světě tak opuštěná, jako zbytečná. Teď už nebudu. A milostpane, kdyby mě na popravu vedli, nikomu slovem nevyjevím — nikomu nepovím, k d o! Spolehnou se na to jako na smrtelnou přísahu. Taky mně v první chvíli bylo, že z toho musím umřít, ale teď už ne. Teď se těším. A když bude nejhůř, vždyť se můžou přestěhovat — — —"

Toto posílení od slabé ženy přišlo panu Konopkovi v čas. Jeho pravice, která bezvládně spočívala v klíně, vztáhla se opět po Trpalce, obemkla její bedra, přivinula ji blíže, a hlasem vlhnoucím pronesl pan Konopka:

„Trpalko, vy jste dobrá osoba! Neopustím vás, ať to dopadne jak chce. Nějak bylo, nějak bude."

„Je to náš osud, milostpane," šeptla Trpalka.

A pan Konopka cítil, jak se mu v ruce všecka chvěje. Nepamatoval, že by se v jeho náruči kdy tak byla chvěla Petronila. Ovšem. Trpalkou tu zachvívalo mateřství.

Na to teď vzpomněl pan Konopka, prchaje do tmavé sychraviny. A cosi jako neskonalá touha po mírné, odevzdané Trpalce zalomcovala jím. Proč nešel přímo domů! Proč zapadl do té zpropadené, hřmotné kavárny, kde ho čekalo strašlivé překvapení a procitnutí?

Klopýtal ulicemi a nepotkával nikoho než policejní hlídky s nasazenými bodáky na ručnicích. Netoužil po ničem tak horoucně, jako po tiché ložnici své s teplým lůžkem, kam nedoléhá skučení větru a vrzot plechových korouhviček. A zatím nezbývá mu než těkati do rána bez odpočinku a bez cíle. Tak se mu zdálo v prvé chvíli. Avšak rozpoutaní živlové přemáhali jej. Vítr změnil se ve vichřici a počátečné stříkání v mrazivý déšť, promísený čímsi jako kroupami nebo sněhem. Aniž si toho byl vědom, ocitl se pan Konopka v ulici Zatočené a pojednou stál u domu, v němž bydlil. Vrata byla zamčena, široko daleko nebylo nikoho. Na věži novoměstské odbíjela dvanáctá.

Pan Konopka rozvažoval: snad přece Petronila se nevrátila? Neboť návrat její byl by takovou událostí, že by se celá ulice znepokojila,

že by lidé hleděli z otevřených oken, dychtivi, co se stane dále, jak to s ním dopadne?

Pan Konopka přenášel tu v myšlenkách vlastní vzrušení na celé okolí. Nepřipadlo mu, že je dávno pohříženo v spánek a nestará se o něho jednotlivce, ať mu žena přišla nebo ne.

A takto sám sebe klamaje odvážil se konečně, aby zazvonil.

Dnes ku podivu brzy byla tu domovnice, které jindy mnohem déle trvávalo, než se z peřin vybavila. Otevřela dokořán nejen vrata, ale také oči, když spatřila pana vrchního oficiála. Zdálo se, že toho pan Konopka nepozoruje. Vtiskl jí do dlaně šesták, a přihrben, promoklý a profoukán kráčel ke schodům.

Domovnice spěchala, aby honem zamkla, a šárajíc pak v rozšlapaných křámech rychle za Konopkou nabízela horlivě:

„Mám posvítit milostpánovi na schody?“

Jindy snad by si pan Konopka této vzácné ochoty byl povšiml, ale dnes řekl jen:

„Děkuju pěkně. Trefím po paměti.“

Jistě to nebylo domovnici vhod. Stanula nerozhodně u schodů, hleděla za nájemníkem, potřásla hlavou. Bylo zřejmo, že by velmi ráda šla až nahoru. A teď viděla, že se neměla ani ptáti, že se měla přímo rozběhnout. Váhavě vracela se do svého brlohu. Přijde o něco, čeho by si velmi vážila.

Pan Konopka stoupal do patra. Chodí-li tak člověk patnáct let, má cestu na půl kroku vyměřenu. Byl u dveří. Vyňal klíč — (ode dne, kdy měl Trpalku pod střechou, měl druhý klíč, aby jí nemusil burcovati z postele) — a chtěl odemknouti. Klíč však nevnikl do zámku, v němž uvnitř trčel jiný. Musil zaklepati.

V bytě ozvaly se prudké kroky, v zámku prudce zarachotilo, dvéře se rozlétly a v předsíňce stála — paní Petronila!

Pan Konopka nebyl slova mocen. A nebyl ani schopen, aby se obrátil a prchl. Jakoby ho neodolatelná síla přitahovala, pokročil ku předu. Ještě za sebou ani nedovřel, když paní Petronila spustila káravým hlasem — ó, jak výborně znal Konopka nevrlý, vadivý ten ton:

„Kde pak to cáráš, Lorenc? Kde tě všichni čerchmanti nosí? Já tady na tě čekám — a vůbec, proč pak jsi mi utekl z kavárny jako kluk?“

A teď se stala podivná věc. Pan Konopka neupadl úlekem a zděšením, pan Konopka ani se nezakolísal. V této chvíli, kdy na něj Petronila tak vyhrkla, udála se v celé jeho trpné povaze nenadálá změna.

Špatně počítala panička, že ho svým drsným přivítáním ohromí, zdeptá. Ano, kdyby se byla tvářila kajícně, kdyby mu byla vyšla vstříc s rukou vztaženou a s hlavou sklopenou, snad by se byl dal opentliti. Ale co učinila, bylo i nad

jeho trpělivost. Pan Konopka pohlédl jí přímo do tváře a vypravil ze sebe:

„Ty čekáš na mě, Petronilo? — Ty na mě? A ty máš kuráž takhle na mě spustit? Tuhle na kolena přede mnou bys měla padnout a sepatýma rukama mě prosit: Konopko, odpusť mně!"

A pan Konopka vzpřáhl pravici, jakoby chtěl ženu uděřiti, ač toho nezamýšlel. Bezděčný ten posun měl slovům jeho dodati jen důrazu.

Bylo v povaze paní Petronily, že se ani toho nezalekla. Znala příliš dobře svého Vavřince. A stejně drze jako prve vyhrkla:

„Nežvaň, Lorenc!"

„Kdes byla?" rozpaloval se pan Konopka po této nové urážce. „S kýms to utekla? Kdo mně to rozházel můj domácí krb, který ostatně od samého počátku měl trhlinu?"

V očích paní Petronily zablesklo po těchto slovech Konopkových náhle radostným vědomím. Vavřinec tedy nic neví, snad ani netuší! Cosi jako výšklebek zahrálo jí kolem širokých rtů. Vítězně hodila hlavou, že na její tvář padl plný jas petrolejky, stojící na nevysoké almárce špižírničce.

„Ty hlupáku skutečně jsi myslel, že jsem s někým utekla? Že jsem si nevyjela jen tak, abych se trochu do světa podívala?"

Ale tento výškleb radosti a předčasný výbuch domnělého vítězství nad mužem ji prozra-

dil. Konopka podíval se na její ozářenou tvář bystřeji a zvolal:

„Petronilo, ty jsi nalíčena! Tys měla odjakživa mnoho nectností, ale nikdy ses nelíčila. Teď se vracíš jako komediantka. Jezdilas taky na koni? A už ti skončilo angažmá v cirkuse?“

„V jakém cirkuse?“ zarazila se Petronila.

„Vím všechno, Petronilo!“ vykřikl pan Konopka, do jehož temnot mozkových šlehl náhle blesk okamžitého uhodnutí. „Tys utekla s tím cirkusákem tehdáž!“

A náhle viděl jasně a chápal, o čem celý rok marně přemýšlel. A viděl, jak snadno mohl vystopovati ženu, kdyby byl totéž uhodl před rokem.

Živě a křiklavě vstoupilo mu teď vše na mysl. Tehda, před rokem, byl v Praze světový cirkus „Ciniselli“. Na Rejdišti rozbil svůj mohutný stan, v části Prahy, kde dávaly lišky dobrou noc a kam se pořádný člověk jinak za večera neodvážil. Ještě tam nestálo Rudolfinum ani Malířská akademie a Průmyslová škola umělecká. Jen v novinách tomu říkali Rejdiště a snad ještě v pražském adresáři, ale každý plnokrevný Pražan po starém zvyku říkal „na Tumlplace“. Byla to pustá končina, kterou za dne naplňoval křik a hlomození skotáků Páté čtvrti a Starého města a kde za večera potulovaly se podezřelé

postavy Pepíků a nočňátek v kartounových sukních. Pusté výkřiky litaly vzduchem a časem nůž do žeber končíval tam polemiku temných existencí. Když pak zavítal do Prahy cirkus a nebylo pro něj místa v ohromném dřevěném divadle Novoměstském za Koňskou branou, vykázali mu Rejdiště. Pak ovšem bylo prostranství za večera dokonale osvětleno, dostatečná stráž policejní udržovala pořádek, a Praha putovala na skvělé produkce světových artistů na koni a na laně. A tam taky musil choditi pan Konopka s Petronilou, která přímo hořela vášní pro komedianty na koních.

Paní Petronila vypozorovala, že někteří kumštýři z cirku zapadávají po představení do nádvorní šenkovny tehdejšího pivovaru křižovnického, kde bývalo dobré pivo a kam si host nenápadně i večeři mohl přinésti. Stačilo jediné její slovo, a pan Konopka zapadl tam s ní taky. Několikráte. A tam jednoho dne seznámili se s umělcem, jehož jméno na plakátech znělo pyšně Mattia Carmastelo. Byl klaunem čili šaškem cirku Ciniselliho a za přestávek mezi jednotlivými čísly programu napodobil velmi zdařile na bídné herce vysokou školu jízdeckou, že se diváci mohli smíchem potrhati. Nebyl to žádný mladík, ale byl jako z kaučuku. Paní Petronila zachvívala se štěstím, když se dostala na lavici vedle něho. Na Taliána mluvil ku podivu dobře česky, až se z něho vyklubal krajan Matěj Chra-

mostejl odkudsi od Pardubic, který v mládí utekl z domova a přidal se k „rajterákům".

Teď se rozpomenul pan Konopka, že jeho vzácná choť zmizela právě v den po posledním představení v cirku, kdy taky pan Ciniselli se všemi svými dvounohými i čtyrnohými umělci z Prahy se stěhoval. Kdyby se byla vrátila jen ve „své kůži", do nejdelší smrti nebyl by na to připadl. Ale křiklavý jeji nátěr na tváři vyvolal mu na paměť vše: ostré osvětlení cirku, hřmivou hudbu pološumařské kapely, krkolomné výkony jezdců i jezdkyň, hafmatilku i skokády šašků celým světem propráskaných, výstupy dvanácti trakhenských hřebců, na svobodě cvičených, i jednotlivé kroky koní vysoké školy, kteří zdvihali nohy jako nějakým strojem.

Pan Konopka hleděl na Petronilu a tázal se:

„Matěj Chramostejl se tě nabažil? Už z tebe vytahal, s čím jsi utekla?"

Paní Petronila po těch slovech pobledla i pod hustým nátěrem ličidla. Otázka fala do živého. Když unikla z tváře krev, objevila se pod směsí umělých barev jako stará, zaschlá figurina vosková z panoptika, až pana Konopku pošel mráz.

Chvíli stáli proti sobě mlčky. Konopka vyčkávavě, skoro připraven na nějaký útok, panička se zatatými rty, zápasíc uvnitř, jak by manžela odvedla na jiné pole. Náhle máchla rukou do kouta kuchyně a zasyčela:

„Co ta postel tuhle v kuchyni? Moje postel?“

Připomenula tím panu Konopkovi, nač v okamžiku škaredého setkání jako na smrt byl zapomněl. Ohlédl se do kouta, postel byla prázdna, bez podušek, bez peřiny, a postranice byly na polo vyhákovány. Trpalka nikde.

„Kde je Trpalka?“ otázal se pan Konopka v neblahé předtuše.

„Tu jsem už vyhodila — a hledat ji nebudu!“ odsekla Petronila jízlivě. „Ale kdo se opovážil vynést z pokoje mou postel do kuchyně, aby se na ni ta coura pelešila?“

Pan Konopka pomyslil na svatý klid, panovavší celý poslední rok v jeho domácnosti, na útulné večery, kdy Trpalka v kuchyni šukala tiše jako myška, vzpomněl poznovu na den svatého Václava a na tajemství Trpalčino — — Krev se v něm rozpěnila, ale stále se ovládal.

„Co jsi to ztropila, Petronilo?“

„Chci spát na svém místě, Lorenc! Peřiny jsem už přenesla, teď mi tam pomůžeš postavit postel. Nebo chceš-li, spi si v kuchyni, a já budu spát v pokoji. Ještě líp!“

Zlostí se až zajikala.

Panu Konopkovi zahořklo v jícnu, jako by mu žluč přetékala. Chvěla se mu ruka, když sáhl pod kabát a hledal v náprsní kapse. Vytáhl obdélnou obálku se soudním rozsudkem, kterou stále, pro všechny případy nosil při sobě. A teď

mluvil odměřeně, chraplavě, potlačuje násilně zbouřené nitro, aby mu hlas nepřeskočil:

„Paní Petronilo, bývalá Konopková, rozená Slejšková: samachtic utekla jste od této své postele, s Matějem Chramostejlem, kašparem z cirkusu. Nikdo vás nevyháněl. Odnesla jste, co bylo vašeho, nějakým nedopatřením vzala jste i ssebou, co bylo na polovic moje. Nežádám toho nazpátek. Ale již u mne nemáte co pohledávat a vůbec v těchto místech, neboť již nejste moji manželkou. Soudním rozsudkem bylo naše manželství z vaší viny rozvedeno, váš zástupce pan doktor Vomáčka vám poví, co ještě budete chtít vědět, a má pro vás rozsudek v rukách. — Paní Petronilo, bývalá manželko: venku se jen leje a zuří vichřice. Nemám srdce, abych vás vyháněl. Můžete si přespati na této posteli v kuchyni, dejte si ji zas dohromady. Ale žádám, abyste se chovala tiše. Vyneste si sem podušky a peřinu."

Paní Petronila z počátku nevěřila očím a ušim, vidouc a slyšíc takto manžela. Zvěst o rozvodu ji ohromila. Toho se nenadála ani ve snách.

Domluviv, chopil se pan Konopka lampy a kráčel do ložnice. Teprv teď si uvědomoval, jaký čin právě vykonal, a z vlastní neohroženosti mrazilo ho po těle. Snad i proto, že byl promoklý. Cítil, jak se za ním pliží Petronila, a bylo mu, jako by měl za zády šelmu, která jej může jediným rozmachem a skokem přepadnout a roz-

drtit. Ale vzdával se již všemu a neohlédl se. Ať padne, zasáhne-li ho smrtící rána. Co již mu zbývá!

Paní Petronila kráčela za ním a jen supavý její dech bylo slyšeti. Chvatně přikročila k pohovce, shrnula tu do náručí peřiny a vracela se do kuchyně. Ale ještě jednou pravicí pootevřela dvéře a zasyčela do pokoje:

„Tos ty mně moh udělat, Lorenc? To jsem měla štěstí na pěkné dva muže: na tebe a na Chramostejla! Fuj!“

Práskla dveřmi a tápala tmou do kuchyně.

Pan Konopka nemeškal, vrátil se a tiše otočil klíčem ve dveřích jídelny. Byl teď od choti nadobro oddělen a bezpečen.

Ale Trpalka! Kam se poděla ubohá Trpalka?

8. Rozchod. — Nový útok.

S tupou bolestí a tlakem v hlavě, jako z těžkých, dusivých snů, probouzel se neblahý pan Vavřinec Konopka ráno v den Dušiček. Hnědavá mlha zastírala okna neprůhlednou clonou.

Pohlédl na svůj útržkový kalendář nad postelí, a teď teprv uvědomil si, jaký je den a co včera se událo. Vzchopil se, posadil se na pelesti lůžka, a jak vytáhl nohy z peřin, rozrazila ho sychravina listopadová. Teď vzpomněl: není tu Trpalky — ochotné, pečlivé Trpalky, která vždy z rána se přikrádala jako myš a tak tiše v kamnech zatápěla, že ho ani ze spánku neprobudila. Dnes tu není! Kde je jí konec? A když není Trpalky, nebude ani snídaně. S prázdným, studeným žaludkem půjde z domu. — Místo Trpalky číhá tam na něj za dveřmi zamčenými bývalá žena Petronila. Jaké to bude setkání!

Pan Konopka se zatrudil. Avšak hodiny utíkaly, nebylo času na úvahy. Umyl se, oblékl,

zapjal všechny knoflíky svrchníku, vtiskl do čela klobouk, pozamykal vše, co bylo na zámek, a konečně rázem se odhodlav, otočil klíčem ve dveřích jídelny, načež za sebou zas uzamkl.

Ve dveřích kuchyně stála paní Petronila, taky již oděná. Nebylo vyhnutí, zraky obou někdejších manželů setkaly se.

„Lorenc!“ pronesla paní Petronila.

Pan Konopka postihl určitě, že hlas její zní dnes poněkud jinak než jindy. Nepromluvil, ale upřel k ní tázavé zraky.

„Lorenc,“ pokračovala panička, „nespala jsem skoro celou noc. Tuhle na té posteli jsem proseděla.“

„Toho je mi líto,“ odpovídal chraplavým hlasem pan Konopka. „Ale já taky dlouho neusnul.“

„Lorenc,“ hovořila Petronila, „všecko, cos mi včera povídal — všecko to je pravda?“

„Pan doktor Vomáčka vám každé moje slovo potvrdí,“ odpovídal pan Konopka.

„Lorenc, nevykej mně!“ zvolala Petronila.

„Nemám již práva tykati vám, paní. Jsme rozvedeni od stolu a lože.“

„Nešť, Lorenc,“ řekla Petronila hlasem, v němž se ponenáhlu ozýval vzdor i bázeň zároveň. „Nech si svůj stůl a nech si svou postel. Zůstanu se svou postelí zde v kuchyni. Snad mě nevyženeš?“

„Nikdy jsem k vám nebyl násilným, paní, a nedovedl bych vás ani teď vyhánět. Ale setrvá-

te-li, odejdu já se vším, co mně náleží. Zařiďte se zde pak po své libosti.“

„Je to tvoje poslední slovo, Lorenc?“

„Nemohu vám nic jiného říci, paní,“ odpovídal pan Konopka. Měl co dělat, aby vydržel pohled paní Petronily.

„Lorenc!“ zvolala paní Petronila. „Patnáct roků jsem ti byla věrnou ženou...“

„Zapomínáte na rok šestnáctý,“ řekl temně pan Konopka.

„Nezapomínám. Hrozně jsem se omejlila s Chramostejlem. Když ze mne všecko vytahal — —“

Odmlčela se. Cítila, že by ji to přemohlo, a nechtěla, aby ji Konopka viděl zdrcenu.

„Vidíte! A šla jste tak bez pomyšlení za člověkem, kterého jste znala sotva čtrnáct dni, tři neděle.“

„A šla jsem docela marně!“ vyhrkla paní Petronila. „Je to chomout k ničemu! A holomek!“

Paní Petronila přetřela si dlaní tvář, jakoby cosi zapuzovala. Tato tvář byla již prosta včerejšího líčidla, bezbarvá a nevyspáním povadlá. V panu Konopkovi vyvíralo cosi jako nechutenství, odpor.

„Lorenc,“ řekla teď panička náhle, jakoby se všemu poddávala, „jsem skoro bez krejcaru. Jak pak mám takhle do světa, než se ohlédnu, útulek najdu?“

Potuchl odpor v panu Konopkovi a byl vystřídán politováním, soucitem. Vždyť s ním sdílela život patnáct let!

Rychle rozepjal svrchník i kabát pod ním, sáhl v záprsí, vyňal z tobolky desítku a podával ji Petronile.

„To je skoro všechno, co u sebe mám. Ještě jsem nebral gáži. — Taky jste mě hodně strhla, když jste odnesla všechny společné úspory. Mám co dohánět. Ale tímhle s radostí posloužím."

Paní Petronila sáhla chvatně po bankovce.

„Děkuju. Doufám, že to vrátím. — A ještě něco, Lorenc. Pojďme společně z domu — k vůli lidem. Bylo by mně hanba — —"

„Tuze mě to netěší, paní. Ale pojďme tedy. Chcete-li, pojďte se mnou i na snídani, ale někam dál, kde nás neznají. Tady kolem ví každý, co se stalo."

Pan Konopka z hluboka vydechl, když zamykal dvéře bytu. Byl to těžký boj, jejž tu právě sám v sobě vybojoval. Ale obával se horšího výjevu a byl vděčen, že jednání s paní Petronilou bylo tak hladké.

Když posnídali ve vzdálené kavárně v ulici Jindřišské, zdvihl se pan Konopka a řekl:

„Je čas do úřadu. Vy zde můžete zůstati, jak dlouho se vám zlíbí."

A když byl docela na odchodu, otázal se ještě hlasem chraplavým:

„Nemohla byste mně říci, kam šla Trpalka?"

„Ta mrcha? — Ne! — Neměj strach, Lorenc, ta se ti neztratí. — Ta zas přijde. — Ta má proč přijít!"

Vyvřelo to z ní zuřivě, a v tom okamžiku zas poznal Konopka starou svou Petronilu. A když byl na ulici, peskoval se v duchu, že se tak ženy otázal. Neměl se ani zmíniti. Nebo teď věděl určitě, že Petronila tuší — ba, že snad již ví, co Trpalku potkalo. Viděl, že svoji otázkou pochybil. Ale již se nedalo nic napraviti. A snad je dobře, že to prasklo.

V ponurém rozmaru kráčel do úřadu.

*

Dnes byl v kanceláři první. Pan revident Koláč o hodnou chvíli se opozdil, a když se objevil, kráčel tiše jako kočka po tlapkách. Mrskl očima po panu Konopkovi, od něhož se mu na tichý jeho pozdrav dostalo jen temného zavrčení. Ani nevzhlédl od svých papírů.

Pan Koláč nemohl se dnes dostati do práce. Byl roztržit a přes tu chvíli hodil pohledem ke stolu páně oficiálovu. Mlčením Konopkovým vzrůstal jeho nepokoj. Cokoli by byl Konopka promluvil, každé jeho slovo byl by radostně uvítal. Ale pan oficiál zarputile mlčel.

Konečně mrtvé ticho bylo panu Koláčovi nesnesitelné, a konečně tedy učinil, k čemu se dvě

hodiny odhodlával. Srovnal na stole papíry, jichž se jinak posud nedotkl, otřel si dokonale nos, nabral z tabatěrky šňupec, a takto posílen vzchopil se a po špičkách přiblížil se ke stolu pánĕ Konopkovu. Potleskal mu šetrně na rameno, a když Konopka povznesl hlavu, vzpřáhl k němu pravici. Pan Konopka bezděky podal mu svoji.

„Moji nejhlubší soustrast, pane vrchní oficiál," řekl tiše a sdílně, a dotvrdil hned po německu: „Mein herzlichstes beileid!"

„Co pak?" vyhrkl pan Konopka.

„No, pane vrchní oficiál, ke včerejšku..."

„Už to vědí, pane vrchní revident?"

„Vím," kývl pan Koláč hlavou.

„Pro boha jich prosím," ulekl se Konopka, „od koho pak?"

„Od paní Trpalové — —"

Konopka vyskočil.

„Oni mluvili s Trpalkou?"

„Mluvil."

„Kde? Pro boha jich prosím!"

„Doma. U sebe."

„Byla u nich?" žasl Konopka.

„Byla — a je."

„Jak to?"

„A prosím jich, pane vrchní oficiál, kam pak měla jít? Podle toho vidím, že nevědí všechno. Jejich panička přišla hned z večera. Jich nenašla, ale našla paní Trpalovou, a strhla náramný křik. Hrozila policií — šla tedy paní Trpalová

dobrovolně. Hodinu přecházela ulicí, vyčkávala jich, aby zavedli pořádek, ale připozdívalo se, a oni pořád nešli. Kam se měla vrtnout, když nemá nikde domova? A tu měla moudrý nápad — vzpomněla si na mě. Jako by byla uhodla, co jsem jim tehdáž říkal: kdyby Pánbůh dopustil a panička se jim vrátila, že bych si vzal paní Trpalovou k sobě. Nebo to jsem věděl, že jim ji panička pod střechou nestrpí. To mi dá rozum — jak jsem nebyl nikdy ženatej a v takové situaci jako oni. A neměl jsem pravdu? Ano, ano, ne vždycky jen dva kohouti — někdy také dvě slepice v jednom kurníku se nesnesou. — Tak tedy vzpomněla a přišla, ještě nebylo deset hodin — byl jsem rád, že ji nemusil domovník otvírat, byly by z toho hloupé řeči. Vyprávěla mi, co se stalo, plakala při tom jako dítě a jen po nich — jen po nich se jí stejskalo — —“

„Dobrá osoba!“ řekl pan Konopka pohnut.

„Pravdu mají,“ přisvědčil pan Koláč, „dobrá osoba, tuze dobrá. Srdce nad ní usedalo. — A když přišla, nemohl jsem ji zas vyhnat na ulici. Tak tedy u mě zůstala přes noc — rozumí se, ve vší počestnosti — vědí, že mám taky dvě místnosti. Z bývalé kuchynky jsem si zřídil jakýsi antišámbr, fórcimr, mám tam dývan, a na tom přespala. — A teď tedy jsem se chtěl zeptat: jak pak to s paní Trpalovou zamejšleji dále, když mají zas paničku pod střechou?“

„Už ji nemám pod střechou," řekl pan Konopka, jehož se z vyprávění páně Koláčova zmáhala jistá nevrlost. „A Trpalka tedy se může bez překážky ke mně navrátit. — Ani usnout jsem nemohl starostí, kam se ubohá ženská poděla."

A vyprávěl stručnými slovy, co zas pan Koláč nevěděl, a také s důrazem vyložil, jak se s paní Petronilou po snídani rozešel a že je tedy všemu konec.

Pan Koláč naslouchal, a na jeho tváři vystupovalo čím dál větší zklamání. Přál sice panu Konopkovi jeho vítězství, jeho jednání mu téměř imponovalo, ale hnětlo ho nesmírně, že musí Trpalku vrátiti. Taková dobrá, ouhledná, čistotná osoba. Zatrápená Petronila, jak tu všem nadrobila! Nejhůře při tom zvedlo se jemu. Zůstalo jen při pouhých laskominách.

Oběma pánům již nebylo do práce. Ostatně taková ouřední práce, jakou konali pan vrchní oficiál a pan vrchní revident, neutekla ještě nikomu, a taky není žádné neštěstí, počká-li trochu. A když se pak nakrásně vykoná, nikdo toho ani nepozoruje a nikdo z ní nemá žádného užitku. Jedině přednostové mívají radost, že mají regály plné balíků popsaného papíru. — Přecházeli tedy oba páni kanceláří a vraceli se horempádem ke stolu jen v okamžicích, když v komnatě páně přednostově něco zašramotilo. Ale vždy to byl planý poplach, pan vrchní rada se neobjevil. Pan vrchní rada taky měl rád pokoj.

Schylovalo se k poledni, když Konopka přistoupil k panu Koláčovi a řekl mu:

„Abych si šel pro Trpalku teď v poledne k nim, to nejde, to by dělalo oko. Lidé si nevidí do huby. A když už se k nim uchýlila, pane vrchní revident, jsou tak laskav, nechají si ji tam do večera. Ale prosil bych, aby ji řekli, aby večer zas přišla domů, že je paní nadobro pryč. Nemám tam ani ustláno, nemám vody — no slovem, je tam učiněná pouš, zvlášť po včerejšku. A děkuju jim upřímně za laskavé pohostinství, kterého ji dopřáli."

„Vyřídím, vyřídím," řekl pan Koláč nějak roztržitě, a bylo mu při tom trochu trpko. Kdyby u něho zůstala na dobro, bylo by všechno v pořádku. Náhodou přišla včera prvního, kdy se služba nastupuje. Každý by chápal, že je to hospodyně. Ale že měl milou Trpalku u sebe jen přes jedinou noc, je věc náramně šlakovitá. Sotva její příchod, její nocleh u něho a pobyt přes celý den zůstane tak naprosto nepozorován — a mohou z toho vzniknouti hezké řeči po domě! Přes pavlač bydlí vdova s třemi svobodnými a dostatečně zletilými dcerami — to jsou čtyry páry očí! Panu Koláčovi hořklo při tom pomyšlení v ústech. Ani teď nevěděl, jak se večer protáhne do příbytku svého, aby ho nikdo ani nespatřil, a jak se z rána zas vytratí z domu, aby ho zraky sousedů nepropalovaly.

Naproti tomu pan Konopka se nemohl večera ani dočkati, jak se těšil na obnovený doma pořádek a klid. A přemýšlel již teď, jak by Trpalku za utrpěné bezpráví odměnil. Tou chvíli nenadál se, že mu dnešek ještě přinese neočekávané překvapení. —

Odpůldne v kanceláři již se stmívalo, oba pánové škrtli sirkami a nade stoly obou zasyčely motýlkové plameny plynové, když na dvéře kanceláře bylo zaklepáno. Vstoupil posluha.

„Prosím, pan vrchní oficiál Konopka —?"

„Zde jsem. Co dobrého?"

„Mám doručit psaní."

Podal psaní, odešel.

Pan Konopka pohlédl na nápis, a ruce se mu roztřásly. Poznal písmo paní Petronily.

Trvalo chvíli, než se odhodlal obálku rozříznouti. Zatím pan Koláč dychtivě hleděl na kolegu, jaký to zase obrat. Samou nedočkavostí byl jako na jehlách.

Ale nebylo pomoci. Konečně pan Konopka musil kousnouti do tohoto kyselého sousta. Dlouhými kancelářskými nůžkami ustřihl tenký proužek obálky, vyňal psaní, rozvinul je. Papír třásl se mu v rukách, před očima skákaly mžitky, když četl:

„Milí Lorenc!

Doufala sem že mě jinak přivítáš, gdyž sem se oklamaná k tobě navrátila. Patnáct roků sem

ti byla věrnou manželkou, šestnáctý rok nepočítej, já ho taky nepočítám. Pan doktor Vomáčka mi dosvědčil, že sem otebe rozvedená, ale chápu níni dobře, proč si mě tak zapudil. Překážela sem ti, aby mrcha Trpalka mohla panovat. Sodoma a Komora za mé nepřítomnosti! Patnáct roků sem po tom toužila, abych byla v takových okolnostech jako Trpalka — na první okamžik jsem to poznala, jak sem se na ni podívala, ostatní mně lidi pověděli, krásné chování otebe! Mně toho za patnáct let nebilo dopřáno a mrše Trpalce hned! Ale o tom není v rozsudku nic a právo k tomu na tvé straně nebilo.

Milí Lorenc! Ovšom si to budu pohledávat soudně a ta mrcha musí do kriminálu, jeli spravedlnost na světě a ty s ní, čímž budu pomstěná. Ostatní uslyšíš od mého zástupce pana doktora Vomáčky.

Tvá nezměněná Petronila."

Pan Konopka dočetl, sklesl na židli, osudný dopis mu vyšustil z rukou na stůl. Podíval se na pana Koláče, ukázal na papír, ale slova neřekl. Pan Koláč ochotně chápal. Má čísti. Přichvátal tedy, přečetl dopis. A když jej kladl zas před pana Konopku, řekl s výrazem hlubokého přesvědčení:

„To je pravda. Jejich panička je skutečně nezměněná!"

Tu zaklepáno na dvéře po druhé a vstoupil vytáhlý, suchý, popelavý človíček neurčitého věku, pozdravil zdvořile a otázal se:

„Pan vrchní oficiál Konopka přítomen?"

Revident Koláč ukázal ke stolu oficiálovu.

„Mám odevzdati tento dopis do vlastní ruky. A prosím o potvrzení."

Pan Konopka těžkou, chvějící se rukou podepsal se do ohmataného sešitu kancelářského, jejž pak popelavý človíček pečlivě schoval a se zdvořilým pozdravem odešel.

Na okraji obálky bylo vytištěno: JUDr. Josef Vomáčka, zemský advokát v Praze.

Pana Konopku překonávalo to již. Podal dlouhé nůžky své panu Koláčovi a žadonil mroucím hlasem:

„Pane vrchní revident, smím-li prosit..."

Nikdo by nebyl ochotněji vyhověl než pan Koláč. Dychtil, co zas pan doktor píše. A hlasem ztlumeným předčítal panu Konopkovi:

„Vaše Blahorodí!

Pokládám za povinnost oznámiti Vám, že mne Vaše rozvedená manželka paní Petronila Konopková požádala za zastupování ve věci Vám snad již známé. Jistá Vám nepochybně povědomá paní Trpalová ocitla se Vaším přičiněním v jistých delikátních okolnostech, kterými se Vaše někdy zákonná a nyní rozvedená manželka paní

Petronila cítí na svých manželských právech zkrácenou a naléhá, aby proti dotyčné paní Trpalové i proti Vašemu Blahorodí byla nastoupena cesta právní. Než podniknu další kroky, žádám V. B. za vyjádření, jakým způsobem byste záležitost chtěl po případě vyrovnati. Bylo by nejlépe, kdybyste mne do tří dnů osobně navštívil.

S veškerou úctou oddaný

Dr. Josef Vomáčka."

„Děkuji — děkuji," šeptal nešťastný oficiál, když revident skončil.

Pan Koláč nemohl se překonati, aby neřekl:

„Staframente, ale teď je to zašmodrcháno! Panička ze své okružní cesty doma, paní Trpalová v delikátních okolničnostech, a tuhle skoro proces na krku. Patrně chce pan doktor Vomáčka přijít k palmáru za to své dřívější ex offo."

Pan Konopka neodpovídal. Za to pan Koláč řekl po chvíli:

„A vypadala mně paní Trpalová tak jako sametová proti dřívějšku — ale nic bych nebyl poznal. No ano, ženské oči! Kam pak ty nevidí!"

A vida Konopku tak sklíčeného, dodával mu mysli:

„Jenom nevěšet hlavu, pane vrchní oficiál. Vomáčka to nějak spraví. Panička se vrátila asi docela dutá, v tom to vězí."

„Kriste Ježíši," zašeptal pan Konopka. „Potom aby z toho byla ještě disciplinárka...!"

„Jdou, jdou," chlácholil pan Koláč. „Co pak je komu do toho?"

A hnedle dodal:

„Obléknou se, pane vrchní oficiál. Starej se dávno seschl, doprovodím jich domů. Paní Trpalová už bude čekat."

A dobrý kolega zůstal u pana Konopky na celý večer, aby ho poněkud zveselil, z trudu vybavil. Byl samý hovor, sdílný a účastný ke Konopkovi, jemně vlídný a všímavý k Trpalce.

A když se pak okolo půlnoci vracel domů, brumlal si cestou na čerstvém vzduchu:

„Nic už nechybělo, než abys ty taky byl nějak tento — — Koláči — a to by bývala pěkná komplikace — Koláči — ale Pánbůh tě ochránil, Koláči!"

Ještě udeřil holí o dlažbu:

„Teď solidárně, Koláči! Kamaráda Konopku z toho musíme vysekat!"

Z hluboka vydechl do mlhy a chvátal na Staré město.

9. U doktora Vomáčky.

Myslil si pan Konopka tehda, když jej žena opustila, že ho na světě nic horšího potkati nemohlo a již potkati nemůže. Předevčírem viděl, že mnohem větší pohromou byl její návrat. Dnes potušil, že nejhorší ze všeho strojí se na něj z její hrozby a z dopisu doktora Vomáčky. Tuto věc již nevyřídí mezi čtyrma očima. Tu nastává nové a horší soudní jednání, neboť na lavici obžalovaných posadí se on. Potom ještě snad veřejný skandál — neboť kdož ví, neodhodlá-li se Petronila k nějaké násilnosti — ne-li proti němu, tedy proti Trpalce. Pomstychtivost zapuzené ženy ničeho se neleká.

A když se pan Konopka v úvahách svých zastavil u Trpalky, bylo mu nejhůře. Neboť okolnosti, v jakých teď Trpalka byla, sbližovaly jej s ní, téměř slučovaly, a přece neměl zákonného podkladu, aby ji se vším důrazem mohl chrániti, hájiti, za jakékoli příkoří jí způsobené za-

ostučinění se domáhati. Tušil, že soud, veřejnost — slovem celá ta ohromná a zdrcující osobnost, kterou ve vlastních myšlenkách nazýval „světem“, dá vždycky spíše za pravdu jeho rozvedené ženě Petronile, než té ubohé, trpělivé trpalce, která mu ji tak pokorně, obětavě nahradila a která mu teď dokonce otcovské radosti chystá.

Nebylo však vyhnutí. Jednání s doktorem Vomáčkou nemohl uniknouti. Raděj tedy dříve než později. Druhý den dopoledne vyžádal si u pana přednosty odpuštění na odpůldne, „pro nějakou naléhavou právní záležitost“, jak s obalem poznamenal.

„Snad nebudou dědit?“ řekl žertovně pan přednosta, který byl tou chvíli rozmaru velmi dobrého.

„Nemám po kom, račte odpustit,“ odpověděl Konopka rozpačitě.

„Kam pak to vlastně půjdou?“ vyzvídal pan přednosta.

„Psal mi pan doktor Vomáčka, abych ho navštívil,“ odpovídal pan Konopka, nemoha z kličky vyváznouti.

„Pan doktor Vomáčka?“ protáhl přednosta. „Není on to ten, co zastupoval jejich paní v rozvodovém procesu?“

„K službám, pane vrchní rado,“ vydechl pan Konopka.

„A staframente," vytáhl přednosta obočí do čela, „nebudou to ještě nějaké dozvuky toho procesu?"

„Skoro se podobá, pane vrchní rado," mluvil Konopka jako na skřipci.

„Co pak?" otázal se teď přednosta se zájmem víc a více se probouzejícím. „Už snad se o paničce ví?"

„Bohužel," odpověděl trýzněný Konopka a sklopil zraky před pronikavým pohledem přednostovým.

„Přece se ozvala? — Odkud pak?" doléhal přednosta.

„Vrátila se — —"

Jen zašelestila ta dvě slova pokojem pánově přednostovým. Pan Konopka myslil, že upadne.

„Snad ne k nim?" vyhrkl přednosta.

Konopka teď nemohl odpovědět. Jen hlavou přisvědčil.

„A frflucht!" zvolal přednosta. „Toho si myslím nepřáli?"

Konopka mlčel.

„A jak oni se k tomu postavili?"

„Řekl jsem, že u mne nemá co pohledávat."

„No to si myslím!" zavrčel přednosta na souhlas. „Mohou být rád, že to tak dopadlo. A co pak tedy chce pan doktor Vomáčka?"

„To mi právě řekne," odpovídal nejistě Konopka. „Pozval mě k sobě."

„Staframente," popotáhl si přednosta vesty, „pan doktor Vomáčka! Znají ho —? Ne? Tak jim jsem radou, aby s ním byli opatrnej. To je kostelník pálenej, advokát všemi mastmi mazanej, čertem vymrskanej. Rozvedené paničky, nemanželské děti, alimentace — to je jeho specialita. Jdou si, jdou, pane vrchní oficiál, však jim tam na stole nic tak nehoří. A vycení-li na nich pan doktor Vomáčka zuby, ukážou mu taky svoje. Přeju jim, aby jim to dobře dopadlo."

Oddechl si pan Konopka, když z toho mučení u vrchního rady vycházel. Ale sdílnosti a zájmem páně přednostovým byl taky velmi posílen.

Ještě vykonal malou poradu s panem vrchním revidentem Koláčem, který uslyšev, že „starej" Konopku drží, podepřel ho teprv jak náleží míněním svým. Ještě taky v poledne Konopku hodný kus cesty vyprovázel, a rozloučil se s ním ujištěním, že se ani nemůže dočkati, s jakým výsledkem se z té zatrápené „vomáčky" vyškrábe. — —

O třetí hodině odpolední stanul pan Konopka v prvém patře zasmušilého domu v Dominikánské ulici přede dveřmi kanceláře doktora Vomáčky, odpočinul na chvíli, nabral dechu, zaklepal.

V kanceláři zastal povědomého již suchého, popelavého človíčka neurčitého věku a ještě dva jiné, podobné prvému tak, jakoby všichni byli

z jednoho tuctu stejné výroby, a na dotaz po panu doktoru Vomáčkovi poukázán byl do druhé světnice. Ani tam ještě neseděl sám šéf, nýbrž jeho koncipient a faktotum, starý kandidát práv Břitva, kterému však se říkalo doktor Břitva. Měl dávno substituci, chodil za šéfa ke všem stáním, byl drbanější než Vomáčka a celá právnická fakulta dohromady a do práce jako kat. Panu Konopkovi byl nějak povědomý.

„Co nám nese pán?“ otázal se břitce.

„Rád bych s panem šéfem — —“ odvětil host zaražen.

„In causa — —?“ sekl Břitva ještě úsečněji.

„Jsem pozván k rozmluvě, prosím — vrchní oficiál Konopka — —“

„Aha!“ hodil doktor Břitva hlavou jako bujný oř a mávl rukou k dalším dveřím: „Račte!“

Dvoji lví klecí prošel již Konopka a teď se ocitl ve třetí, tváří v tvář doktoru Vomáčkovi. Vlastně ne ještě tváří v tvář, neboť doktor Vomáčka seděl zády k němu obrácen u stolu pokrytého všelikými akty a červenou tužkou mocně škrtal v konceptu nějaké repliky nebo dupliky.

Konopka bedlivě za sebou zamáčkl dvéře a pozdravil. Trvalo chvilku, než se Vomáčka vytrhl ze svého škrtání. Konečně třískl tužkou, otočil se v křesle a podíval se pod velikými okuláry pronikavě na příchozího.

„Má úcta! Čím mohu sloužit? Nemohl snad pan kolega Břitva sám — —? Mám tu práce jako na mlatě — —“

„Ráčil jste mě k sobě pozvat, pane doktore,“ koktal zaražený Konopka. „Jsem vrchní oficiál Konopka — přicházím následkem včerejšího dopisu — —“

Doktor Vomáčka se vzchopil, nachýlil hlavu k hosti, pošinul okuláry, jakoby chtěl zrakům dodati ještě větší bystrosti, a náhle vzpřáhl pravici:

„Ale pro pána, to jste vy! Starý a vzácný známý! Neměl jsem o tom ani potuchy! Snad se ani neráčíte pamatovat. Ale arci — to je něco let, když jsem k vám chodíval do registratury, ještě jako koncipa, a vy jste mi s takovou ochotou otvíral všechny fascikle a byl mi nápomocen hledati — já byl tenkrát mladý zajíc — u doktora Smetáka, neráčíte se pamatovati? Bodejť — to je nějakých dvanáct, patnáct let! — A tak to je náš milý pan vrchní oficiál! Že jsem to dříve nevěděl! Jako když to bylo s váženou pani manželkou. Sám jsem na to neměl času, všechno projednával pan kolega Břitva, a za vás taky tam býval jen advokát. No ale — nijak jsme si neublížili. Za paničku nedalo se nic dělat, všechno dopadlo po vašem. Ale tak se račte posaditi. No, a teď tedy máme pokračování — —“

Všechno to vychrlil doktor Vomáčka jako jedním dechem. A teprv teď, podle jeho živých posunů a dle zvláštního zdvíhání ramen připamatovával si Konopka jako v mlhách, že skutečně kdysi podobnému člověku prokazoval všeliké ochoty v úřadě. Bez upozornění doktorova nebyl by se na to rozpomenul. Ovšem, tehda byl mladý koncipient ještě vlasatý, teď měl krásnou lysinu. Tehda měl toliko kaštanové kníry — teď nejen ty kníry, ale i hustá kozí brádka byla hodně prokvetalá. Ano, patnáct let je patnáct let!

Konopka sáhl do záprsí, vyňal dopis.

„Píšete mi tuhle, pane doktore, že chce bývala má žena Petronila započít nový spor. Věřte mi: nerozumím tomu dobře. A jen tedy chci prosit: nepronásledujte mne zbytečně — vysvětlete jí — —“

„Vás pronásledovat, pane vrchní oficiále?“ zahlaholil doktor Vomáčka. „To je slovo! Jak pak bych v á s pronásledoval! Jestliže jsem psal, vás vyzval, stalo se tak jen proto, abychom věc pokud možno po dobrém srovnali. A teď, když jsme se poznali, teprv se vynasnažím —“

„Co pak vlastně chce Petronila?“ tázal se Konopka.

„Co chce? Mluvme rozumně, pane vrchní oficiále. Svoje právo pohledává.“

„Právo? Jaké ještě má ke mně právo? Jsme rozvedeni, z její viny, jak soudem uznáno.“

„Ta věc je v pořádku, o tom žádné pochyby, pane vrchní oficiále. Avšak novou okolností, o které dříve neměla povědomosti, nastal nový casus belli. Týká se to té paní Trpalové, s kterou žijete ve společné domácnosti, jak se podobá."

„Totiž hospodaří mně, pane doktore. Co pak mám dělat — co jsem měl dělat, když mně žena utekla?"

„Pravda, pravda," přisvědčoval Vomáčka horlivě. „Proti hospodaření — vedení domácnosti nebylo by žádné námitky. Avšak dle vyličení paní Petronily Konopkové nastal prý mezi vámi poměr velmi důvěrný, který bude míti živoucí následky. Račte prominouti — to tvrdí paní Petronila."

Pan Konopka sklopil hlavu.

„A v tom shledává panička porušení svých manželských práv," pokračoval advokát, „přesněji řečeno, manželskou nevěru, a máme-li mluviti se zákonem, tedy cizoložství. Přikračuje tedy k půhonu pro tento delikt."

„Petronila?" vyhrkl Konopka. „Která mně utekla s Chramostejlem? A s kterou jsem už dávno rozveden?"

Doktor Vomáčka zamnul rukama.

„V tom byl zákon pro vás, pane vrchní oficiále. Ale v téhle věci bude proti vám."

„Má ona vůbec takové právo?" hovořil Konopka všecek roztrpčen. „Ona, která se celý rok

potloukala bůh ví kde s rajterákem z cirkusu? Kterou jsem pro to nestíhal, nýbrž jen rozvodu se domáhal?"

„Má právo," zdvihl doktor Vomáčka ramena, a hlas jeho zněl skoro jako litostivě. „A vy jste měl stejné právo. Že jste ho neužil, na věci nic nemění. Ale teď je panička zde a nastupuje na vás."

Pan Konopka na chvíli oněměl. Potom vznesl zmučený pohled k advokátu a řekl:

„A mohl bych být odsouzen?"

„Velmi byste mohl být odsouzen," řekl důrazně doktor Vomáčka, „ač nepopřete-li styky své a poměr k paní Trpalové a nemůžete-li vy i ona naznačiti jiného otce — —"

„Nechci nic popírati," řekl Konopka tiše sice, ale určitě. „Patnáct roků jsem se klátil životem bezoučelně — teď budu otcem —"

„Nemohl byste snad na svou exkulpaci tvrditi a dokázati, že je vám otcovství podstrčeno, podvrženo?"

„Nemohu — a nechci nic takového tvrditi," vyhrkl pan Konopka. „Trpalka je poctivá, dobrá osoba. Nemohu míti žádné pochybnosti. — Ale všechno se ve mně bouří, když pomyslím, že jsem Petronilu nechal jíti, kam ji vlastní vůle vedla, a teď mám pykati za to, co vlastně sama způsobila — —"

„Nemohu vám zatajiti, pane vrchní oficiále, že věc, o niž běží, možno posuzovati s dvojího

stanoviska. Jsou právníci — dokonce autority — kteří tvrdí, že podobná věc stíhá se nespravedlivě: rozešli jsme se, a nestarejme se o sebe dále. Dělejme si každý, co chceme, žijme si, jak chceme, navzájem nám nic do toho není. — Ale jsou zas jiní, kteří tvrdí pravý opak, a k těm náležejí zejména soudcové. Snad víte sám: theorie a judikatura velmi často se rozcházejí. Zákon stíhá věci, na něž všichni ostatní lidé hledí shovívavě, promíjivě. Závisí na tom, kdo vás bude souditi. Kdyby na příklad některý z pánů soudců byl v podobném postavení, posuzoval by věc právě tak, jak ji posuzujete vy. Mohl bych vám uvésti případy z vlastní zkušenosti. Když jsem byl zapisovatelem u trestního soudu — to je panečku hodně dávno — zasedal v trestním senátě rada Damokles, který nikdy nehlasoval pro vinu, byl-li souzen pytlák. Nezasvěcenci věc nechápali. Zasvěcenci však věděli, že rada Damokles byl sám náruživým střelcem, a poněvadž neměl vlastního revíru, střílel taky tam, kde nebyl na hon pozván a kde neměl zákonného oprávnění. Vyprávělo se, že zvlášť o jeho dovolené, kterou trávíval na statku svého bratra na Černokostelecku, vykrvácel na zahradě sousedící s panským revírem nejeden zajíc beze vší legitimace, arci za noci, při měsíčku, když si zaběhl na hospodářovo zelí — ovšem taky bez příslušné legitimace."

Pan Konopka poslouchal jako ve snách,

skoro již otupělý. Teď se vzpamatoval a zeptal se:

„Vy tedy mě budete žalovat, pane doktore? Budete mě stíhat až do všech konců? — A snad i ji — nevinnou Trpalku?“

Nesmírná hořkost naplňovala všechno nitro Konopkovo.

Teď doktor Vomáčka tleskl oběma dlaněmi na kolena, přitáhl se i s křeslem blíže k nešťastnému oficiálovi a řekl náramně bodře:

„Kdo pak tohle povídá, pane vrchní oficiále? Snad, kdybych vás jakživ nebyl viděl, kdybych vás neznal. Ale teď, když jsme se domluvili! A teď tedy vám povím, že pokládám přímo za štěstí, že se panička uchýlila ke mně. Doufám, že to spravíme jinak — a taky jsem už paničce v té věci sáhl na zuby. Račte sám uvážit: vrátila se z té nešťastné výpravy s dobrodruhem zklamaná, vykořistěná, beze všech prostředků existenčních. Nežádáte si snad, aby se šla utopit? A co si teď má počít? Někde se musí ubytovat, ale nemá nábytku, nemá peřin, nemá ani závdavku na byt, neřku-li dalších prostředků, aby započala nějakou živnost. Když se vdávala, měla kus výbavy. Nebyl byste snad nakloněn k tomu, abyste jí dal, čeho právě nejnaléhavěji potřebuje? Tedy postel, peřiny s příslušným prádlem, nějaký šatník, prádelník, snad i stůl a pár židlí, zrcadlo a jiné potřebnosti, bez nichž nemůže býti? Snad si najme bytek, aby

zbývající pokoj pronajímala svobodným lidem, starým mládencům. Chtěl byste podati ruku k takovému narovnání?“

Pan Konopka vytřeštil oči, jakoby se probouzel z děsivého snu.

„A pak byste nežalovali?“ zvolal.

„Co vás napadá! Spolehněte na mě, pane vrchní oficiále. A když já vám řeknu, že k rychtáři nepůjdem, tedy nepůjdem. Na moje slovo paní Petronila něco dá!“

„Pane doktore,“ promluvil Konopka hlasem, jenž pohnutím skoro zavlhal, „co jste tu řekl, všechno učiním. Postoupím s radostí, co jste ji vymínil — —“

„No, a nějakou tu stovku do začátku, pane vrchní oficiále? Vím, že jste jí dal včera desítku — vždyť by nebyla měla na oběd, na večeři — a zatím přespala u nějaké tetky...“

„Dám, pane doktore!“ sliboval horlivě pan Konopka a již sahal pro tobolku, neboť jda k doktorovi pamatoval podle rady páně Koláčovy na vše — a pan Koláč to byl, který ho pro tu chvíli stovkou založil.

„Výborně!“ zvolal advokát. „Ale zatím toho netřeba, až taky paničku zpracuju na měkko. Někdo jí něco nasadil do ucha, musím jí toho červa vzít.“ — —

Byl všecek zpocen pan Konopka, když od Vomáčky odcházel. Doktor ho vyprovázel vše-

mi světnicemi až ke dveřím kanceláře, personál se uctivě poroučel.

Jako z lázně vracel se pan Konopka a mířil rovnou cestou do úřadu, aby zpravil pana Koláče. Nejprve stručně, potom docela obšírně mu vypověděl, jak pochodil.

Pan Koláč naslouchal s výrazem člověka dokonale zasvěceného a přesvědčeného, že to ani jinak dopadnouti nemohlo, a když Konopka skončil referát, potleskal mu na rameno a řekl:

„Včera jsem z toho měl sám trochu strach. Ale teď jim mohu říci: je to věru štěstí, že jich dostal do prádla doktor Vomáčka. Přes poledne jsem sehnal spolehlivou informaci o panu doktoru Vomáčkovi, ale už jsem jich pak nenašel doma. Tedy aby věděli: pan doktor Vomáčka je taky pryč od své ženy, ale jen tak, bez rozvodu. A žije ve společné domácnosti s jinou dámou, už asi deset let, a má s ní čtyry děti. Aby takovouhle věc nesrovnal po dobrém, bez procesu!“

10. Nová nesnáz.

Ale ještě něco čekalo toho dne na pana Konopku, a kde se toho nejméně nadál. Doma, s Trpalkou.

Vrátiv se u večer, nalezl byt prázdný. To ho nepřekvapilo. Stalo se tak častěji, neboť Trpalka ještě večer obstarávala všeliké drobnosti a přišla nejednou o několik minut později. Tentokráte však rozličné zjevy věstily cosi nebývalého. V bytě nehořelo světlo jako jindy, a to nasvědčovalo, že Trpalka jest asi déle z domu. V jídelně sice bylo zatopeno, ale patrně dávno již, neboť v kamnech bylo téměř tma a poslední hladové plamínky sklouzaly vzadu po zbytcích řeřavého uhlí. Když pan Konopka rozsvítil, shledal v bytě vzorný úklid, ložnici již na noc uchystánu, i sklenici na vodu na stolku u postele, a džbánek s vodou za oknem, kde nikdy nestával. Pan Konopka rozsvítil i v kuchyni. Taky zde bylo vše v pořádku, každá maličkost na místě,

podlaha vydrhnuta a pokryta starými, vysloužilými ložními povlaky kanafasovými a cvilichovými. Plotna byla studená, čerstvou tuhou natřena, pec vymetena a čistá jako sklo, truhlík na popel prázdný. Nejvíce překvapilo pana Konopku, že truhla Trpalčina, s níž se byla přistěhovala a v níž měla šaty své a prádlo, nestála již v koutě u okna, nýbrž blíže dveří. Byla zamčena, a když ji pan Konopka pozdvihl, hezky těžká. Nikde neleželo a neviselo ani kouska Trpalčiných svrchků. Co jí náleželo, bylo tedy v truhle a na vystěhování připraveno.

Pan Konopka nejprve nabral uhlí z bedny v kuchyni, po vrch naplněné, a přiložil do kamen v jídelně, než oheň na dobro uhasne. Potom netrpělivě přecházel světnicí. Vše, co shledal, zaráželo ho. Ticho v bytě a dojem naprosté osamocenosti skličoval jej, skoro zastrašoval.

Konečně zarachotil klíč venku ve dveřích. Trpalka se vracela. Konopka otevřel dvéře do síňky a zavolal:

„Paní Trpalová!“

Přiblížila se a vstoupila kroky tichými, beze šustu. Tvář její byla pobledlá, oči uplakané. Konopka všiml si, že je Trpalka nedělně ustrojena.

„Čekám na vás, paní Trpalová. Co to všechno znamená? Ten úklid — vaše truhla — a tohle — —“ ukázal na její výstroj.

„Nezbývá mi nic jiného, milostpane,“ odpovídala Trpalka, hledíc plna odevzdání v osud

na pána. „Půjdu po svých, musím se o něco včas postarat."

„Kam pak půjdete, pro Boha vás prosím? A kdo pak vás vyhání?" tázal se Konopka znepokojen.

„Vím, že ne milostpán," odpovídala Trpalka. „Ale není mně pomoci. Věděla jsem ode chvíle, jak se milostpaní vrátila, jak to dopadne. Zákonitá paní přišla, nechci být na překážku, nechci být příčinou nesvárů a výtržností."

„Vždyť víte, že zas paní odešla a nevrátí se už."

„Ó, vrátí, milostpane! Je toho plný dům a plná ulice. Kde kdo chtěl poslouchat, slyšel to. Byla tu v ulici milostpaní. Bude prý na mě žaloba — a na milostpána prý taky," dodala tišeji Trpalka. „Odvedou prý mě do kriminálu — — Jdu tedy sama a dříve, aby měl milostpán pokoj — —"

„Kam vás to všechno vede, paní Trpalová?" zhrozil se pan Konopka. „Kam pak vy teď, v tomhle stavu — —"

„Ach, milostpane, pro takové ženské je útulek — nahoře — u svatého Apolináře —"

„Paní Trpalová!" zhrozil se Konopka. „S mým dítětem do porodince? Ne, nedopustím! Kde jste počala, tam přijde na svět, pod moji střechou! Náleží ke mně — jako vy!"

Teď to Trpalku přemohlo. Klesla na kolena a přišouravši se po podlaze k pánovi, ob-

jala křečovitě jeho kolena. Rozeštkala se, až se jí hruď roztřásla, a v pláči pronášela:

„Ach, drahý milostpane, jak bych si toho zasloužila! Já už děkovala Pánubohu za tu čest a za to štěstí, že jsem s milostpánem obtěžkala. Zač pak byl můj celý život? Nebožtík muž — Bůh mu dej věčné spasení — byl stále nemocen, co jsme byli spolu — ano, kominík, nebylo to pro něj, neměl na to zdraví. Kolikrát jen se mi vrátil jako na polo zadušený! A pak vždycky dlouho stonal. Byla jsem u něho ne jako žena, ale jako milosrdná sestra. Oč jsem se k Pánubohu modlila, nesplnilo se mi. A zde u milostpána splnilo se. K ničemu mně byly řeči lidské, jen milostpána kdybych byla mohla ušetřit. Hříchu jsem z toho nepocítila, a jestli se hřích stal, zbývá snad ještě kus života, abych odpykala. A shlíží-li na mě chudák nebožtík Trpal, jistě mi odpouští, nic mi neodnáší. Koho kryje hrob, nikomu nevyčítá. Řekli o mně, že jsem se nepoctivě podnesla, že jsem na milostpána spekulovala. Ne, milostpane, jak je Bůh v mém srdci, té falše ve mně nebylo. Jen k tomu se přiznávám, že jsem byla naplněna tajnou radostí ze své naděje. A to robě, přijde-li ve zdraví na svět, snad mě taky soudit nebude. Milostpane, o nich jen mi jde! Neboť oni zlého nezasloužili..."

„Toničko — paní Trpalová, vstaňte, neplačte!" chlácholil ji pan Konopka, všecek uchvácen

výbuchem Trpalčiným, ale sám taky již měl síly na mále. Ujal Trpalku pod rameny a zdvihal ji s podlahy.

„Neplačte, není vám to zdravé. Aby se vám něco nestalo. — Paní se nevrátí, všechno je v pořádku. Dostane, co chce, bude taky živa, a vy buďte klidna. Nebylo mi lehko u srdce, líto mně ji bylo, ale chtěla tomu. — Tak, pani Trpalová, a teď nezapomeňte na večeři. — Počkejte, nechoďte ještě, omejte si oči, upokojte se. Mám času dost, ani hladu necítím. Jděte..."

Trpalka vyplížila se do kuchyně.

Pan Konopka zašel do ložnice, jakoby cosi hledal, sám nevěda, co. Rozhlédl se, zraky jeho bezděky padly na obraz jeho ženy nad postelí.

„Petronilo, co všechno jsi způsobila!" zašeptal a sepjal ruce. A po chvíli dodal: „A přece se toho nemohu ani dočkat... Chudák — chudák Trpalka...!"

11. Dobré pořízení.

Na druhý den po návštěvě páně Konopkově obeslal k sobě doktor Vomáčka paní Petronilu, aby s ní sdělil výsledek jednání s bývalým chotěm jejím.

Panička byla tu jak na koni a veplula do kanceláře jako válečný křižák. A rovnou cestou do druhého a třetího pokoje, ani se neptajíc a nevyčkávajíc pobídnutí. Jejím heslem bylo: vždycky rovnou ke kováři a ne ke kovářičkovi. Před mundanty vůbec neměla žádného respektu a na doktora Břitvu se dívala jako na dílovedoucího. Pan doktor Vomáčka — to byl muž její důvěry.

Udychtěna, s očima vypoulenýma a jak na stopkách stanula před ním.

„Tak jak, pane doktor?" vydechla nedočkavě.

Doktor Vomáčka zatím nepromluvil. Zatvářiv se velmi vážně pokynul paničce ke křeslu a tím posunem ji neodolatelně posadil. Čelo jeho se pokrylo starostlivými vráskami, když sáhl po

fasciklu již připraveném, na jehož tuhém obalu z modravého ručního papíru bylo napsáno velikými písmeny: Petronila Konopková contra Vavřinec Konopka. V té obálce byly veškeré listiny, týkající se rozvodu manželů Konopkových, a v ní taky bylo species facti, sepsané předevčírem s paní Petronilou.

„Budeme žalovat?“ vyhrkla Petronila, sotva dosedla.

Doktor Vomáčka nahlédl do species facti, jakoby je prozkoumával — ač znal jejich obsah zpaměti — a řekl vážně:

„Pochybuju, milostpaní, velmi pochybuju, že se odhodláme k žalobě. Nerad bych vám tu věc prohrál — a pan vrchní oficiál zdá se mi náramně na pevných nohách. Nesmíte zapomenout, milostpaní, že jste mu sama odešla — a teprv za rok se vrátila. A nesmíte zapomenout, milostpaní: člověk od císařského ouřadu. To taky věc jinak vypadá.“

A zahleděl se na paní Petronilu, jakoby v ní sám hledal jiskřičky naděje.

„Ježíš Marjá!“ vyhrkla paní Petronila. „Tak já tedy mám docela propadnout? A ta mrcha podnešená — —“

Doktor Vomáčka mávl výstražně rukou:

„Milostpaní, prosím, nepronášejte žádných urážek! Mezi námi arci to nemůže mít následků — já nic neslyšel - - ale radím vám upřímně: nic takového před lidmi a veřejně! Mohlo by

vám to vynést žalobu pro urážku na cti, a neušla byste odsouzení. Ve své situaci nesmíte si v ničem zadati.“

„Ale, Kriste pane, když tak mám vyjít docela na prázdno — a sám jste mi onehdy řekl, pane doktore — —“

„Ano, ano, milostpaní,“ přisvědčil doktor. „Ale teprv teď, po rozmluvě s panem vrchním oficiálem, znám dokonale celou věc.“

„A tak já nedostanu docela nic?“ vyhrkla úzkostlivě paní Petronila. Slzy se jí draly do očí.

„To jsem neřekl, milostpaní. Promluvil jsem důtklivým to pérem s panem oficiálem. Ale byl tvrdší, než jsem se nadál, velmi tvrdý. Konečně však jsem ho přece pohnul k jisté povolnosti, když jsem mu vylíčil vaše poměry. A tedy by nebyl od toho, aby vám nějak umožnil počátek nové existence, arci s nezvratnou a neodvolatelnou podmínkou: že se naprosto vyvarujete všech outoků na jeho osobu a taky na jeho hospodyni paní Trpalovou. Milostpaní, rozvod je dávno v moci práva — a neračte zapomenouti, z vaší viny — a tedy bych radil, abyste vzala, co by konečně byl ochoten dáti, a smířila se s nezměnitelným stavem.“

„Co pak chce dát?“ otázala se chvatně panička.

„Bylo s ním kus práce, ale konečně povolil,“ pokračoval doktor Vomáčka, jakoby otázku byl přeslechl. „Patrně taky už se poradil — —“

„A co nabízí?“ naléhala panička.

„Vymohl jsem na něm tedy, že by vám odstoupil, čeho tak nejvíc potřebujete, abyste se udomácnila. A je to skoro polovina jeho mobiláru, a pro vás téměř vše nejdůležitější: postel s peřinami a povlaky, šatník, prádelník, stůl, zrcadlo, pár židlí, všechny vaše toaletní potřeby a krom toho jiné drobnosti. Vaše svrchky, pokud jste tam nějaké zanechala, rozumějí se samy sebou. Slovem, vymluvil jsem na něm, co jsem jen mohl. Chudák pan oficiál — to ho na polo vystěhujeme.“

„Ať si koupí nové!“ vyhrkla paní Petronila. „Ostatně sám bude mít polovičky dost, a ta kaná — — chci říci ta ženská osoba může spát na zemi na slamníku — jinam nepatří. No dobře, pane doktor, zaplať Pánbůh za to. Ale já jsem takřka bez krejcaru, a z postele a šifonéru si ukousnout nemůžu, a domácí chce taky závdavek — našla jsem si kvartýrek na Vyšehradě — je to prázdné, mohla bych se hned nastěhovat, ale závdavek! Pak si vezmu na pokoj nějakého svobodného pána, třeba dva, dostanu-li je — —“

„Pamatoval jsem na vše, milostpaní,“ přerušil ji doktor Vomáčka. „A tak pan oficiál je svolný ke všemu tomu poskytnout vám ještě padesát zlatých — a pokusím se, abych z něho vyrazil celou stovku —“

„Radši stovku, pane doktor," zajiskřila paní Petronila očima.

„A tu by mně arci zatlačilo, kdybych mu mohl předložiti vaše podepsané prohlášení, že jste ouplně uspokojena, že za ním už docela nic nepohledáváte a že mu vůbec dáte do smrti svatý pokoj. Zdehle jsem si to napsal. Přečtu vám to, můžete hned podepsat, a pak vám gratuluji. Vyhráli jsme to bez procesu."

Paní Petronila vyslechla si prohlášení, které jí doktor předčítal jako když tiskne. Sice několikrát při tom zafala rty, když slyšela, jak se všeho na vždy odříká, ale potom se chopila péra a skřípavě své prohlášení podepsala. Neobešlo se to bez závěrečné kaňky.

„Nešt!" řekla si panička. „A vzal ho ďas, když mě tak zavrhl!"

„Milostpaní, milostpaní!" řekl Vomáčka s lehkým pokáráním. „Mohlo být jinak, kdybyste se nebyla dala uchvátit okamžikem. Taková panička, ještě plná šťávy — (paní Petronila se zapýřila) — mohli jste spolu býti do nejdelší smrti."

„Mohli!" vybuchla paní Petronila. „Zbaňkal mě ten vagabund Chramostejl!"

A dodala hořce:

„Věřte mužům, pane doktor!"

„Nic si s paničkami neodevzdáme," řekl Vomáčka hladce, sotva že bylo cítiti hrot jehly. A dodal zvukem jako kajícným: „Jsme všichni lidé smrtelní..."

„A kdy pak to dostanu?“ otázala se panička. „Ty méble — —“

„Kdy budete chtít — jen jak je budete mít kam odvézt.“

„Byt je prázdný,“ řekla Petronila, „jen kdybych na ten závdavek — a mohu se odpoledne stěhovat.“

„Milostpaní, peníze od pana oficiála jsem ještě nedostal, ale vyplatím vám těch padesát zlatých zatím ze svého. A přidá-li druhých padesát —“

„Buďte tak dobrý, pane doktore, vymozte je!“ zažadonila panička.

„Doufám, doufám,“ ujišťoval doktor. „Tak, tuhle, milostpaní, a tuhle to potvrzeníčko mi laskavě podpište.“

Doktor měl všechno přichystáno.

Skoro se paní Petronile chvěly ruce, když sbírala pět nových desítek. Snad poslední peníze z rukou bývalého manžela! Několik horkých slz ukáplo na ně. A potom ji doktor vyprovodil až na chodbu.

Vrátil se, vsouvl prohlášení i potvrzení do fasciklu „Petronila contra Vavřinec“ a zamručel k sobě:

„Ženská ještě jako křen — ale nic naplat, drahá paní! V těch letech už se mužům nedělají žádné bazamáty. Ale Chramostejl je lump, o to nic. Jo, jo, to jsou ty tragedie života. Je to všechno mizerie! —“

Po této filosofické úvaze pootevřel Vomáčka dvéře do vedlejšího pokoje a řekl k doktoru Břitvovi:

„Pane kolego, zkoncipujte laskavě psaníčko panu oficiálu Konopkovi, aby nás v povědomé věci navštívil, zítra — pozejtří. A aby s sebou nezapomněl vzít vyjednané odbytné. On už ví. — Tak."

Zavřel zas dvéře, odložil fascikl na postranní stolek a ještě k sobě zamumlal:

„Rád bych věděl, jaká ona asi je ta paní Trpalová. Tak chytrý snad byl, že si za tuhle megeru nevybral nic horšího...?"

A po těch slovech dal se doktor Vomáčka do jiné práce.

12. Otcem!

Narovnání s paní Petronilou bylo uzavřeno, postoupené kusy nábytku jí byly odvezeny, v bytě páně Konopkově prořídlo to.

Nedělal si z toho nic. Dostatečnou náhradou bylo mu vědomí, že tou oběti vykoupil klid sobě a Trpalce. Vzhledem k tomu, co nastávalo, bylo ho třeba oběma, a pan Konopka byl by obětoval ještě více. Ostatně vynaložil všechen důvtip, aby zbývající nábytek rozestavil co nejlépe, by mezery nebyly tak patrny, a výsledek ho zcela uspokojil. Taky mu připadla někdejší slova Trpalčina, že by se mohl přestěhovati kamsi do jiné končiny. Snad že to později učiní. Až jaký pak najde byt, přikoupil by něco.

Jen ho mrzelo, že Trpalka byla připravena o svou postel v kuchyni. S tou nemůže čekati až do stěhování, té Trpalka potřebuje. Zatím tedy dvě, tři noci ji nechal přespati na pohovce v jídelně, a nejbližší soboty se vypravil, aby

koupil postel novou. Štěstí mu přálo. Nalezl výrobek fasony téměř totožné, k nynější své liché posteli do páru. Když ji truhlář přinesl, nedal ji už postaviti do kuchyně, nýbrž do pokoje. Po vydrancování bylo na ni místa dosti.

„Milostpane," bránila se Trpalka, „ta sem nepatří — sem já se nehodím. Mně je nejlíp v kuchyni..."

„Do toho mně nemluvte, paní Trpalová," ohradil se mírně, ale rozhodně pan Konopka. „Vím, kam co patří. Předně by tu bylo prázdno, a za druhé až do kuchyně neslyším, kdyby se něco — —, ale ze svého pokoje uslyším."

Myslil teď pan Konopka na věci, na něž dávno před tím nemyslil. Jeho smysly se zbystřovaly. Každý pohled na Trpalku probouzel v něm nové starosti, připomínal mu nová a nová opatření. Již taky věděl, že právě za rohem ulice Chmelové bydlí paní Veronika Vranivoká, vtělená první pomoc, dáma, kterou co nevidět pod svou střechu přivolá.

Bylo někdy v polovině prosince, když pana Konopku probudilo ze sna cosi jako zastenání. Bylo sice temno ještě, ale pan Konopka dobře cítil dle vyspalosti, že je ráno. Spánek jeho byl již lehký a jen tak tak že se mu chvěl na víčkách.

Pan Konopka nemohl si hned ujasniti, co jej probudilo. Zatápí Trpalka v kamnech? Mele kávu? Skřípla dveřmi?

Ale teď nové zastenání ve vedlejší světnici, a pan Konopka vymrštil se z postele. Posledni zbytky spánku byly setřeseny, tělo jeho čilé. Chvatně se oblékal, rozžehl svíčku, po prstech vkročil do světnice.

„Nespíte, paní Trpalová? — Volala jste mě?“

Z bílých podušek hleděla naň tvář Trpalčina, plná bolestného výrazu, zraky plné úzkosti. Z jejích rtů se vylinulo:

„Milostpane, pro Boha prosím, dajt mě odvézt nahoru, k svatému Apolináři — nebo dnes, milostpane — dnes — nemejlím se —“

Pan Konopka cítil, jak se mu po celém těle vrazilo cosi pod kůži. Úlek, obava, nesnáz, co tu počíti. Ale jenom na okamžik. Hned potom postavil svícen na stůl, vskočil do ložnice, obouval boty. A při tom hovořil do druhé světnice:

„Jen tiše, paní Trpalová! Ani se nehýbejte. A nemluvte hlouposti! Ať vás ani nenapadne vstávat. — Už jsem hotov — už běžím — já vím, je to za rohem. — Hnedle zas tu budu — potom si skočím do kanceláře a hned se vrátím — nebo vzkážu, že jsem se rozstonal. — Ale vy buďte tiše — paní Vranivoká je tu za chvíli — počkejte, paní Trpalová — počkejte trochu — vždyť nehoří — jaké pak spěchy — vždyť je učiněná noc — až se trochu rozední — —“

Pan Konopka sám nevěděl, co mluví. Teď byl hotov a jen ještě šmátral po sirkách, aby

rozsvítil taky petrolejku. Ruce se mu při tom třásly. A v nesmírné roztržitosti hovořil k sobě:

„Zatrápená Petronila! Teď bychom ji tu potřebovali, abychom nenechali paní Trpalovou samotnu. Ale co to povídám! Domovnici bychom tu potřebovali, no ano, zastavím se u ní dole, pošlu vám ji nahoru, paní Trpalová. Tak! Jen klobouk — ano, tuhle."

Vyběhl z ložnice, zapínaje zimník.

„Jen chvíli mějte rozum, paní Trpalová! Jsme tu co nevidět..."

Vyšel, zamkl, pádil se schodů, zabušil dole na dveře pod schody.

„Dobrýtro, paní domovnice. Zaplať Pánbůh, že jste vzhůru! Prosím vás, tu máte klíč, jděte k nám, pobuďte u paní Trpalové — vrátím se za chvíli — běžím jen za roh — —"

Domovnice popadla klíč.

„To abych taky zatopila, milostpane?"

„Ano, buďte tak dobrá."

„A hned postavím vodu," pronesla spíše k sobě.

„I postavte — ačkoli pro snídani pošlu do kavárny," a kvapil z domu.

„Dyť já nemyslím na snídani, splašenej!" zahuhňala domovnice. Zamkla svůj brloh a chvátala nahoru. Na tohle se dávno těšila!

Na novoměstské věži odbíjela sedmá, když pan Konopka zvonil u dveří paní Vranivoké.

Menší, drobná, pohyblivá panička otevřela mu.

„Smím-li prosit, milá paní, abyste šla se mnou."

„Prosím, kam?"

„Ale jen tuhle za roh, ke Třem zvonkům, do prvního patra."

„Snad ne prosím k panu oficiálovi — —?" otázala se panička.

„— Konopkovi, ano. Jen prosím brzy."

„Neračte se zdržovat, vašnostem, račte jen domů — jsem tam za deset minut."

Pan Konopka již zas pádil se schodů. A teprv cestou domů bylo mu podivno, jak paní Vranivoká uhodla, kam jest volána. Neměl ovšem ani potuchy, kterak tyto dámy mají spočítané všechny paničky v nejbližším okolí svém, jimž by jednoho dne mohly být užitečny. A pan Konopka s Trpalkou bydlil skoro jen za rohem.

Do osmi hodin v domácnosti páně Konopkově nic se nezměnilo a paní Vranivoká ujistila pána, že jest vše v pořádku a času dost. Rozhodí se tedy pan Konopka, že půjde přece do kanceláře, ale později se odpustí.

Zatím však v úřadě vyskytla se jakási neočekávaná, netušená a naléhavá věc, která musila býti bez prodlení vyřízena. Ani pan Konopka, ani pan Koláč nepamatovali, kolik let uběhlo od poslední takové záležitosti. Skutečně se vyskytují někdy v úřadech případy kromobyčejné, mimořádné. Ale právě dnes to pana Ko-

nopku potkalo! A tak se stalo, že mohl odejíti až o půldvanácté.

Loučil se dnes velmi tklivě s panem vrchním revidentem a řekl prosebně:

„Pane vrchní revident — kdybych snad odpoledne nemohl přijít a kdyby se po mně pan vrchní rada ptal, ráčej mě omluvit — — —"

„Co pak mají —? Zase Vomáčku?"

„Ach, nevím, jak to u nás dopadne. Paní Trpalová — — —"

Pan Koláč rázem pochopil.

„Ale? Už? Gratulor!"

„Děkuju. Jen kdyby Pánbůh dal — — —"

„Mají tam taky bábu?" otázal se pan Koláč.

„Mám."

„A tak jsou bez starosti!"

— — — —

Neměl ani pomyšlení na oběd pan Konopka, když vystupoval do patra, a bylo mu, jakoby se mu chystalo nějaké hrozné uvítání.

Vstoupil do bytu — v kuchyni vřelo a syčelo na plotně v několika hrnečkách a kastrolech, ale prázdno tam bylo. Prošel předsíňkou, otevřel dvéře do světnice. Zvláštní neznámá vůně zavanula mu v nozdry. Ostatně již venku počil cosi.

Na lůžku ležela Trpalka se zavřenýma očima, bledá a zdánlivě bezduchá. Panem Konopkou zalomcovalo strašlivé leknutí. Nechápal, že při tom ona drobná, pohyblivá paní Veronika Vranivoká může tak pokojně seděti v hlavách nešťastné —

a snad mrtvé! — ubohé, do poslední chvíle tak trpělivé Trpalové.

Lehký šust z ložnice upozornil ho. Tam se otáčela domovnice, která teprv teď potichu lůžko ustýlala, uklízela.

Paní Vranivoká položila prst na ústa, ukázala na Trpalku.

„Co se děje?“ šeptl v úzkosti pan Konopka.

„Spí nám — to je dobře. A já vašnostem srdečně gratuluju.“

Pan Konopka ještě nechápal, jen zraky vytřeštil.

„Už je tu,“ řekla paní Vranivoká.

„Kdo?“ šeptl v nesmírných nesnázích.

„Malá slečinka!“

„Ježiš Marjá!“

V zmatku a překvapení učinil Konopka dva, tři kroky, a těžce dosedl na pohovku.

Paní Vranivoká sehnula se ku prádelnému koši u nohou postele, jehož si pan Konopka dříve nepovšiml, zdvihla jej, přicupala s ním ke Konopkovi — a položila mu košík i s obsahem na kolena.

„Račte ji přivítat, všetečku malou, která si taky zamanula vědět, jak to na světě vypadá. Tuhle je. A ještě nám ani nezazpívala. Náramně mravná holčička. To z ní máme radost, co, šťastný pantatínku?“

Ale nezdálo se, že by to byla právě nejšťastnější chvíle v životě páně Konopkově. O pa-

na Konopku skoro se pokoušely mrákoty, když vztahoval ruce po koši. Konečně našel obě ucha a křečovitě je obemkl. Bylo to břímě lehoučké, ale spočinulo železnou tíhou na třesoucích se kolenou jeho. Řemeslný úsměv paní Vranivoké a její mazlivý hovor pálil ho jako řeřavé uhlí. Panička byla nacvičena jenom na tatíky zákonité, manželské. Pro takovéto mimořádné, z pravidel života vybočující případy, jako byl Konopkův, neměla žádných odstínův.

Díval se na maličkou, jako pomorančovou hlavičku malé bytosti, na očička pevně sevřená, jako zařatá, a hlava se mu zalévala horkem. Cítil na sobě pohled paní Vranivoké, i broukal jako z donucení:

„Drobečku, drobečku malinký, pěkně tě k nám vítám!“

Oči se mu při tom nějak zakalily. Snad přece jen radostí?

Do té situace pronesla teď paní Vranivoká zcela střízlivě a rozumně:

„A když je vašnostem doma, mohla by paní domovnice dovařit oběd — úklid zatím počká.“

Přece nebyl hovor tak tlumený, aby matku nevzbudil. Oči její se otevřely a Trpalčin pohled zaletěl k pohovce, k panu Konopkovi, chovajícímu na kolenou košík s novorozenětem.

Ten pohled zachytila jen paní Vranivoká, která neměla oči zakalené. A paní Vranivoká vyjádřila se později:

„Viděla jsem už všelicos, co každý neuvidí, a viděla jsem, jak se mladé maminky umějí dívat. Ale jak ta osoba se podívala na tatínka svého dítěte — ne, tak se ani každá oddaná nedovede podívat. A v té chvíli mně ji bylo ukrutně líto, že nemůže být jeho pravou a zákonitou manželkou!“

13. Konopka karakter.

Vyvalil oči pan vrchní revident Koláč, když ke třeti hodině s poledne vstoupil pan Konopka do kanceláře. Neočekával ho.

„Přece přišli? Myslel jsem, že zůstanou doma."

„Zaplať Pánbůh, že nebylo zapotřebí!" odpovídal Konopka, spěchem všecek udýchán.

„Jak to?" tázal se pan Koláč. „Předčasný poplach?"

„O ne," odpovídal Konopka, stíraje s čela krůpěje potu. „Všecko a tempo."

Na tváři páně Koláčově vykroužil se veliký otazník.

„Snad ne — —?"

„Ano," šeptal pan Konopka. „Odbyto — šťastně odbyto."

Pan Koláč otevřel ústa.

„Jsou tatínkem?"

„Ano!“ vydechl Konopka. A když pan Koláč s další otázkou otálel, jakoby si netroufal, dodal Konopka: „Dceruška.“

Pan Koláč zadíval se na Konopku, přešlapoval.

„V regulárních okolnostech byl bych jim přál hošíčka, pane vrchní oficiál. Ale takhle je líp dceruška. Slečinka se vdá, dostane jméno po muži, na rodné se zapomene. Syn by do smrti nosil jméno po mamince — v tom pádě, že si maminku nebudou moci vzít. — Ze srdce gratuluju. A maminka — —?“

„Všechno v pořádku. Teď je u ní paní Vranivoká, a když potřeba, taky domovnice. — Pane vrchní revident,“ šeptal Konopka vroucně, „jakživ jsem si nemyslel — —“

Pan Koláč mávl rukou.

„A to zas já si myslel hned napoprve, jak jsem paní Trpalovou zhlídnul. A kdo by jim taky moh mít za zlé? Tím si už hlavu nelámou.“

Pan Konopka sice načatou svou větou nesměřoval k tomu, kam zcela dobromyslně a bez úmyslu zatočil pan Koláč, ale pokládal již dodatek za zbytečný. Chvilku pomlčel, načež řekl:

„Děkuju Pánubohu, že to tak dopadlo. — Jen jsem chtěl o něco prosit, pane vrchní revident. Když už všechno ví, od počátku — vždyť nemám na světě jiného přítele a důvěrníka — jsou tak laskav, ani slůvka o tom nikomu! Ale hlavně ne panu vrchnímu radovi. —

Tof se ví, utajit se to nedá — já už sám se mu vyznám — ale teď by toho na mě bylo mnoho — vždyť něco takového je jako dopuštění."

Vážně pronesl pan Koláč:

„Co se mě týká, mám jazyk svatého Jana, když je zapotřebí. Na to se spolehnou. — A že jim to doma dělá turbaci — bodejť by ne! Něco za něco, pane vrchní oficiál. Ale taky to přejde. — A jak jen jim to trochu povyroste, přijdu se podívat. — Pro našince je to věc dokonce neobyčejná."

Pan Konopka se zamýšlel.

„Aspoň o deset roků dřív kdyby to bylo přišlo!" zatoužil. „A s Petronilou. Mohla být spokojenost, pokoj, žádné utajování. Takhle je to přec jen s cesty..."

„Že by si z lidských řečí něco dělali!" povzbudil jej pan Koláč. „Každý ať si odnáší své."

„Z ničeho si už nic nedělám," odpovídal kvapně Konopka. „Jen až to propukne k panu vrchnímu radovi — — To je poslední tvrdý oříšek."

„Taky jich nespolkne, ani paní Trpalovou," těšil pan Koláč. „Má toho sám doma dost — a takoví lidé mají smysl také pro jiného..."

Pánové sedli ke svým stolům. Pan Koláč se odda! moudrému rozjímání, které vyvrcholilo v uspokojivý závěrek, jak dobře je pro člověka, když je v podobných případech pouhým divákem a nanejvýš důvěrníkem.

Pan Konopka pohlížel přes tu chvíli na erární hodiny nade dveřmi. Ještě nikdy se čas tak neploužil. Za všechna léta svého úřadování nezažil odpůldne tak dlouhého. Konečně ho šestá hodina vysvobodila. —

*

Nenadál se pan Konopka, že neuplyne ani čtyryadvacet hodin, a bude povolán k přednostovi.

Druhý den dopoledne musil vrchní revident Koláč k panu přednostovi s nějakým referátem. Vrátil se za hodnou chvíli nějak nesvůj, všecek jako rozkolísán, zamířil ke stolu Konopkovu a řekl mírně, tiše, aby kolegu příliš nepolekal:

„Pan vrchní rada si jich přeje na chvilku — rád by s nimi pohovořil..."

V Konopkovi zatajil se dech. Už?!

„Co pak chce pan vrchní rada?" sotva ze sebe vypravil.

„Nevím. Má tam nějaké lejstro, ale položil je stranou, abych do něho neviděl. — Já nešpetl ani slova!" ohradil se předem pan Koláč.

Konopka téměř pozbyl vlády v údech, sotva že vstal. Dokonce by byla nějaká denunciace? Už dnes? Ó, bídní intrikáni! Kdo to učinil? A mozkem nebohého muže letělo otravné pomyšlení: „Snad sama Petronila —?"

Doplížil se do svatyně přednostovy jako bídný hříšník. Hruď jeho byla jak železnou obruči

sevřena, srdce se rozbušilo. Jeho osud se dovršuje. Co ho tam očekává!

Přednosta uvítal ho nějak rozpačitě. Dnes ani nepovstal, jako činíval jindy. Setrval v křesle a jen mávl rukou, aby se pan Konopka taky posadil.

„Prosil bych, pane vrchní oficiál. A prosil bych — co tu dnes mám — jen tak docela mezi námi — nanejvýš důvěrně — věc není ouřední — vlastně takřka privátní —“

Pan přednosta se odmlčel, jeho rozpaky rostly. Bylo zřejmo, že neví, jak do toho.

„Abych šloupnul in medias res,“ pokračoval po chvilce, „paní Petronila Konopková totiž —“

Pan přednosta opět se odmlčel, a panu Konopkovi se zatmělo před očima. Tedy správně tušil. Má v tom prsty neblahá Petronila! Přes to, že se jí dostalo, oč stála! Přes to, že podepsala u doktora Vomáčky prohlášení, že je s bývalým chotěm svým na vždy vyrovnána a že nikdy nebude znepokojovati jej ani Trpalovou.

Konopka četl kdysi o španělském způsobu popravy garrótou. Připadalo mu teď, že vězí v takovém železném obojku a v nejbližším okamžiku že mu bude hrdlo zadrhnuto.

Přednosta náhle se vzchopil, přikročil k němu, napřáhl pravici. Konopka rozuměl, že snad má podati svou, ač nechápal, kterak že mu bezprostřední jeho velitel podává ruku právě teď,

ve chvíli, kdy se mu má zodpovídati. Přece však ruku podal.

„Tak, pane vrchní oficiál, prosil bych — na místě slibu, že všechno zůstane mezi námi."

Usedl zas, a jakoby se mu bylo ulehčilo, pokračoval volněji:

„Paní Petronila si podala jakousi žádost — ne k nám, sem to ouředně nepatří — ale na finanční ředitelství. Ale poněvadž se podepsala ‚rozvedená manželka vrchního oficiála' a tak dále, s označením našeho departementu, rozpomenuli se tam páni na mě — mám tam dobrého kolegu — a poslali mi to jaksi k dobrozdání — docela privatim, prosím — rozumí se, nezávazně — a bez protokolování. Nechtěl jsem to vyřídit, abych s nimi nepromluvil, neboť je věc evidentní, že na tom mohou mít jakýsi interes, a tak by mně záleželo na jejich slově, aby nebyla žádná mrzutost a všady dobře."

Konopka naslouchal s očima vypoulenýma, ni z daleka nechápaje, oč běží, kam přednosta míří.

„Abych se zkrátka vyjádřil," pokračoval pan rada, „bejvalá jejich panička musí pomýšlet na budoucnost, na nějakou obživu. To bych docela koncedoval a nikdo jí nemůže míti za zlé. Na druhé straně jsou tu však oni, a rozumí se, že jsou nám předně a vůbec bližší než poznačená rozvedená dáma. Proto jsem si jich vyprosil. — Vzácná panička vznáší k financi žádost — do-

stal jsem ji k ponahlédnutí, a dle štýlu ji psal advokát, nejspíš pan doktor Vomáčka — vznáší tedy k financi žádost za propůjčení trafiky — —“

V prsou Konopkových uvolnilo se, železná obruč na hrudi praskla, spadla. Hluboké jeho vydechnutí zašumělo pokojem.

Pan přednosta pokračoval:

„Fakticky a skutečně jsou v tom momentě k zadání dvě trafiky, jak mně kolega sděluje, jedna pádem oumrtí, jedna pádem dobrovolné resignace následkem rodinných okoličností. Dvě trafiky v různé poloze Prahy respektive Prahy a předměstí. Jedna totiž je ve Vyšehradské třídě, druhá na konci Karlína. Pacht při obou se tuze nerozchází, ale výnosnost je rozdílná, a sice karlínská těží míň, vyšehradská víc. Nyní se jedná o to, kterou z nich paničce pronajmout. V Praze by jí šlo líp, ale tu vidím, že by měli bývalou paničku trochu moc na blízku, což by snad jim bylo na překážku. Snad by jim bylo milejší, abychom paničku exponovali co nejdál od nich, tedy na konec Karlína. Tam by byla jako ze světa — ale ovšem, s menším výnosem — —“

Pan rada se odmlčel, zadíval se na Konopku, jako by mu dopřával času, aby vše promyslil.

Konopka zhluboka oddychoval, ale nemluvil.

Dokončil tedy pan přednosta:

„A tak jsem si chtěl sub rosa vyprosit jejich mínění v té věci. Kladu jim to do rukou, řeknou sám, jak by si přáli. Prahu? Karlín?“

Panu Konopkovi již docela otrnulo. Skoro ho zasvrbělo v očích radostí, že to není žádná denunciace, žádné předčasné vyzrazení.

Opět z hluboka vydechl a hlasem chvílemi selhávajícím promluvil:

„Pan vrchní rada mně ráčí prokazovati vzácnou čest, že mě bere na potaz a že mně dává věc tak říkajíc na rozhodnutí, začež vyjadřuji nejpovinnější díky. Když už mě pan vrchní rada v té záležitosti povolal, tedy musím co nejoddaněji poznamenati, že jsem se svou bývalou manželkou nadobro vypořádán. A Bůh je můj svědek, že jí nepřeju nic zlého a jen mě těší, že jí tímto způsobem kyne živobytí a bezstarostná budoucnost. Záleží-li tedy na mně, osměluji se a prosím, aby se pan vrchní rada ráčil přimluviti za trafiku vyšehradskou, kde jí kyne větší zisk."

Přednosta se vzchopil, povstal.

„Dobře si to rozmyslili?"

„Zouplna, pane vrchní rado, a přeju ze srdce, aby se Petronile dobře dařilo."

Přednosta pokročil ke Konopkovi, ujal ho za ruku a řekl vznešeně, slavně:

„Pane vrchní oficiál, znám jich jako vzorného, bezvadného ouředlníka. Jejich konduita je bez poškvrny. Myslil jsem, že jich znám už dokonale taky jako člověka. Ale dnes můžu jim říci bez obalu a bez reservy, že jsou karakter! Povídám s důrazem — karakter! Jsem na to

pyšný, že mám ve svém departementě takovéhle subalternisty. Bejt všady tak, ve všech departementech a ve všech oborech administrativy, justice a slavné státní správy vůbec, musela by celá byrokracie být skvělým vzorem veškerému obyvatelstvu a vůbec jeho extraktem, abych tak řekl. — Sednou si ještě!"

Pan Konopka se téměř hroutil pod tíhou tohoto slavného, bezvýhradného uznání svého vznešeného představeného. Ani kdyby mu vzácný ten muž připínal jakýkoli řád, nemohl by míti dojmu slavnějšího a víc uchvacujícího. A byl by věru okamžik tento pokládal za nejkrásnější chvíli života svého, kdyby nebyl vzpomněl na nejnovější události doma, na Trpalku — na její, na své dítě. Slova přednostova vehnala mu všechnu krev do hlavy, kterou klopil před velebným zjevem přednostovým v příslušné, této chvíli přiměřené skromnosti, a přece jej zlehka zamrazilo při pomyšlení, co řekne vrchní rada, až se doví o jeho nezákonitém, mimomanželském potomku. Jak hrdě by mohl vypnouti prsa, kdyby toho nebylo! — Jaké to biče splétá osud na lidi!

Jako velekněz, jenž právě vykonal posvátný bohoslužebný obřad, vrátil se přednosta na své křeslo, a teď promluvil zas jako člověk obyčejný, arci pořád ještě s jistou povznešeností:

„Rozvedená paní Petronila Konopková dostane tedy trafiku ve Vyšehradské třídě. A to

má jen jim co děkovat. Snad někdy nadejde moment, že se jí o tom dostane povědomosti, aby věděla, komu má být vděčna. Bez jejich vyjádření byli bysme ji posadili nejspíš na konec Karlína, aby ji měli co nejdál od těla. Což vyplývá z povahy věci. Někdy by se měla hodně daleko odstavit i žena třeba nerozvedená, ale tyto věci ovšem nebudeme rozebírat. Vedlo by nás to daleko. Trafika je vagant, panička ji může přejmout už od prvního. — To jsem rád, že to tak můžu kolegovi u financí oznámit. — A teď jim děkuju, pane vrchní oficiál."

Když se Konopka vrátil z audience, přivítal ho pan Koláč pohledem plným otazníků.

„Co chtěl starej?" řekl dychtivě.

„Nehněvají se, pane vrchní revident — bylo to zcela důvěrné sdělení. Musil jsem slíbit——"

„Ví něco?" dolehl pan Koláč novou otázkou.

„Jako stran toho —?" řekl Konopka. „Ne. Něco docela jiného."

Pan Koláč ctil sice mlčelivost Konopkovu, ale zvědavost jeho byla nesmírně podrážděna.

Před samým polednem zavolal k sobě přednosta pana Koláče.

„Jsou tak laskav, pane vrchní revident, nehněvají se, že prosím o malou službičku. Zdá se mi, že tou stranou chodívají, vezmou ssebou tohle psaní — je to neoúřední, intimní, doručejí ho panu finančnímu radovi Cimrštokovi u di-

rekce. Záleží mi na tom — nechci, aby s tím šel amcdýnr.“ —

Načež odpůldne přišel pan Koláč do kanceláře s výrazem velmi spokojeným a pohvizdoval si potichu velmi rozmanitou směs ze všech možných oper, co jich kdy slyšel. Mnohá arie nabývala při tom podoby nesmírně odlišné, a byla by skladatele originálu přivedla na myšlenky zcela nové, snad na celé nové opery.

A když po páté hodině uznamenal, že se pan přednosta ze své svatyně už vytratil, vstal pan revident, přiklonil se ke Konopkovi a zašeptal mu:

„Tak už vím, co jim starej chtěl. A vlastně tak je ten gordický uzel s jejich bejvalou paničkou náramně výborně roztat. Dostane trafiku pod Vyšehradem.“

Konopka vymrštil hlavu a na tváři se mu zračilo překvapení promísené s uleknutím.

„Nelekaj se dočista nic,“ hovořil pan Koláč. „O n i mně nic neřekli, nevyzradili. To já mám svoje vlastní informace.“

„Ale pro Pánaboha!“ žasl přece jen Konopka.

„No, už jo,“ dotvrzoval pan Koláč. „Nejsem dnešní. Člověk se doptá, má-li hubu. Může se paničce gratulovat — ale jim taky. Od prvního to dostane. Pak tam bude muset sedět jak v kukani, od božího rána do desíti hodin do noci. Nebude se moci starat o jiné věci. A v tom to

vězi: budou mít od ní svatý pokoj. Povídám — náramně výborně jim to oběma dopadá. A trafika náramně na dobrém místě. Už jsem se tam byl podívat. — A podívám se zas, až tam bude sedět."

14. Na zvědách.

Bylo několikátý den po prvním — anebo snad bylo již v polovici měsíce — když pan Konopka dostal dopis. Známka třikrejcarová, dopis místní.

„Jeho Blahorodí, Pánu a panu —" atd. Otáčel dopis a náhle se mu zdálo, že je ve světnici nějak náramně horko. Tak ho to rozpálilo. Povědomé rohaté písmo nemohlo zapříti, od koho dopis pochází.

Zdlouhavě rozřezával obálku. Nu ano! Paní Petronila.

A četl:

„Milí Lorenc! Mislím, že se podivíš že Ti píšu, ale mám za povinnost bich Ti oznámila neočekávanou novinu, což doufám i Tebe snad potěší, nep sme bili věrně patnáct roku pospolitě a tolik mislím že je v Tobě jiskřičky staré simpatie bisi bral podíl na mém dalším osudu. Vědomost Ti dávám že sem pachtovala trafiku

ve Vyšehradské střídě nedaleko pěti králů a bila mně přiřčená což Ti oznamuju bis věděl že se poctivě živím a nedělám Ti žádnou hambu. Jde to zaplajt Pámbůh dobře, též prodávám noviny Pražský denik a Pragr Abemblat a mám slíbené též jiné. S lidma umím a zvlášť když dou naspátek z funusů od Botiče mám dobrý odbit a vůbec se dvéře celí den netrhnou. Tak doufám že sem nadosmrti dobře zaopatřená a pozdějc si k tomu vezmu ňákou pomocnici, ale ještě dlouho zastanu všecko sama.

Tvá rozvedená manželka

Petronila.

P. s. Milí Lorenc taky si kuřák třeba ne silny coš máš jen mně k poděkování, že jsem Ti to čmoudění doma tuze netrpěla, ale přece bis nemusel kupovat u cizích, dostaneš umně stejné zbóží. Esli je Ti má přítomnost nemilá, mohl by sis posílat nebo bich Ti posílala já to se ví že vibrané. S bohem!"

Když pan Konopka psaní otvíral, ruce se mu roztřásly, s čím zase Petronila přichází. Ale když je přečetl a skládal, skoro paničku v duchu pohladil. To zní jinak než její útočný a výhrůžný projev předešlý. Vyznívá to celkem smířlivě, ale hlavně to znamená odevzdání v osud. A je to tím, že má panička zabezpečené živobytí. Teď teprv si pan Konopka blahořečil, že se za ni u pana vrchního rady přimluvil. Jaké

to nese dobré ovoce! Petronila se vzdala všech pomstylačných záměrů. Petronila chce dokonce býti jeho dodavatelkou!

V tom se nemá zklamati, umiňoval si pan Konopka. Pošle si tam skutečně pana France z ouřadu pro stovku čtyrkrejcarových — ne, pětikrejcarových kuba. Okáže ji, že dovede býti kavalírem.

Ale než to udělá, rád by poznal cosi jiného. Rád by ji viděl v novém tom postavení, třeba z povzdálí, rád by seznal její nynější stánek. Nebyla to všední zvědavost. Cosi hlubšího v tom bylo. Rád by se přesvědčil na vlastní oči, jak je tam zařízena, jak v tom vypadá, jaké jest její okolí. Nic naplat, celý ten život minulý nedá se přece jen vymazati z paměti. A na konec učiní to pro vlastní uspokojení. Teď, když od ní nehrozí žádné útoky na změněnou jeho domácnost, netřeba, aby na ni tvrdě zanevíral. Jen z ulice tam nahlédne, z bezpečné tmy — a pak žij blaze, Petronilo.

Několik dní se k tomu odhodlával pan Konopka, po několik večerů zaměřoval z úřadu k Vyšehradu, ale vždy zas na cestě se obrátil. Nebyl by řekl, jak nesnadno jest uskutečniti to. Vždy zas celou jeho bytost táhlo cosi domů. Ano, to byla Trpalka a to růžové nemluvně v jejich loktech.

Konečně však jednoho večera — bylo to v sobotu — pevně si umínil, že dnes neobráti.

Zmužile přešel Karlovo náměstí, Slovanský vršek, a vnikl do třídy Vyšehradské. Vmáčkl klobouk hluboko v čelo a tak zastíněn kradl se po levé straně ulice. Tamhle je hospoda U pěti králů — kdesi nedaleko ní to musí být. Arciže — tuhle přes ulici je na vratech Turek s čibukem, nad krámkem nápis „Tabák". Pan Konopka došel rychle až k můstku přes Botič — teprv cestou nazpátek tam nahlédne. Kroky zdlouhavými vracel se pak po druhé straně třídy. Již minul Pět králů — a teď, teď se blíží k trafice, z níž padá mdlé světlo žlutého plynového plamene na chodník.

Pan Konopka nedopouštěl se ničeho zlého, ale srdce v hrudi rozbušilo se mu, když zbývalo posledních pět kroků. Jen aby se dvéře neotevřely, až půjde mimo, a jen aby se Petronila v tom okamžiku nepodívala na chodník!

Ne, dvéře zůstávaly zavřeny. A pan Konopka spatřil teď, že skelné tabule jsou do výše zrostlého člověka zastřeny háčkovanými, dosti hustými záclonkami. Úzká výkladní skříňka za druhou polovinou dveří byla vyplněna krabicemi doutníků, dýmkami, špičkami a jinými drobnostmi. Tou se mohl podívati dovnitř, sám nemoha býti viděn.

Vtiskl klobouk ještě hloub a pod jeho střískou upřel zraky dovnitř. Tam stála paní Petronila za pultem, v tmavorudé halence vlněné a s bílým čepečkem na načesané hlavě. Na pultě

byly rozloženy dvě nebo tři krabice s doutníky a nad nimi skláněl se nějaký pán, pečlivě vybíraje.

„Tedy chutnaly včera, chutnaly, prosím?“ hovořila paní Petronila s úsměvem jak cukrovaným a plným hlasem, že pan Konopka zcela jasně rozuměl. „To si myslím, dala jsem těm pánům ve skladě dobré slovo, aby mně posílali kvalitu nejlepší. A zde je pěkně sucho. A budu brát hodně, abych měla vždycky zásobu vyleželých. Jen si račte posloužit po libosti — — —“

Pán měl vybráno, teď se vztyčil, sáhl do kapsy pro peníze, o poznání se otočil.

Pan Konopka venku vypoulil oči. Před pultem v trafice stál pan vrchní revident Koláč.

Jestliže chutnaly včera? opakoval si v duchu Konopka. Tedy pan Koláč sem chodí každý den? Nebo aspoň častěji? Až ze Starého města? To je šlakovitá věc. Což pak má Petronila nějaké doutníky zázračné?

Pan vrchní revident vytasil se s pětkou. A co mu panička dodávala, otázal se, jakoby v nějakém dříve načatém hovoru pokračoval:

„A v tom pokoji pro svobodného pána má už milostpaní nájemníka?“

„Ne, prosím, nemám,“ odpovídala paní Petronila. „Ale teď už na to ani tak nespěchám, když mám tohle. Nerada bych pod střechu ledakoho — vyberu si, aby to byl pán solidný, slušný. Taky žádný floutek. S těma jen je zlost.

Mouzuje to celé noci, člověka pak vytrhují k ránu ze spaní. Usedlého pána bych ráda, nejraději tak nějakého ouředníka. Má svou jistou gáž, nezůstává dlužen, nežádá nic nemožného a sedi pěkně doma. A paní jako já opatří ho tak, jakoby byl v rodině. To je pak radost z nájemníka!"

„Snad se vyskytne něco takového," řekl pan Koláč.

„Kdybyste o někom ráčil vědět, vašnosti, to bych byla moc povděčná," mluvila paní Petronila lahodně.

„Čert ví, co se nestane," odpovídal pan Koláč. „Já sic bydlím, dobře bydlím — ale toť se ví, všechno má své vady. Bydlím na pavlači — jako na ulici je tam, všady průvan, div že to člověka nesmete. A všechny pavlače samé oči."

„A to u nás ne!" volala horlivě paní Petronila. „Žádná pavlač, hezky v koutku na chodbě za větrem, žádný v domě ani nezví, kdo přichází, kdy přichází, kvartýrek teplý jako štucel, a ticho v ňom! — Takhle byste se na to moh někdy podívat, vašnosti — za podívání se nic nedá. A kdybyste pak o někom věděl..."

Zraky paní Petronily jen se svítily.

„Proč pak ne," řekl pan Koláč. „Budu na to pamatovat."

Panička při tom dodávala na pětku, dopočítala, pan Koláč shrábl peníze, sáhl po holi, poroučel se.

Pro pana Konopku byl nejvyšší čas, aby zmizel. Ale právě v takových okamžicích propadá člověk nemilým náhodám. Teď to potkalo pana Konopku. Od Prahy hrnul se k Vyšehradu hlouček povykujících výrostků. Byl masopust, a táhly v hloučku i nějaké maškary. Snad k Pěti králům, snad k Lumíru u vyšehradské radnice. Pan Konopka vrazil právě do té chasy, zapletl se, výrostkové ho vyčastovali skotáckými výkřiky a zvali ho, aby šel s nimi. A když se z toho klubka nezbedů vymotal, tu ho docházel pan Koláč.

„Ale bože — pan vrchní oficiál!" zvolal překvapen a snad i trochu v rozpacích. „Kde pak se tu berou?"

„I, vyšel jsem si tak trochu na procházku, — a tuhle ta holota — —"

Pan Koláč se podíval po očku na kolegu. Viděl, jak je všecek zmaten — a byl doma. Uhodl, co tu Konopka pohledával. Jenom nevěděl, zdali ho v trafice nezahlédl. Nejlíp tedy s pravdou ven.

„A já zas měl nějakou pochůzku na Vyšehrad, a tak jsem se zastavil tuhle v trafice — všimli si? — to je ta trafika jejich paničky. Koupil jsem si zásobu na zejtřek, na neděli. Hele," nabízel, „vezmou si jedno. Cigárka dobrá, suchá."

Jako z donucení sáhl pan Konopka po doutníku a vstrčil jej do kapsy. Potom šli oba páni zvolna vzhůru k Emauzům. Hodnou chvíli kráčeli tak podle sebe a nikdo z nich nepromluvil.

Ale bylo ku podivu, jak si v té němotě dobře rozuměli a jak oba správně uhádali, co si druhý myslí. A měli pomyšlení stejné: každý by rád byl něco vynaložil, kdyby se byl tomuto setkání vyhnul. Proč je tam rarach nesl právě dnes? Proč nešli rovnou cestou domů? Zvláště pana Koláče to nějak netěšilo. Ale stalo se.

15. Na skřipci.

Pan Konopka vyspával ještě včerejší nemilé překvapení večerní, a ač mu lehčí ranní spánek před probuzením kouzlil všeliké výjevy, v žádném tom snu nezazdálo se mu, že ho dnes čeká překvapení další. Překvapení, které by ho kdysi bylo naplnilo nesmírnou radostí, ale které mu dnes připravilo chvíli velmi trapnou.

Jako jindy odcházel této neděle do úřadu o něco později. Ani se tam dnes netěšil. Vzpomněl na nevyhnutelné setkání s panem Koláčem — po včerejšku však byl ovládán jistými nemilými pocity. Neměl pro ně určitého pojmenování, ale nemohl potlačiti nelibost ze všeho, co včera viděl a slyšel. Očividné sbližování pana Koláče a ženy jeho Petronily naplnilo jeho nitro čímsi přitrpklým. Ještě ani nepomýšlel na všechny možné důsledky tohoto sbližování, a již se v něm rozestíral nějaký chlad k posavadnímu jedinému důvěrníku jeho, náklonnost k němu byla zviklána,

otřesena. Sychravo bylo venku, až se chvílemi ve starém křečkovém kožiše svém zachvíval, a nějak sychravo bylo taky v něm. A potom tedy přišlo, čeho se právě teď nikterak nenadál.

Někdy k jedenácté hodině zašramotilo to v svatyni páně přednostově — vrchní rada přišel do úřadu. Vcházel totiž do své úřadovny dveřmi jinými, přímo z chodby. Však to byla okolnost, která Konopkovi i Koláčovi v dobách dřívějších, v letech mladších, způsobila mnohé náhlé překvapení. Přišel někdy přednosta potichu jako myš, vklouzl do svého pokoje, aniž kdo tušil, a pak náhle se rozlétly dvéře jeho a představený stál na prahu, patře zraky ostrovidovými, jsou-li „subalterníci" již na svých místech a pracují-li. Pravda, nikdy jich nepolapil při něčem nepravém, ale přece je časem zastihl v hovoru, jejž svým zjevem rázem přetal. Potom se pánové podřízení mlčky a zahanbení odplížili na svá místa, ke stolům, a dvéře přednostovy zavřely se tak tiše, jak náhle se rozlétly.

Věk všechno zmiňuje, tlumí, usazuje. Sestárli „subalterníci", sestárl pan přednosta, a již na ně „nelítal", jak se pan Koláč vyjadřoval. Někdejší horlivost jeho povolila, když seznal, že pánové konají, co konati mají. A teď, když přicházel, nějak úmyslně zašramotil židlí, zakašlal, aby věděli, že je tu. V pokročilejším věku patrně chápal význam přísloví: přej, a bude ti přáno. Panu přednostovi bylo nejlépe v byró, kde měl

svatý klid po všelikých „domácích patáliích“, jak hádával pan Koláč, a dopřával klidu i svým úředníkům, pokud jen dopouštělo jeho důstojenství a jejich zaměstnání. Ostatně to byl úřad, kde se nikdo nemusil strhati. Nebylo toho třeba.

Dnes tedy přišel, zašramotil, svlékl se, hlučně vyprázdnil nos, a brzy potom oznámil sluha pan Franc, že si pan vrchní přeje pana Koláče.

Zavolání v neděli bylo v posledních dobách něčím zvláštním, neobyčejným. Již proto, že se pan vrchní rada sám zbytečně dlouho v úřadovně nezdržoval, aby nezmeškal nedělní společnost starých známých ve vinárně Bindrově. Oč dříve mezi ně zavítal, o tolik si prodloužil pravý svůj nedělní klid, jehož prý doma příliš neužije — říkával pan Koláč. Pan Koláč totiž měl časem jedovatou hubu — říkával si zas (ale jen v duchu) pan Konopka.

Pan Koláč se vzchopil, sáhl si na atlasový nákrčník, oprášil čtyřmi prsty ravéry kabátu, popotáhl si vestu a kráčel k audienci. Konopku přepadla divná předtucha. Skoro úzkostlivě pohlížel za kolegou. Teď Koláč — po Koláčovi snad on?

Ba že ano. Za čtvrt hodiny vrátil se pan Koláč, růžovější než odcházel, a řekl ke Konopkovi:

„Pane vrchní oficiál — pan vrchní rada si přeje — —“ a mávl rukou ke dveřím přednostovým.

Konopka pobledl, skoro zesivěl, a šel. Co to? Rozdává přednosta nedělní „slance"? Pak budou státi za to.

Vrchní rada přebíral se v aktech, což činil vždy, když přijímal návštěvy pánů. Znamenalo to, že je stále velmi zaměstnán. A popsaných papírů bylo na jeho stole vždycky dost.

„Prosil bych, pane vrchní oficiál," mávl nějakým aktem v ruce ke křeslu.

Konopka se uklonil. Ale poněvadž pan vrchní rada ještě stál, nesedl si.

„Prosil bych jen!" mávl přednosta podruhé, a tu již musil pan Konopka uposlechnouti.

Ještě přednosta cosi hledal, bručel při tom, jakoby se to bylo do pekla propadlo, ale snad nenašed a maje papírů v rukou nadbytek, dosedl v křeslo své lehce, opatrně, jakoby na něm byly rozloženy koblihy na vykynutí.

„Nemají za zlé, že jich inkomoduju taky dnes," omlouval se. „Já vím, nemysleli si. Ale doufám, že jim to nebude nemilé — budou mít hezkou neděli. Pan Koláč taky."

Odmlčel se. Miloval takové přestávky, zvláště když měl podřízeným oznámiti cosi příjemného. A rád se popásal na dojmu, jejž vyvolával. Na milém překvapení, jehož se komukoli dostává z jeho úst, z jeho rukou. Jako každý přednosta a představený rád se zablýskl svým protektorstvím, třeba že za to sám nemohl, třeba na cizí zásluhu.

Položil akta, zahleděl se na Konopku a pokračoval:

„Uslyšej novinu, pane vrchní oficiál. — Pan kasír Valášek žádá do pense. — Má svá leta — a poslední dobou trochu laboriruje. Myslím játra — ale taky to budou hemorojidy — no, ty si zde vysedíme všichni. A tak nám tu nastane hejbání škatulema. — Jo, jo, pane vrchní oficiál! Co tomu říkaj?"

Pan Konopka neodpovídal, neboť věděl, že pan přednosta odpovědi nečeká. Zesivělá jeho tvář nabývala barvy.

„Jo, jo," hovořil přednosta. „Dojde na každého. Zasteskne on si po ouřadě, ačkoli dostane celou pensi. Ale zvyk je zvyk — a když člověk táhl dvaačtyrycet let, stejská se pak, stejská. Co pak s tím časem? A sláva taky tatam! — Tak aby věděli: na kasíra má teď čáku pan vrchní revident Koláč, a dostane to — a na nich myslím s revidentstvím. — O stovku víc — to není zlé, co?"

Pan Konopka zahoříval v tváři, cítil to. Povýšení! Ale zároveň se mu v očích zatemnilo. Neboť mu letělo hlavou pomyšlení: Trpalka — nemanželské dítě!

Zhluboka vyvzdychl.

„No, ani slova neříkaj! A já jim chtěl gratulovat."

Přednosta se vzchopil, učinil dva kroky, vztahoval ke Konopkovi pravici.

Taky Konopka se vztyčil, pln horkých rozpaků, sepjal ruce a pronesl jako bídný hříšník:

„Pane vrchní rado, prosím tisíckrát za odpuštění, ale než se to definitivně rozhodne, račte mě milostivě vyslechnouti. Musím se z něčeho vyznati."

Vrchní rada spustil pravici, ucouvl. Úsměv s jeho tváře zmizel. Očekával strašlivé odhalení.

„Krista pána, pane vrchní oficiál! Snad se nedopustili nějaké úřední malversace! A já o ničem nevím!"

„Ne, — ne, pane vrchní rado. Je to záležitost osobní — —"

„Pro Boha jich prosím! — Copák?" protáhl přednosta.

„Je to dítě!" vyvzlykl Konopka. „Narodilo se mi dítě..."

„Jdou, jdou!" podivil se zhluboka přednosta. „Teďkonone? Po rozvodu? To si přinesla paní Petronila ze světa? Stakramente — —!"

„Ne Petronila, pane vrchní rado," odpovídal Konopka, hledě na přednostu již skrze slzy.

„A jak pak tedy, dovolej — —"

„Moje hospodyně, pane vrchní rado, paní Trpalová —"

Přednosta se díval na Konopku, pořád nic nechápaje. Naklonil hlavu vzad, pootevřel ústa.

„No dobrá, paní Trpalová, pane vrchní oficiál. Ale co pak je jim do dítěte paní Trpalové?"

„Je to moje dítě, pane vrchní rado — —“ stenal Konopka. „Moje a Trpalčino.“

Přednosta postihl, jak se Konopka všecek chvěje.

„Sednou si, pane vrchní oficiál — pro Boha jich prosím, sednou si.“

Pojala jej obava, aby mu zde Konopka neomdlel.

Potom se chopil rada láhve s vodou, nalil do sklenice, donesl ji Konopkovi a nutil:

„Napijou se, namočej si šátek, přetřou si čelo — vzpamatujou se, pane vrchní oficiál. — No, snad není žádné neštěstí. — A pro Boha jich prosím, jak pak se to mohlo stát?“

Konopka byl by pil již z pouhé zdvořilosti a poddanosti, neboť ještě se nestalo, aby mu přednosta podal vody. Ale takto pil hltavě, neboť měl v jícnu vypráhlo, a když se napil, chtěl se vzchopiti, aby postavil sklenici, odkud ji rada přinesl. Ale přednosta nedovolil. Odňal mu nádobu a velel:

„Zůstanou sedět. — Tak. — A prosím jich, jak to vlastně s tou paní Trpalovou tentoc — — Kdo pak ona je? O té jsem posud neslyšel.“

Trhanými větami, souvisle i nesouvisle, a zakoktávaje se vypověděl Konopka, kterak se stalo, že má Trpalka a on s Trpalkou dítě.

Když dopověděl, řekl pan rada několikráte:

„Tohle je mně docela novum — rajn dočista novum, povídám jim. O tom jsem neměl

ani za nehet povědomosti. — A to dítě je docela jejich? Jen jejich?“

„Docela, pane vrchní rado, a bezpečně.“

„Ták. A co pak tomu říká — dovolej mně — co pak tomu říká pan Trpal?“

„Trpal je dávno nebožtík, pane vrchní rado.“

„Tuze dávno?“

„Asi deset let, pane vrchní rado.“

„Deset let,“ řekl přednosta a zamyslil se. „Deset let, povídají — tedy to na žádný pád nemůže být ani posthumus — vědí, pohrobek, aby mohl být přiřčen nebožtíku Trpalovi...“

„To nemůže,“ přisvědčil Konopka.

„A kdo pak je v matrice zapsán za otce, pane vrchní oficiál?“

„Já, pane vrchní rado. Znám se k tomu, nezapírám to — a dítě je mně taky podobno. Kdyby je pan vrchní rada viděl — —“

„Jo, jo,“ zamýšlel se přednosta. „Tedy je to všecko na jisto postaveno?“

Potřásal hlavou, potřásal, a bylo zjevno, že myšlenkami bloudí.

„Rozvážili si to docela dobře, pane vrchní oficiál? Jsou si docela nepochybný zploditel? Vzpomenou si na princip starých Římanů: pater semper incertus — byla to jistě stará a dobrá zkušenost. Že jako někdy z několika tatíků může být na vybranou. Nemohl by taky u nich ten pád — —?“

„Nemůže, pane vrchní rado," odpíral stísněný Konopka.

„Kolik pak mají let?" ptal se přednosta.

„Bezmála sedmačtyrycet."

„Jo, jo," kýval hlavou přednosta. „Věk by arci něco podobného nevylučoval. — No a řeknou mi, pane vrchní oficiál: je ona to slušná ženština?"

„Velmi slušná," skoro šeptal Konopka, „pořádná, přičinlivá, čistotná."

„No a povědí mně ještě: nemohli by si oni tu paničku vzít, když pan Trpal je nebožtík, jak povídaj?"

Teď Konopka vypoulil oči. A velmi opatrně, aby svého představeného nezahanbil, odpovídal:

„O vůli by nebylo, pane vrchní rado, ale když moje žena žije —"

„Ja frajlich!" udeřil se pan přednosta do čela, „co pak to povídám! Totiž já myslel, že jejich panička je vdovou — aigentlich že pan Trpal je vdovec — ale ne: že jako oni ovdověli — no viděj, kterak se člověk zamyslí, když by rád pomoh. — Arci, to všechno nejde, to je evidentní. — A tak prosím jich vlastně: oni teď maj nějaký paternitní proces, pravda?"

„Račte dovolit, pane vrchní rado, žádný proces."

„Jak pak to, prosím: dítě mají a proces ne? Ona jich ta panička nežaluje na alimentaci?"

„Nežaluje, ráčíte-li dovolit, pane vrchní rado, a nikdy žalovat nebude. A nežalovala by, kdybych ji třeba i s dítětem zapudil. Má mě ráda, je šťastna, že má rodinu, já jsem rád, že mám ji i to dítě, a zůstaneme pohromadě do nejdelší smrti — pevně doufám. Jsme jedna rodina. Užívil jsem ženu dřív — užívím taky tuhle, a jsem nejspokojenější člověk."

Teď pan přednosta rozpřáhl obě ruce a zvolal:

„Ale pro Pánaboha, pane vrchní oficiál, co pak je tedy komu do toho, že mají tu paničku a s paničkou děťátko! Jejich ouřední karakter tahle věc docela nic netangíruje, a když konají svou povinnost v kanceláři a mají tak spořádané poměry doma, je to docela jejich privátní záležitost. — Zůstane při tom, jak jsem povídal: pan Koláč postoupí za kasíra, oni na místo pana Koláče. Doufám, že jsou spokojen?"

„Pane vrchní rado," řekl Konopka vděčně a vroucně, „jsem dokonce šťasten a blažen. S čím jsem se dnes panu vrchnímu radovi vyznal, tížilo mě hrozně na svědomí, jen jsem nemohl najít příležitost — — Kámen mně spadl se srdce!"

„Tak tedy jsme zatím hotovi," řekl přednosta, potřásaje Konopkovi rukou. „Jmenování dostanou co nevidět. Je to v tahu. Přeju na neděli dobrou zábavu!"

V nejšťastnějším rozpoložení vykláněl se Konopka ze svatyně. Přednosta za ním otočil klíčem.

Chvilenku byl pan vrchní rada tichý, až kroky Konopkovy zcela zanikly. Potom sáhl pro kapesník, otíral čelo a hučel k sobě:

„Stakramente, ten mi připravil horkou lázeň! Ten mě ztrémoval! Až je mi z toho dusno! — Já myslil, že ho čeká nějaký veřejný škandál. — Zatím docela potichu tuhle to. — A vida ho, filištína zatrápeného, jak si to zaonačil. Pořád jakoby se nechumelilo, a zatím bác! — dal si rodinu dohromady!“

Pan vrchní rada zastrčil kapesník, přistoupil k rohatince podle dveří, sáhl pro bílý hedvábný šátek, ovinul si krk, sňal kožich, vklouzl do něho, ještě mrskl očima po stole plném akt, mávl rukou a zašeptal:

„To čert nevezme!“

Vtiskl na hlavu cylindr, zapínal kožich.

„U Bindra se budou pomalu scházet. — Dnes mi bude chutnat...“

A potichoučku vypáchl druhými dveřmi z úřadovny. — Konopka se vracel k svému stolu. Pan Koláč díval se na něj přes galerii svého stolku, a když Konopka dosedl, ozval se:

„No, pane vrchní oficiál, to jsou noviny, co?“

Řekl to zcela upřímně a srdečně; byl nesmírně rád, že je pan přednosta překvapil tak právě dnes. Neboť nenadálé toto sdělení je takového významu, že setře nebo aspoň do pozadí za-

tlačí vzpomínku na včerejší večer, k níž se i v duchu nerad vracel. Že ho taky rarach včera na Vyšehrad nosil!

„Ba jsou, pane vrchní revident," přisvědčil Konopka. — „Bylo mně hrozně, když pan vrchní rada začal, ale aspoň mi dal příležitost, že jsem se mohl vyzpovídat."

Pan Koláč nadnesl hlavu. To znamenalo zvýšenou pozornost, očekávání.

„Všechno jsem mu pověděl — —"

„Stran paní Trpalové —?"

„Stran Trpalky," přisvědčil Konopka.

„No a starý?" zdvíhal se pan Koláč se židle.

„Všechno v pořádku. Žádné pozastavení. Privátní záležitost, povídal rada. Docela privátní."

„Ale to se samo sebou rozumí!" zvolal pan Koláč. „To jsem povídal hned."

„Nu ano," řekl Konopka, „ale s radou jsem si nebyl jist. — To se mně ulevilo, pane vrchní revident."

„To věřím. — Brali to tuze s choulostivé stránky."

Na chvíli se oba odmlčeli a pak řekl pan Koláč:

„Tak tedy avanž. Ale jednoho je mně při tom líto, pane vrchní oficiál. Až se stanu kasírem, rozejdeme se po tolika letech — půjdu o patro níž. Bude se mně stýskat!"

„Mně taky," řekl Konopka tesklivě.

Ale když pak — jakmile odzvonili poledne — oba rázem odcházeli a Konopka rychlými kroky mířil k domovu, připadlo mu, že snad je dobře, že se rozejdou a nebudou sdílet jednu světnici, nebudou celý den pospolu a potkají se snad jednou za týden. Má-li pan Koláč nějaké záměry s tím Vyšehradem, je věru vyšším řízením Osudu, že budou rozloučeni. Nedělalo by to dobrotu.

16. Nevítaný host.

Nepotušil pan Vavřinec Konopka, když se oné neděle po skromném, spokojeném obědě ukládal na pohovku k obvyklému zdřímnutí, že se odkudsi ze světa blíží překvapení další, třetí to již ve dvaceti čtyřech hodinách. Překvapení ze všech nejneočekávanější, nejnenadálejší.

Bylo ke třetí hodině odpolední. V tu dobu již byl vyspal své veršíčky, jak říkával, Trpalka mu vnesla do ložnice číšku kávy, pan Konopka zapálil v dýmce, usrkával, a skoro se při tom zasníval do klidné budoucnosti. Povýší v úřadě, povýší na gáži. Pomýšlel na malého křiklouna vedle v kolébce, který však nyní klidně spal, a viděl v povýšení svém přímo řízení nevyzpytatelného osudu. Jeho upřímná zpověď panu vrchnímu radovi nic mu neublížila. Jak to všechno šťastně dopadlo! A teď jen pan Konopka pronášel v duchu k mocnému Osudu tichou, ale naléhavou prosbu, skoro modlitbu, aby ho tu

na světě ponechal ještě aspoň dvacet let, aby toho malého křiklouna taky vychoval, z nejhoršího vyvedl a pro život připravil. Arci již teď vyvstávaly v něm rozpaky daleké budoucnosti, když pomyslil, že jednoho dne nevinný ten tvor zví a zvěděti musí, že mu nebylo souzeno, aby světlo světa spatřil v zákonné rodině. Že jeho matka není oddanou manželkou jeho otce. — Leda že by do té doby paní Petronila... Konopka nepřál nikomu na světě zlého nic, ale kdyby přece dopustil Osud, aby Petronila dřív ustoupila, pak bylo by lze vše napraviti — — Dítě by mělo rodiče před zákonem i lidmi právoplatně spojené...

Obláčky dýmu stoupaly ke stropu. — —

Někdy tou chvílí zabočil z ulice Vodičkovy do Zatočené muž, kterýž asi v končině docela dobře se nevyznal, jak se zdálo. Rozhlížel se kolkolem, jakoby se pamatoval i nepamatoval a jakoby si mocí mermo nějaký zapadlý obraz vyvolával.

Byl to muž vysoký, nikoli tělnatý, spíše hubený, ale kostry podivuhodně vypracované. Pravíme vypracované, neboť se zdálo, jakoby tuto skladbu tělesnou byla vytvořila vlastní účelná a pravidelná práce. Ramena jeho v poměru k štíhlé postavě byla nápadně široká, hrudník mocný, vyklenutý. Na šíji seděla hlava tvaru skoro krychlového, ale přes to ne odpuzující. Pod širákem zvlášť uformovaným a s hlavou jak srost-

lým rozvíjely se naryšavělé, ale již značně prokvetalé vlasy, do nichž patrně již několik měsíců nezakously nůžky bradýřovy. Za to tvář cizincova byla pečlivě oholena. Nozdry jeho zlehka se zachvívaly, jakoby do dálky čenichaly.

Spodky mužovy byly francouzské pantalony drobného kostkování à la Pepita, trup vězel v dlouhé a volné aksamitové haleně uměleckého kroje. Tak se nosívali malíři a sochaři, ale se zálibou odívali se tak i potulní artisté. Únorové dny spíše by byly vyžadovaly důkladného zimníku nebo kožichu. Místo něho měl muž přes levici silnou vlněnou houni čili pléd skotského vzorce. Toho dne bylo snesitelné počasí.

Muž byl vysoký, vzrostlý, jak řečeno, ale trochu nachýlený, neboť pokulhával, jakoby jedné noze nadlehčoval. Opíral se o silnou španělku, která se při každém kroku prohýbala. Kráčel skoro ztěžka, a zabočiv do ulice Zatočené, rozhlížel se pátravě po domech, až konečně před jedním stanul. Byl to dům, v němž obýval pan Konopka.

„Zdá se mi, že tuhle — —“ zamumlal, hledaje očima číslo nad vraty.

„No arciže!“ přisvědčil si. „Přece jen vím...“

Postál ještě chvíli. Ne jakoby rozvažoval, neboť tento muž, jak se zdálo, nepodléhal rozpakům a vykonal vždy, nač se odhodlal, spíš aby oddechl a postavu narovnal. Načež vstoupil do vrat.

Těžce dusal průjezdem a zahnul na schody. Sotva tušil, že jej z brlohu pod schody malým okénkem pozorují zpytavé zraky paní domovnice. Když ve schodišti povystoupil, otevřely se beze zvuku dvéře příbytku domovnického, z nitra vykradla se panička a hleděla vzhůru za neznámým.

A její hlavou letělo toto zvědavé pomyšlení: „Kdo pak to je, pro Pánaboha? — Tak se mi zdá, že jsem tohohle člověka už někde viděla...“

Muž zatím kráčel výše a brzy zmizel zrakům stíhajícím. —

O něco později zdálo se paní Trpalové, jakoby venku na dvéře předsíně byl kdosi zaklepal. Ztichlo to, ale za okamžik dvéře se otevřely a v předsíňce ozvaly se kroky. Nemohla hned vyběhnouti, aby se podívala, kdo přichází, neboť držela v loktech děcko, jež se před chvilkou probudilo. Vzchopila se, aby je položila do kolébky. Ale již bylo zaklepáno na dvéře a na její bezděčné pobídnutí dvéře se rozlétly a vstoupil muž v širáku, v aksamítové haleně, se španělkou v ruce.

„Úcta a velesklon!“ ozvalo se hlasem drsným poněkud, ale přece zvučným, a muž smekl klobouk. „Pardon, že — —“

Rázem ufal a hleděl překvapen na neznámou paničku s dítětem na rukou.

„Pardon, madam — pardon! Vlezl jsem přece jinam..."

A zdálo se, že zas chce zmizeti, jak se byl objevil.

„Koho hledáte, pane?" otázala se Trpalka.

„Koho hledám? Pana vrchního Konopku — myslel jsem, že jdu dobře — a zatím — — Ještě jednou prosím, pardon!"

Již se muž otáčel, ale tu se otevřely dvéře z ložnice a na prahu stál pan Konopka v županu, s dýmkou v ruce.

Cizinec jej zočil a vztyčil se v celé velikosti. Srazil paty — sice trochu namáhavě — vypjal hruď, přirazil španělku k noze a zahlaholil:

„Tedy přece nemejlil! Mám tu čest, pane vrchní!"

Na tváři Konopkově zjevil se výraz nesmírného úžasu. Ústa jeho se pootevřela a ještě z nich vycházel obláček tabákového dýmu, zbytek posledního bafu. Konečně se obláček rozplynul, rty se semkly.

Muž stál, hledě pronikavě na pana vrchního oficiála.

Úžas Konopkův nepovoloval sice, ale řeč se vracela.

„Jak to, pane?" koktal. „Jak to? Nemýlím-li se, je to pan — —"

„Nemejlíte, vašnosti: Mattia Carmastelo — nebo chcete-li, po národovecku Matyáš Chramostejl, in persona. La prego!"

„To mě náramně překvapuje," vyrážel ze sebe Konopka, chápaje se dýmky pravicí, jako na obranu. „A dovolte, pane, jaká příčina vás —??"

Matyáš Chramostejl pohlédl na ženu s dítětem, jejíž přítomnost si nemohl vysvětliti, a vrátiv se ke Konopkovi, řekl:

„Byl bych rád s panem vrchním několik slov docela mezi čtyrma očima, důvěrně, beze svědků — doufám, že tuhle panička dovolí a na chvilku nás — — Paní sousedka z domu? — Matyáš Chramostejl Carmastelo, světový artista," ukláněl se. A zároveň ustupoval na krok stranou, naznačuje tak, že paničce otvírá cestu z pokoje.

Jestliže si Konopka někdy přál, aby s tímto člověkem nezůstal sám, aby měl po levém boku Trpalku a po pravém nejraději pana Koláče a možno-li i před sebou někoho, bylo to v této chvíli. Ale přání Chramostejlovo znělo tak naléhavě, jeho zraky velely tak výmluvně, jeho vůle byla tak neodolatelná, že pan Konopka pozbyl síly k odporu. Podíval se na Trpalku — a Trpalka s děckem vyšla ze světnice, do kuchyně. Sice jako spoutaná, v obavě čehosi nedobrého, ale podrobila se.

Matyáš Chramostejl zavřel za ní dvéře.

Potom se vzpřímil a hledě na Konopku jako krotitel na šelmu ještě nespolehlivou, řekl odměřeně:

„Docela po přátelsku, pane vrchní, jako muž k muži. Nesahejte po žádné zbrani — jsem dnes

taky beze zbraně, ale jsem vám k službám a na jakýkoli způsob. Na bambitky nebo na šavle. Máte volbu zbraně jako uražený."

„Jak to?" ptal se Konopka zmaten a opřel se o pažení dveří.

„Jako muž, který má pomstíti svoji čest. Proto jsem přišel."

„Já se po vás nesháněl," odpovídal Konopka v tísni.

„Proto jsem přišel sám. — Šťastná náhoda vede náš umělecký podnik zase Prahou, poslali mě napřed jako kvartýrmajstra. První moje návštěva náleží vám."

„Doufal jsem, pane, že vás už nikdy nespatřím."

„Ještě před nikým jsem neutekl," hlaholil Chramostejl. „Ještě s každým jsem se vypořádal, komu jsem ženu odvedl. Ale musím vám říci, pane vrchní, že s vaší paničkou to bylo jinak. Tu jsem ze své vůle neodvedl, ta vlastně odvedla mě — dokonce mi to bylo tenkrát skoro nepohodlné, měl jsem na mušce něco jiného. Ale tím se neomlouvám. Právo je na vaší straně a teď tedy přicházím, abych vám dal satisfakci. Nezůstal jsem ji dlužen nikomu, bil jsem se už bezpočtukráte. — Mám totiž nehoráznou smůlu — ženské jsou po mně jak povzteklé. Kde jaká chce jen se mnou utéci. To je tím, že vystupujeme v triku — člověk v tom vypadá jak Adam.

— Dobrá, říkal jsem si až posud. Chceš-li, pojď. Ale pomalu toho mám dost. Ani našinec není ze železa. Začíná mi to být obtížné. A jsou s tím časem opletačky. Třikrát za mnou poslali zatykač — ostatní byli tak moudří, že své ženy nereklamovali. Věděli, že se jim neztratí. Ještě každou jsem zas vrátil — a k poškozeným manželům jsem se dostavil dobrovolně: chceš satisfakci? Tady jsem. Někdo chtěl, někdo o to nestál. Ale jak vidíte, všecko jsem ve zdraví přečkal. — Jen s vámi jsem se ještě nevypořádal. Nejde to vždycky tak horempádem. Byli jsme v Německu, ve Francouzích, v Holandsku, v Dánsku, v Rusku, v Rumunsku. — Panička vám o tom nevyprávěla? — Ale teď mě tu máte. Jsem k disposici. Pošlete ke mně svoje sekundanty, pane vrchní. — Pokud se týká lokálu: obyčejně to vyřizuju v naší boudě. Kolegové jsou tak diskretní, že se nedají ani vidět. Dnes mně, zejtra tobě. A policie taky nic nezvětří, ačkoli se mnou utekla jednou i žena jednoho komisara. Má ji taky dávno zas doma. — No, a teď je řada na vás, pane vrchní. Máte stran aranžmá nějaké zvláštní přání, nebo to ponecháte všechno pánům sekundantům?“

S panem Konopkou točila se světnice. Po zkušenostech posledního roku všeho již by se byl nadál. Ale že se jednoho dne dostaví Matyáš Chramostejl, aby mu nabídl zadostučinění, o tom by se mu nebylo zazdálo. Sekundanty —

souboj — snad i krev — co toho člověka posedlo?

Ještě se nevzmohl na odpověď, když Chramostejl opět promluvil:

„Dovolte, pane vrchní, abych se drobátko posadil. Jsem po ouraze, zlomil jsem před třema měsíci nohu — a taky zas jen pro ženskou. Hodila mně taková potřeštěná opice pugét, právě když jsem měl udělat salto mortale hořící obruči. Z bravúry chci chytit pugét — špatně vyměřím — ztratím balanc — letím s koně — převalím se přes bariéru — v noze chrupne — a už mě z manéže vynesli. A tu opici by ostatní málem byly utloukly. — A tím taky jsem s kariérou v manéži hotov. Už nebudu jezdit ani skákat. Zatím dělám inspicienta, ale to pro mne není. Ohlížím se tak po něčem v civilu."

„Tak vás přece boží trest postihl," řekl bezděky pan Konopka.

„Boží trest?" opáčil posměšně Chramostejl. „To bych musel mít noh jako stonožka. — No a tedy, pane vrchní, abychom to domluvili. Na čem se ustanovíme?"

Pan Konopka se ponenáhlu vzpamatovával. Uleknutí a strach ze zjevu únoscova pominuly. Skoro se mu teď zdálo, že Chramostejlovi krom nohy přeskočilo taky nějaké kolečko v hlavě. Aby ho nepodráždil, odpovídal docela mírně:

„Pane Chramostejle, nepožaduji od vás žádné satisfakce. Jsem se ženou na vždycky vypo-

řádán. Spokojil jsem se s rozsudkem soudu. Jsme od sebe — a to mně dostačí."

Chramostejl vyvalil oči.

„Čerta!" zvolal. „Kýho čerta! A mně bylo nápadné, že ji tu nikde nevidim — té bylo vždycky všady plno. A kde pak je teď panička?"

Již již chtěl Konopka vyhrknouti a pověděti, ale zarazil se. Tomuto dobrodruhu má k ní ukázat cestu? To mu bylo příliš proti srsti.

„Odpusťte, pane Chramostejle, to vám nemohu říci. Nestarám se o ni. Žijeme každý po svém. — Jak si ustlala, tak si lehla."

Chramostejl vstával s židle.

„Ale ze světa není?"

„Ne, ze světa není," zněla odpověď Konopkova.

„Snad ani z Prahy?" doptával se Chramostejl.

„Snad," odpovídal suše Konopka.

„A co pak dělá, smím-li se ptát?"

„Co tak ženské dělají, když se utrhnou. Ale jiného vám říci nemohu," pronesl Konopka, kterého již neomalenost Chramostejlova silně dohřívala.

Zdálo se, že potulný artista teprv teď pochopil duševní rozpoložení páně Konopkovo. Sáhl po klobouku, jejž prve položil pod židli, vzchopil se ztěžka a řekl obřadně:

„Pane vrchní, přes to všechno jsem vám k službám, jak jsem řek'. Ložíruju na Košíku,

číslo třináct — nejsem totiž docela nic pověrčivý. Adio!"

Ohnul se téměř v pravý úhel, vyšel ze světnice.

Konopka následoval pět kroků za ním, a když se za dobrodruhem zavřely dvéře předsíňky, přiskočil Konopka rychle a otočil klíčem, aby snad se nevítaný host nevrátil. Potom otevřel dvéře do kuchyně:

„Už zase můžete, paní Trpalová, už odešel — —"

„Pánbůh s námi a zlé pryč!" šeptala Trpalka na smrt bledá.

Chramostejl dusal se schodů.

„Když je v Praze, doptáme se na ni," brumlal k sobě. „Totiž jen tak, aby ušel čas, než naši přijedou. Snad mě nesní. A když je tak docela sama — — —"

Dobrodruh nedomyslil. Byl dole a dusal ke vratům. Ale než došel, obrátil se. Snad by domovník něco věděl?

Nikdo tak dychtivě nečekal, jako paní domovnice, až se cizinec zase objeví. Slyšela těžké jeho kroky a jen vyčkávala, až bude ze vrat. Pak za ním vyletí a podívá se ještě jednou a důkladně, zná-li ho nebo ne.

Ale když teď viděla, jak se v průjezdě obrátil, sáhla rychle do kouta po koštěti na dlouhé, kované násadě, a ponořila je do škopku plného černých pomejí. A takto pro všechny případy

ozbrojená vyšla ze svého brlohu, aby měla kolbiště co nejprostrannější.

Již se blížil Chramostejl.

„Matko," oslovil ji, „nemůžete mi říci, kam se poděla paní pana vrchního Konopky?"

Zraky strážkyně domovní zakously se téměř do tváře Chramostejlovy. Ne, nemůže býti žádné pochybnosti! Teď jej poznala.

Couvla o dva kroky, obrátila zbraň koštětem vzhůru, opřela se o tyč jak o kopí, a hledíc pronikavě na Chramostejla odpovídala:

„Je tomu pět čtvrtí roku, ujela do světa s nějakým komediantem z cirkusu, povídají lidé."

Tiskla v ruce pometlo, až se jí nehty do dřeva zarývaly.

Chramostejl stiskl zuby, až zaskřípěly, pošvihoval španělkou ve vzduchu, probodával ženštinu navzájem očima a vrčel zlověstně:

„Ale co já vím, vrátila se zas, a už dávno! Kde je teď?"

„Nemeldovala mně," odpovídala domovnice. „Ale myslím, že už podruhé nepojede, a tak na tom nezáleží, kde je!"

Chramostejl se rozpřáhl španělkou.

„Babo jedová...!"

„Vari!" vykřikla správkyně domu, uskočila ještě o krok a zdvihla koště jako cep. „Je to s omáčkou!"

Chramostejl již viděl, že s pometla teče, a proti tomu nebyl obrněn. Odplivl koutkem úst a

s výrazem neskonalého opovržení kulhal ze vrat. Setkal se to snad poprvé se ženou, která pro něj nebyla nadšena.

Když vyšel, udeřila panička kovaným koncem koštěte o dlažbu, hezky daleko od těla, aby se nepokropila, a řekla si vítězně:

„Je to von, pekelný myslivec! — Ale tebe jsem vyprovodila, chlape nekalá, a ty se víckrát nevrátíš!“

17. Vyslíděna.

Bylo v pondělí dopoledne, když po pravém chodníku Karlova náměstí od ulice Spálené dusal muž v aksamitové haleně, pod černým širákem, pokulhávající a opírající se o silnou španělku.

Nu ano, byl to neodolatelný Matyáš Chramostejl.

Přes levou ruku jeho visel povědomý skotský pléd a pod paždím svíral svitek potištěných papírů nevelikého formátu. Bylo to prozatímné návěští o nastávajícím příchodu „světoznámého, proslulého cirku Ciniselliho, který na své pouti do Cařihradu ke dvoru sultánovu zavítá v nejbližších dnech do Prahy, aby tu jedné vysoké šlechtě, slavnému vojsku, blahorodému měšťanstvu a veškerému obecenstvu vůbec uspořádal řadu vynikajících představení z oboru vysoké školy jezdecké, ekvilibristiky, pantomie a gymnastiky, na kteréžto světoznámé a nepřekona-

telné produkce již předem se zve do budovy na Rejdišti zvlášť k tomu účelu postavené."

Chramostejl byl nejen „kvartýrmajstrem" podniku, ale i jakýmsi jeho impresáriem, obstaravatelem a vůbec šantalou a vymetalem, neboť takovýto úkol vždy byl svěřován členům již nějak invalidním, vlastních výkonů artistických neschopným. Však mu bylo dosti hořko, když se z tiskárny rovnou vydával s balíkem plakátů těch, aby je po Praze roznesl. Neboť toto jeho poslání znamenalo naprostou degradaci s umělce výkonného na pouhého obstaravatele, na bytost zcela podřízenou. Slavné jeho jméno Mattia Carmastelo, které ještě nedávno se blýskalo tučným písmem na velikých plakátech pod skupinou osmi trakhenských hřebců a jiných cirkových atrakcí, tentokráte nebude lákati „jednu vysokou šlechtu, slavné vojsko atd." — jest vymazáno, upadne v zapomenutí. Sice ještě doutnala na dně jeho nitra slabá naděje, že snad přece porouchaná noha tou měrou se spraví, aby mohl konati aspoň službu šaška, klauna, ale sám si mnoho nesliboval. A tak byla zcela pochopitelna poznámka jeho, pronesená k panu Konopkovi, že mu bude ohlédnouti se po něčem v civilu. A to snad bylo pohnutkou, že by rád byl našel paní Petronilu, jakmile zaslechl, že jest rozvedena a že žije pro sebe.

Kráčel ulicemi, vstupoval do větších krámů, aby tam na pult položil své oznámení se žádostí,

aby je dali do skříně za sklo, a hlavně vlezl do všech trafik, neboť v těch se vystřídá nejvíce publika, každý si tam plakátu povšimne.

Tak dospěl až na náměstí Karlovo, stále pátraje, aby žádné trafiky nepřehlédl. Prolézal jednu po druhé, poděluje každou pestrým, křiklavým plakátem; teď byl na konci a šinul se dolů se Slovanského vršku.

„Pomalu mám toho škobrtání dost," bručel k sobě. „Raději bych věděl, kde se ta zpropadená Konopice popelí! Snad se nad ní země neslehla Až ji najdu, porozprávíme si, a potom snad — ."

V tu chvíli netušil Chramostejl, že směrem, jímž dnes náhodou byl zamířil, co krok a docela nepochybně přibližuje se k dámě, k níž sice ho netáhlo srdce, ale přece všeliké závažné příčiny jiné, snad jemu samému do té chvíle nezcela jasné.

Událo se netušené to shledání někdy kolem jedenácté hodiny, když Chramostejl došel skoro až k Botiči, v končinu Pěti králů. Tehda arci jich bylo na starém tom domě pořád ještě šest, králů těch anebo knížat, a každý řádný Pražan dobře věděl, proč je tam o šestého reservního krále více. Chramostejl arci nebyl Pražanem i nestaral se vůbec o staré české krále a viděl jenom namalované panáky. Ale ani ti ho hrubě nezajímali. Spíše ho zajímala trafika, poslední pražská trafika na této straně, na samé hra-

nici, neboť tehda ještě dávno Vyšehrad nebyl šestou čtvrtí pražskou, měl vlastního purkmistra, vlastní městskou radu, vlastního obecního strážníka. Botič byl rozhraním, a Chramostejl věděl, že dále nepůjde.

„Ještě do téhle doury vrazím plakát," povídal si, „a pak obrátím."

Otevřel dvéře, hned potom otevřel taky ústa dokořán, načež trvalo nějakou chvilku, než ústa i dvéře zavřel.

„Petronilla!" zvolal, stále ještě drže za kliku. „Petronilla! Meine liebe, holde Petronilla! — Konečně jsem tě našel! — Kukuč! — Koho to vidíš před sebou?"

Paní Petronila seděla za pultem, cosi háčkujíc. Jedenáctá hodina byla nejmrtvější dobou v trafice, aspoň v její. Bylo dávno po ranním obchodě, kdy kuřáci i šňupáci nakupovali své zásoby a kdy nejskromnější čtenáři a politikáři si přicházeli pro Denníček. A do ruchu poledního, kdy se dvéře skoro ani nezavřely, bylo zas ještě tuze daleko. V té době odpočinku oddávala se tedy paní Petronila všelikým ručním pracím a při nich tichému rozjímání o minulosti a zase spřádala záměry do budoucnosti. Zvláště při pondělku bývala jí to chvíle nejmilejší. Dožívala tak ještě neděle, kteréž arci za poslední doby bývaly jednotvárné, někdy skoro smutné. Právě proto milovala pondělky se vším tím obnoveným ruchem všedního dne na ulici.

Z toho klidu a rozjímání byla dnes tak náhle vytržena zjevem, jehož se snad už do smrti nejdelší nenadála. Vytřeštila zraky, háčkování vypadlo jí z rukou do klína. Ale ani sebou nehnula, setrvala na židli. Zbledla toliko a bezbarvé rty její bezděky zašeptaly, zasykly:

„Chramostejl!“

„Ja freilich, že Chramostejl,“ odpovídal artista, a pronesl několik těch slov nad potřebu hlučně, zcela zúmyslně, aby taky v paní Petronile vznítil náladu rozjařenější. Byl jejím trpným, nehybným přivítáním z míry zklamán, maloval si v duchu setkání své s paničkou (až k němu dojde) zcela jinak — zcela jinak. Byl jako zkropen, ale nechtěl se k tomu přiznati.

„Arcižeť tvůj starý Chramostejl, má drahá křehotinko — a což pak mi nedáš ani pac a pusu, když za tebou ze světa přicházím?“

Napřahoval přes pult pravici a zároveň se nakláněl k žádanému políbení.

Než pravice paní Petronily zůstala v klíně, nyní v pěst zaťatá, a tělo paničky i s židlí se odklonilo nazad k regálu. Učinila tak, aby mezi sebou a Chramostejlem obnovila příslušnou vzdálenost.

A promluvila chladně, cize:

„Především — pane Chramostejle — netykejte mně, nebo co bývalo, dávno není. A za druhé: kdo pak tě ke mně poslal, člověče zlořečená, nekalá, kdo ti o mně pověděl? Co?“

Matyáš Chramostejl sice stále hleděl přímo na paní Petronilu, ale při všem tom viděl i po celém jejím krámku. Viděl zásobu doutníků a páčků všelikého tabáku, viděl tu rozvěšeného drobného zbožíčka rozmanitého, dýmek a špiček i váčků na tabák, slovem, viděl tu hezký malý obchůdek, paničku přiměřeně vyparáděnou, teplo tu bylo, pohodlno, a zrovna by se tak za pultem vyjímala zcela dobře i druhá židle, na kteréž by vedle paní Petronily a někdy třeba místo ní mohl sedávati on, Chramostejl. Vše mu bleskurychle proletělo hlavou, a teď již zcela určitě a jasně si byl vědom, co ho k paní Petronile tak táhlo. Bylo by po věčném tom a nejistém putování a tříškání světem. Mnozí z jeho starších druhů v povolání dávno tak se kdesi uchytili a na stará kolena bezpečně zakotvili, pokud se při svém krkolomném zaměstnání nadobro nezabili. Stáří cirkusových artistů není pranic krásné a slavné. Umiňoval si tedy pevně: nepustí se Petronily.

Rozesmál se hlasitě (a paní Petronila postihla, že hodně nuceně) a zvolal:

„Tak já ti nesmím tykat, holka drahá, a ty mně ano?"

„Ty nic jiného nezasloužíš, vagabunde světoběžná, vypráskaná!"

„Což pak nejsme starými, dobrými kamarády, Petronko milá? Zapomnělas tak brzy na všechno?"

„Právě proto, že jsem nezapomněla," odpovídala panička, jakoby jedu ukapovala. „Že jsem nezapomněla, jak jsi mě v Hamburku opustil, utekl jako kluk, když jsi ze mě všechno vytahal a viděl, že už nemám — —"

„Ale Petronko, tohle všechno je zbytečná pikanterie," namítal Chramostejl. „A v tom Hamburce — vždyť víš, cirkus dohrál, museli jsme všichni dále — —"

„Ano, ale mě jsi tam zapomněl jako nějaké staré rukavice!" vzkřikla Petronila a vzchopila se s židle s posunem tak hrozivým, že Chramostejl od pultu na krok ucouvl.

„Pro boha tě prosím, Petronko, nediv se tomu, při tom spěchu. Večer dohrajeme, do rána bouráme — a ráno jsme přes hory a doly. To není malá roztržitost."

„Ano, pozorovala jsem, žes byl náramně roztržitý," mluvila panička jedovatě. „Mě jsi tam nechal, s jinou jsi utekl — anis to v roztržitosti nezpozoroval, co? — Ale teď už tě znám dobře, Chramostejle, vím všechno, starý donžáne! A proto se divím, že ses vůbec opovážil přijít mi na oči, mohamedáne jeden!"

„Petronko, nevěděl jsem, že máš srdce z kamene —"

„Netykej mi!" vyjekla Petronila.

„Přišel jsem za tebou pro útěchu —"

„Netykej mi, povídám!“ vzkřikla panička nanejvýš popuzena.

„Zlomil jsem si nohu, podívej se —“

„Měl jsi zlomit vaz, prostopášníku!“

„Už sotva budu jezdit —“

„Ahá!“ zvolala Petronila vítězně. „Tudy na to!“

„Byl jsem včera u vás —“

„Kde to — u nás?“ podivila se Petronila.

„U tvého muže, u pana vrchního Konopky.“

To bylo sdělení neočekávané. Petronila vyvalila oči.

„Tys byl u Konopky?“ řekla nevěřic. „Cos tam chtěl?“

„Předně se s ním vyrovnat —“

„Or tě nevyhodil?“

„A pak abych tě viděl —“

„On tě za mnou poslal?“ vyhrkla panička. „On ti o mně pověděl?“

Teď vypadala jak přetopený kotel, jenž hrozí prasknouti a vyletěti do povětří.

„Ne, to mě odbyl, ani slova neřekl. Našel jsem tě sám, jako bych byl čichal, že máš trafiku.“

„Trafika by se ti hodila, co?“ řekla panička jízlivě.

Stále útočila pani Petronila. Teď si Chramostejl umínil, že zaútočí sám.

„Má u sebe nějakou ženskou tvůj muž," řekl náhle suše.

„Af!" hodila panička vzdorně hlavou. „Af má třeba dvě. Jsme rozvedeni —"

„Ta ženská má dítě —" pokračoval Chramostejl.

„To vím dřív než ty," řekla zpurně Petronila. „Proto jsi ke mně nemusel. A snad jich bude mít víc — af mu je Pánbůh požehná."

Chramostejl nevěřil, že by mu tento útok byl selhal. Paní Petronila jistě se tak jen tváří, aby ho odrazila. I řekl s líčeným překvapením:

„A to jsem nevěděl, že jste tak nadobro od sebe a že je ti všechno jedno. — Ale pak právě proto, Petronilo, nemáš mě tak bagatelisovat. Měla bys říci: Chramostejle, uděláme zas alianc — —"

„Tuhle!" vykřikla paní Petronila vztekle, a Chramostejl nedomluvil, překvapen divadlem naprosto neočekávaným. Vykřiknuvši, otočila se panička střelhbitě, nabrala a vyhrnula oběma rukama šaty a zároveň se zadnímu regálu jako poklonila. Chramostejl v tom okamžiku neviděl z paničky nic kromě garnitury bílého prádla. Byl to pouhý mžik jako v kinematografu, tehda arci ještě neznámém, a již zas panička stála proti Chramostejlovi tváří v tvář.

„Alle achtung," řekl Chramostejl, „tohle bylo sólo, Petronilo, že bysi s ním v cirkuse dělala

furore — možná, že by řvali da kápo! Děkuju," dodal posměšně.

Nedbajíc jeho posměchu, propouštěla panička z úst, jakoby malovala na tabuli, každé slovo tučně, důrazně:

„Až budu chtít s někým alianc, vyberu si někoho jiného, a ne takového tatrmana. Teď mám na vybranou, holenku, a pány od karakteru!"

Chramostejl sáhl teprv teď pod levé paždí, rozvinul svůj kotouč papírů, položil na pult plakát a řekl:

„Račte dovolit, milostpaní, a račte to dát za sklo. Pozejtří večer započneme svoje produkce."

Paní Petronila popadla plakát, smačkala jej, zdrtila, rozsápala, hodila hadry do truhlíku na uhlí a vřískla:

„Jdi s tím do pece a polamte tam všichni hnáty."

Jakoby nebyl viděl, dokončil Chramostejl:

„A co se týče nás dvou, milostpaní, opovážím se ještě a přijdu se zeptat. Račte se na to dobře vyspat."

Paní Petronila seděla již zase na své židli a bledá, zelená a popelavá zaťala rty a ujala se svého háčkování. Ovšem nechytila ani očka, jak se jí vztekem ruce třásly.

Chramostejl se divadelně uklonil, mávl širákem a odcházel pyšně jako španělský grand.

Uvnitř však soptěl. Takového uvítání od Petronily se nenadál.

Když vyšel z trafiky, odplivl do středu ulice, zaskřípěl zuby a vyrazil jediné slovo:

„Canaille!“

Neboť Chramostejl mluvil všemi evropskými jazyky, aspoň jimi uměl nadávat.

18. Setkání páně Koláčovo.

Oddechl si pan Konopka, když Matyáš Chramostejl ze světnice vypáchl, a té neděle zdržel se doma hodně dlouho, než na procházku vyšel. Nemohl se ubrániti podezření, že tu Chramostejl v ulici kdesi obchází, číhá, vyzvídá. A nerad by se s nemilým tím člověkem setkal poznovu, ani do smrti nejdelší. Čert mu nedal dobře dělat — panu Konopkovi — tehdáž před patnácti, šestnácti měsíci, že zapadl do pivnice křižovnické, kde se s tím lupičem seznámil. To byl počátek všeho, co pak následovalo, zkušeností a nesnázi netušených, jež tak roztřásly a rozvrátily posavadní život jeho. Třeba že Petronila nebyla ženou milování nejhodnější a něhyplnou vilou domácnosti, za patnáct let uvykl s ní všemu a snášel bez reptání jho, v něž se byl zapřahl. Teprve společenství s Trpalkou mu otevřelo oči a poučilo jej, že i minulost jeho mohla býti jiná.

A to všechno ten zlořečený Chramostejl — — —!

Uklidnil se procházkou po Praze. Zamířil tentokráte v končiny zcela jiné, odlehlé, nevyhledávané, jen aby se před ním nevynořila postava v aksamítové haleně. O Václavské náměstí teď ani nezavadí, když ví, že Chramostejl se ubytoval na Košíku.

Vrátil se domů, skromně povečeřel. O Chramostejlovi ani slovem se nezmínil, a Trpalka sama neptala se.

Duševní obzor Trpalčin vyrovnal se asi duševnímu obzoru paní Petronily. Rozdíl byl toliko v tom, že si Trpalka byla svých nedostatků vědoma a nehovořila zbytečně. Stále si připomínala, jak je pán nad ní povznesen, a nejraději pokorně ho poslouchala. Ale dnes nepřála si, aby začal o podivném hosti. Tušila — ba i několik slov o tom pochytila — že jeho návštěva souvisí s bývalou její velitelkou, a to byla trapná kapitola, nejen pro pána, ale i pro ni. Nebo tato prostá ženština dobře cítila, že je na místě nepravém, že to místo někomu zasedla, ale již nebylo v její moci, aby to změnila. Co jest, utvářilo se shodou okolností, bez její viny, a Trpalka všemu dohromady říkala osud.

Konopka po večeři pohýčkal děcko, když se probudilo, Trpalka s ním zašla pak do stínu kouta, aby je nakojila, dítě usnulo jí při prsu, a to bylo výzvou pro všechny, aby šli na odpo-

činek. Konopka tedy dal dobrou noc a odešel do své ložnice, těše se na spánek, v němž na vše zapomene.

Ale pak to přišlo. Když sfoukl petrolejku a položil se na pravé ucho, doufaje v šťastné usnutí, ozvaly se čivy, které za dne i večera odpočívaly a nyní se rozehrály v trýznivý rej. Pan Konopka měl již nejednu podobnou zkušenost z posledního roku a byl pevně přesvědčen, že má člověk dvojí střídu nervů. Jedna polovina obstarává mozkový aparát ve dne, a v té obráží se vše, co člověka potká, mnohem snesitelněji. Ať dolehne cokoli, na konec řekne si vždy staré, osvědčené: nějak bylo, nějak bude. Za noci však probudí se polovina druhá, a to je soubor čiv nejen znepokojujících, ale přímo zlomyslných, jízlivých, jejichž rozkoší jest mučiti. Každá nepatrnější událost zveličuje se. Obavy, které by za dne hravě zaplašil pohozením hlavy, nabývají rozměrů obrovských a tíže drtivé. Pan Konopka pamatoval si ze školských let cosi z mythologie o eryniích, furiích, litících — ano, to tedy jsou ty lítice. Dřímají v člověku, aby se probudily, kdy mu třeba klidu nejvíce. Ničí spánek, drásají mozek, vybavují nejhorší představy, hrozí takřka šílenstvím.

Vyhoupl se mu zase dotěravý ten Chramostejl se svým vnucovaným zadostučiněním. A tu před ním v plné hrozivosti vystoupilo, o čem se domníval, že to zapudil pouhým otočením kli-

če za Chramostejlem. Přijde zas ten dobrodruh a bude ho nutiti k zápasu, je to patrně jeho silná stránka, jeho sport. Odvádí lidem ženy a ještě je pak za to poseká, postřelí — ač nezabije-li nadosmrti. Konopka však o souboj nestojí. Především proto, že krom svého oficiálského kordu s perletovou rukověti neměl nikdy žádného sekacího a bodacího nářadí v ruce. Dosti nerad nosil parádní ten „špejl", když musil, o slavnostech a všelikých výročních dnech. Ani nepamatoval, kdy jej posledně z pochvy vytáhl, aby čepel lojem namazal. Ani na bambitky si netroufal, jakživ nic takového neměl v ruce. Popadne to nějak nešikovně, a než stiskne spoušť, obrátí se mu bouchačka v prstech a střelí se sám do břicha. To by bylo zatracené zadostučinění!

Za druhé je to věc zákonem zakázaná, hrozí za ni kriminál, a za třetí ke všemu jest úředníkem! Úředník se má duelovati? Z toho by krom kriminálu byla pěkná disciplinárka. Ale když souboj odmítne, snad ho Chramostejl přepadne na ulici, pohaní jej veřejně, udeří ho v tvář jako sketu, a z toho kromě hanby, posměchu a bolesti může být zas jen disciplinárka...

Pan Konopka zmítal sebou na lůžku a koupal se v potu. Usnul teprv k ránu, a když jej Trpalka šetrně probudila, aby do kanceláře nezaspal, vstával jak rozbitý, s údy jak rozdrcenými.

Chramostejle, tys měl zlámat obě nohy a pak ti je měli uříznout, abys už nesháněl duely po světě!

Něco se musí státi. Takové noci nechce Konopka již zažíti. Nebo se sám na sobě dopustí nějaké nepředloženosti.

A v té tísni, v tom nesmírném náporu duševním vzpomněl Konopka zas jenom na pana Koláče jako jediné své útočiště. Neboť k panu vrchnímu radovi s tím přece nemohl.

Okolkoval dosti dlouho, než se k slovu odhodlal. Posedával u stolu v kanceláři, pomrkával po panu Koláči, konečně se vzchopil, k druhému stolu přistoupil.

„Pane vrchní revident, nehněvají se, že vytrhuji. Ale kdyby to muselo být, postavili by se mně za svědka?“

Pan Koláč vzhlédl nesmírně udiven. Pokud se týkalo pana Konopky, znal svědectví jen jediného druhu, ale tomu teď naprosto nerozuměl.

„Za svědka? I pro pána — snad ne? Ale jak pak by to mohlo být, když vzácná panička je na světě — nebo snad se jí přes včerejšek něco přihodilo — —“

„Ach Bože!“ povzdechl Konopka, „na to já teď nemyslím, pane vrchní revident. Ale kdyby se stalo, že bych musel na duel...“

Pan Koláč vymrštil se s židle.

„Na duel? Oni? S kým pak? Proč pak?“

„S Matyášem Chramostejlem," řekl Konopka, jakoby mu dech docházel, a ruce mu sklesly k bokům.

„S Ma-ty-á-šem Chra-mo-stej-lem?" slabikoval pan Koláč v úžase. „Což pak on je zde? Oni ho vyzvali?"

„Ne, pane vrchní revident. On vyzývá mě!"

„On! Jich!" a pan Koláč tlaskl do dlaní, až se pavučiny v koutech u stropu zatetelily. „Na, erlauben sie mir...!"

„Dovolej, pane vrchní revident, a vyslechnou mě," prosil Konopka, a teď vypověděl panu Koláčovi o včerejší návštěvě, o jejím účelu, o své strašné, bezesné noci, o svých obavách.

Pan Koláč naslouchal, čelo jeho víc a více se vraštilo.

„Ten tatrman si jim troufal na oči? — a vyzýval na duel? — Kdyby tu nestáli přede mnou, nevěřil bych to nikomu na světě!"

Založil ruce za zády, přešel dvakráte světnicí, stanul zas před Konopkou.

„Tak tedy jim povím, pane vrchní oficiál: co se toho svědkování týče — jeden tu nestačí, musí být nanejmíň dva, to je usus. Zweitens: samo sebou se rozumí, že ten chlap má o kolečko víc a patřil by nahoru do Kateřinek, už jen proto, že v těch cizích ženách tak handluje a tahá je po světě jako zavazadla. Za třetí je na tohle policie, tam já mám známého komisara, a ten obejda bude předvolán a po případě

z Prahy vykázán. Ale konečně, co se jich dotýče. na žádný způsob na to jeho blbé vyzvání nereagírujou, kontrér, oni ho musejí absolutně ignorírovat — povídám, ignorírovat! Jakoby ho byli neviděli, neslyšeli. A kdyby se opovážil a ještě k nim přišel — vyrazej s ním dvéře. To je jejich jediné možné a diskutábl stanovisko."

Pan Koláč samou horlivostí nemohl ani dechu nabrati. Teď spráskl ruce nad hlavou a zvolal:

„Jestli pak by člověk věřil, že se něco takového může stát! Jich na duel! Povídám, rovnou do blázince s tím člověkem. Mně — mně by měl padnout do rukou! S tím já bych zatočil!"

Konopka se díval na pana Koláče a na prsou se mu ulehčovalo. Nemýlil se. Věděl, že ví rady ve všem, po případě pomoci. S tím vyražením dveří sice to není tak snadné, tu by s radostí postoupil místo panu Koláčovi. Větší nadějí v rozumné rozřešení naplnila ho páně Koláčova zmínka o známém komisaři na policii. Tam vlastně Chramostejl patřil dávno.

Pan vrchní revident Koláč byl nejen muž slova, ale i činu. Když padla úřední hodina, nespěchal rovnou k obědu, jako jindy, ale zamířil na policii, kde měl onoho známého komisaře a kde úřadovali až do druhé hodiny s poledne. Vše mu vypoví, vezme ho na potaz, po při-

padě požádá hned o zakročení proti nebezpečnému dobrodruhu.

Avšak na policii milého komisaře nenašel. Pověděli mu tam, že byl zatím přeložen do ulice Štěpánské za správce tamního policejního komisařství.

Pan Koláč v duchu skoro zajásal. Toť mu hraje rovnou do ruky! Chramostejl bydlí na Košíku, a ta končina náleží přímo v působnost komisařství štěpánského, jestli se nemýlí. Tam jeho komisař je pánem nejvyšším, předvolá si Chramostejla z moci úřední a podívá se mu důkladně na zuby. A dá mu za vyučenou, že již nikomu v Praze nebude nabízeti souboj.

Připomínal mu sice žaludek, že je jeho chvíle, ale pan Koláč nechtěl poslání své odkládati do večera nebo do zítřka. Byl sám pln dychtivosti, co vyřídí, a rád by přinesl panu Konopkovi útěchu. Žaludek zatím počká, a aby nereptal, umlčí ho Koláč doutníkem. Když vyšel z budovy policejní, sáhl v záprsí, vyňal z tobolky „hraničné“ krátké (jaká mu zase z ochoty prodával známý kontrolor z hlavního skladu tabáku v Hyberňácké ulici, neboť pan Koláč měl skoro v každém úřadě nějakého známého), zapálil je a mířil k ulici Spálené, Spálenou na náměstí Karlovo. Musil cestu na roh Ječné vykonati pěšky — tenkráte ještě nikomu se nesnilo, že tamtudy po letech bude jezditi tramka, dokonce elektrická.

Vykračoval rázně s hlavou skloněnou a bafaje, a v duchu si skládal, jak panu komisaři celou aféru Konopkovu vylíčí. Rozumí se, s náležitým úvodem, od počátku.

Byl tak někde proti Trinitárům, když se přímo před ním pojednou zatemnilo, jakoby se stín rozložil, a zároveň zaznělo:

„Ist gestattet, mein herr? — smim prosit o trošku ohně?“

Pan Koláč nemohl býti v pochybnostech, že to svědčí jemu. Stín mu zastoupil cestu, oslovení nadobro ho zastavilo. Vzhlédl, a před ním stál muž v černém širáku, v aksamitové haleně, s nějakým svitkem potištěných papírů pod levým paždím. V pravici krom silné španělky držel a teď zdvihal zbytek rozčepejřeného, vyhaslého doutniku, a doprošoval se ohně.

Ochotně podal pan Koláč svoje hořící hraničné krátké a trpělivě čekal, až si chodec zapáli ožvýkaného „červa“. Jak se na něj díval, víc a více vyvaloval oči, neboť — neboť —

Konečně si muž v širáku zapálil, vrátil s poklonou doutník, jemuž se ochota páně Koláčova pranic nevyplatila, jak byl pocuchán, škrtl nohou o dlažbu a vzdaloval se k Perštýnu kroky kulhavými.

Neznámý kulhal — a to doplnilo obraz celého zjevu ze včerejška, jak mu jej pan Konopka dopoledne byl vylíčil, a pan Koláč rázem

uhodl, komu to dal zapálit a kdo mu rozboural jeho hraničné krátké — věčná škoda ho!

„Širák — sametové paleto — pepity — španělka — spravovaná noha — — to je ten zlopověstný rajterák, to je Chramostejl! — Chlape, tys mi měl uváznout v rukách...“ zahučel si pan Koláč.

Byl to Chramostejl, vracel se právě z Vyšehradské třídy, od paní Petronily, čehož se pan Koláč arci domysliti nemohl. Díval se za artistou, pokulhávajícím níže k paláci Šlikovu, očima dobrodruha jen polykal a měl tisíc chutí, aby se za ním rozběhl. Vzpomněl však na pravý účel výpravy své, a když mu zlopověstný hrdina zmizel v davu lidí, kráčel dále, vzhůru, na komisařství štěpánské. Jeho poslání netrpí odkladu; třeba, aby zastihl pana komisaře v čas. Zítra by mohlo býti zmeškáno.

19. Petronila v úzkých.

Zjevem Chramostejlovým byla paní Petronila velice pobouřena. Spíše by se byla nadála, že se vrátí její panenské mládí než tento dobrodruh, který ji odvedl, všechny její úspory (i Konopkovy) po světě s ní probil a potom hanebně ji opustil. Celý ten rok společně s ním ztrávený vyvstal před ní náhle v plné živosti, vzpomínala i nejmenších podrobností, zvláště počátků, kdy pro ni celá ta historie byla takřka přeplněna novými, neznámými zažitky. Byla jako zmámena a nemohla se dočkati slibovaného cíle výpravy kdesi v neznámu, konce té pouti, kde ji Chramostejl maloval život přímo rajský. Až došla ke hroznému zklamání onoho rána v Hamburku, když ji pokojská zcela suše oznámila, že je „pán" pryč a dává ji pozdravovat.

Teď se vrátil a našel ji. Bídný zrádce! hřmělo to v paní Petronile. Teď přicházíš? S polámanou, potočenou nohou, učiněný invalida, dokonce snad bez angažmá?

A tu, ještě než ulehlo pobouření její, přidružilo se i znepokojení, a to snad bylo horší. Tento vytřelý Donjuan je schopen všeho. Již se před ním neukryje, s trafikou utéci nemůže. A byť i mohla — tedy jako ji našel tuto, našel by i jinde. Paní Petronila byla přesvědčena, že lidé jeho druhu mají zvláštní smysl, čich jako lovecký ohař, dovedou svoji oběť vystopovati jako plachou zvěř, a potom — potom ji třeba k smrti udolají.

Paní Petronila skoro tesklivě se rozhlédla po svém krámku, tak úklidném, spořádaném, a pocit nesmírné lítosti zvlnil se jí až k hrdlu. Ach, ty můj poslední a jediný útulku! Tobě by Chramostejl pustil žilou. Tu by celý den dřepěl, vykuřoval by můj tabák a mé doutníky, nebo by vysedával vedle U pěti králů a popíjel by, breptal by s každým obejdou, karbanil by — Kriste Ježíši, kam by stačil můj krámeček! A až bych dohospodařila, jistě by poznovu zmizel.

Jestliže někdy paní Petronila pocítila plnou měrou následky svého útěku od muže, bylo to nyní. Nebo již nyní prožívala v duchu vše, čeho se teprv do budoucna obávala.

Do dneška doufala, že jí kyne nový život. Arciže při tom počítala, že jej bude sdíleti ještě s někým. S některým z oněch osamělých, usedlých pánův, kteří hledají tichý pokoj s domáckou obsluhou i stravou, s pořádnou a účinlivou

hospodyní, která by pečovala o úklid, o prádlo, o teplá kamna, která by s porozuměním dovedla poskytnouti vše, čeho takovým opuštěným pánům k úplnému blahobytu třeba. Spokojila by se hned s tím pánem ze soboty. Již několikrát ji navštívil, zdá se, že se mu zde líbí. Ani snad netuší ten pán, že se v ní probouzí vzpomínka, jakoby ho byla již kdysi viděla, a nejednou, jestli se tuze nemejlí. Ale umiňovala si, že se mu o tom ani nezmíní, aby nic nezkazila, pána nezaplašila. Hle, jaká by to byla náhrada za ztracený manželský ráj!

A do toho vpadne Chramostejl!

Týraly ji všechny ty obavy po celé odpůldne, ale v ohromné rozměry vyrostly večer, když se v příbytku svém ocitla sama a když ulehla. Včera zažil děsivou noc Konopka, dnes paní Konopková. To jediné společné uvázlo na nich pro tu chvíli z někdejšího družného života. A v obou případech byl nočním strašidlem prožluklý Chramostejl.

Okřála paní Petronka zas až ráno, když otevřela trafiku a když se trousili kupci pro ranní kuřbu, pro čísla Denníčku. Okřála, ale klidu neměla. Jak že řekl protiva Chramostejl, když včera odcházel?

„Ještě se přijdu zeptat, milostpaní. Račte se na to dobře vyspat."

Jeho přání se nesplnilo. Panička se vyspala

prabídně. A dnes tedy dobrodruh přijde. Co mu řekne? Jak ho setřese s šije?

Dnes neseděla jak buchta za pultem. Nejistota nedopřávala jí klidu. Přecházela krámkem, tu aby cosi srovnala, tu aby prach otřela. Asi dvakrát otevřela dvéře a vystrčila hlavu, aby se podívala, zda se její osud už nebliží. Konečně se odvážila z krámku, na chodník. Záminkou jí bylo, že očistí skla dveří i výkladní skříňky. Přejížděla tabulky vlhkým hadříkem, leštila do sucha jirchou, a po očku hleděla k Plavecké ulici, nepřichází-li již zlověstný člověk od Prahy.

Nikdo.

O polednách skoro již se oddávala naději, že Chramostejl nepřijde. Že jen tak řekl, aby se vůbec nějak z trafiky vymotal, když ho tak nemilostivě vyprovodila.

Ale jako u nemocného čím dál k večeru horečka vzrůstá, tak u paní Petronily s odpoledním soumrakem obavy nabývaly převahy nad bezpečností, ve kterou se ukolébávala.

Již nad pultem hořel třepetavý „motýlek" plynový, když na chodníku zadusaly těžké kroky a na kliku dopadla čísi závažná tlapa. V paničce zatajil se dech. Dvéře se rozletěly, ale do trafiky nevstoupil Chramostejl, nýbrž policejní strážník.

Nepozdravil, odhrnul cíp dlouhého služebního pláště, zajel pravicí do kapsy spodků, dlou-

ho v ni lovil, vytáhl peněženku, z peněženky krejcar, položil jej na pult a řekl:

„Už tu máme Abmblat?“

Trpělivě a skoro uctivě sledovala panička celé jeho počínání, teď rychle sáhla za sebe do hromádky čísel a položila na pult výtisk Abendblattu.

„Prosím.“

Se stejnými okolky ponořil strážník tobolku zas do kapsy, spořádal plášť, popotáhl za řemen pobočnice, který se mu při té krejcarové manipulaci byl trochu svezl, sáhl po čísle večerníku a vstrčil je do hlubokého šosu pláště.

„Jiného neračte poroučet?“ otázala se panička úslužně.

Strážník se rozhlédl krámkem, všemi směry, do všech koutů, zraky zkoumavými, jakoby pátral, je-li tu na prodej nějaký dům.

„Teď nic,“ řekl, když svou revisi po krámku byl skončil. Ale potom, jakoby se byl rozmyslil: „No, dva krátké smotky bych si moh' vzít.“

A poznovu, se stejnými okolky dobýval peněženky z hloubi kapsy.

Bylo dosti krátkých v obdélné krabici na pultě, stále připravené pro drobné kupce. Ale paní Petronila, aby dokázala, že chce hosta zvlášť pečlivě obsloužiti, sáhla do regálku za sebou, po nenačatém balíčku „smíšených“, roztrhla obal a vyňala celou pětadvacítku.

„Prosím, pane strážníku — tuhle jsou lepší, odležené, suché a nepřebrané. Račte."

Strážník po nich sáhl, znalecky pomačkal jich na špičce asi polovičku, dva položil na pult, vedle nich šesták.

Paničce bylo velmi vhod, že strážník nespěchá. Hned jak jej spatřila na prahu, pojala jistý záměr. Teď se odhodlala. Shrábnuvši šesták a vypočítavši šest nováků na dodanou, pronesla ostýchavě:

„Směla bych se na něco zeptat, pane strážníku?"

Policajt povznesl bradu, jako že poslouchá.

„Totiž tak, pane strážníku: kdyby mě tu někdo obtěžoval nebo dokonce ohrožoval, můžu já zavolat na pomoc slavnou policii? Můžu ho dát sebrat?"

„Sebrat?" řekl rozmyslně strážník. „Sebrat se může každý — v tom pádě, že to na sebrání je. To je právě ta věc."

Panička okamžik rozvažovala smysl odpovědi.

„Možná, že by to zasloužil," řekla.

„Vlastně, paničko, oč se jedná?" otázal se strážník.

Tato otázka uvedla paní Petronilu v rozpaky. Přirozený ostych bránil jí, aby se tak se vším rázem vyznala.

„Byl tu jakýsi muž," řekla vyhýbavě, „z něhož mám trochu strach."

„Jak jde z někoho strach, od toho jsme tu právě my," řekl vážně strážník. „Z toho by mohlo být veřejné násilí."

Pojem veřejného násilí byl paní Petronile naprosto nejasný. Odpověděla:

„Ne, prosím, veřejné to ještě není. Jen tady v krámě."

„To by bylo jedno," poučoval strážník. „Veřejné násilí může být i v krámě, v kanceláři, nebo třeba v saloně. Právě se k tomu vyžaduje, aby měl člověk strach z toho druhého."

„Aha," řekla panička, jakoby ponenáhlu chápala. „A když mám strach, můžu na něj zavolat pana strážníka?"

„Arciže se může zavolat, když tu někde je," řekl policista. „Mohl by to být i post, jen že tady žádný post nestojí. Ten stojí až před vyšehradskou radnicí. A pak je to s postem tak: někdy post smí s postu, ale někdy nesmí. Přijde na pád. Protože kdyby šel s postu, žádný post by tam pak nebyl. Na to jsou předpisy."

Toho bylo na paní Petronilu trochu mnoho. V tom se nevyznala. Ale jakoby jí stačilo, co slyšela, řekla vděčně:

„Děkuju uctivě, a neračte mně mít za zlé."

Strážníku lahodilo, že mohl nevědomé paní poskytnouti nějakého poučení, i řekl ještě:

„Tady je nejbližší komisariát na Vyšehradě, a tam je taky strážnice. V pádě nebezpečenství se tam může poslat — má-li člověk koho."

„Děkuji uctivě," opakovala panička.

„Ostatně se tu časem okážu," řekl ještě strážník. „Vidí-li se někde častěje policajt, to každého přejde chuť."

Panička sice pořád nevěděla, co by si v tísni počala, ale již pouhý hovor se strážníkem jí ulevil, a jeho slib, že se tu častěji ukáže, dodával jí posily.

Strážník sebral krejcary s pultu, oslinil jedno z krátkých po celé délce, aby déle vytrvalo, ukousl mu špičku, zapálil si a mrštně zasalutovav odešel. Paní Petronila ráda by jej byla zadržela v trafice až do zamčení, ale kterak by si něco takového mohla troufati?

Odpolední chvíle samoty byly jí k nepřečkání, ale později k večeru, kdy lidé hojněji přicházeli, bylo jí mnohem veseleji. Jen aby pořád byl někdo v krámku, pak se nikoho nebojí. A kdyby to bylo dítě. A kdyby to byl třeba jen psík! Vzpomínala, kterak jí doma bývalo za nepřítomnosti Konopkovy mnohem veseleji, když měla v kleci kanára. Byla to živá a hovorná bytost. A teď si umiňovala, že si pořídí psíka, a ten bude jejím společníkem v krámě. Nějaké štěně tu v okolí snadno dostane. Vždyť je lidé topí, když se jich urodí příliš mnoho.

Okolo šesté hodiny počal se trousiti sníh. Kdo přicházel, každý byl poprášen. To bylo velmi veselé. Za chvíli napadlo ho, že všechen ruch zvenčí byl jím tlumen. Kroky po chodníku již

nedusaly, ale zněly měkce, jako z peří. Kéž by se spustila hodná chumelenice, snad by Chramostejla procházka omrzela.

Někdy o půl sedmé ozvalo se před krámkem zadupání, kdosi oklepával sníh, a do trafiky vstoupil vysoký povědomý pán — pan Koláč.

Paní Petronila zajásala. Přichází v pravou chvíli, a toho dnes tak hned nepustí. S tím je bezpečna proti všem útokům.

Pozdravil zdvořile a požádal „zas o nějaká pěkná, suchá, světlá kuba". Sobotní zásoba se mu přes neděli a pondělek vykouřila, poznamenal žertovně.

Sotvaže za sebou zavřel, vlítl do trafiky jakýsi drobný, ježatý zasvěcenec řemesla ševcovského, s ohrnutými rukávy šedivé košile až k ramenům, v trepkách na boso. Nabral do nich na ulici sněhu, přihrnul se k pultu a otloukal bosé paty o sebe. Záblo ho. Sáhl za náprsí umouněné zástěry, vytasil se s tabatěrkou a žádal šňupavého tabáku.

Paní Petronila zamnula dlaněmi k panu Koláčovi.

„Prosím, vašnosti, račte se na chvilku posadit, odbudu dříve tohohle botánika, aby pan mistr dlouho nečekal."

Byla nesmírně povděčna, že do toho švícko vlítlo. Mohla tak pana Koláče přinutit na židli, uchystané před pultem pro starší a váženější pány na posezení.

Pan Koláč rád uposlechl. Chůze po klouzavé dlažbě unavila ho trochu.

Jak švícko vpadlo, tak s tabákem zase vyletělo.

„Krásná cigárka dáme, vašnosti, z celého balíku vybereme. Kolipak, prosím?“

„Třeba šest, milostpaní. Af mám zásobu.“

„A to bych já radši, aby vašnosti zas brzy přišel.“

„Vždyť to na dlouho nevydrží, milostpaní. Tak na dva dny. V zimě člověk víc ukouří.“

„Tak!“ řekla paní Petronila. „A to by pak v létě vašnosti ke mně ještě skoupěji přicházel?“

Hovořila a sahala pro balíčky na regálku při zdi, trhala obal, povytahovala svazečky doutníků, prohlížela, a zas natrhávala balíčky jiné. Zdálo se, že pořád nenalézá slibované krásné, ale vlastně chtěla jen hosta co nejdéle zdržeti. S ním bylo tak moudré, usedlé promluvení, a snad by mohli dohovořiti, o čem v sobotu začali.

Než pan Koláč dnes o ničem takovém nespouštěl. Poznamenal především, že začíná nová zima, že tam sněží houšť a houšť, a potrvá-li tak do rána, že z toho může být pak na jaře pěkná povodeň. Hleděl před sebe, ale chvílemi podíval se zpytavě na paničku, jakoby chtěl z její tváře vypátrati, ví-li o tom, že je Chramostejl v Praze? Ba, zdali snad u ní dokonce nebyl? Zeptati se na to nesmí. To by se pěkně prozradil.

U známého policejního komisaře již své poslání odpůldne vyřídil. A k naprosté spokojenosti. Slíbil mu pan komisař, že si Chramostejla předvolá hned, jak jen o pana Konopku ještě zavadí. Řekl mu pan komisař, že to je vlastně zajímavý případ. Že se s něčím podobným ještě v celé praksi své nesetkal. Že sice již i souboje měl v referátě, ale vždy to byl uražený, jenž vyzýval, a nikdy provinilec rázu Chramostejlova, který vlastně má co nejvíce dbáti, aby zůstal hezky za větrem, nepozorován. On, pan komisař, pokládá prý spíše Chramostejla za jakéhosi bramarbasa, chvastouna, asi takového, jaký právě nedávno se objevil v „Banditech", kteří tehda triumfovali v aréně na hradbách. Dokonce prý by toho Chramostejla rád poznal, pan komisař totiž.

V tom jediném se s ním pan Koláč nesrovnával. Pan Koláč naopak si přál, aby ho byl nikdy neviděl, aby vůbec již do Prahy byl netrefil. Neboť mu sem vpadl ve chvíli nejnevhodnější. Jeho příchodem je rozházeno vše, co vlastně mělo teprve vyrůsti. První hořká krůpěj padla mu do toho sobotním setkáním s panem Konopkou, v němž mohly vzniknouti všeliké domněnky nevítané. A příchod Chramostejlův to dorazil. — A teď jen mu kroužilo hlavou: ví paní Petronila o Chramostejlovi? Vyčenichal Chramostejl paní Petronilu?

Odpověď na tyto otázky se blížila, rozuzlení

nastávalo. Do sousedské rozprávky s paní Petronilou o věcech zcela všedních a lhostejných břinkl pojednou kdosi zvenčí na kliku, dvéře se rozlétly, a do trafiky vhrnul se muž v širáku, pokulhávající, v aksamítovém kabátci, přes nějž však nyní visel zasněžený skotský pléd. Taky na širáku seděla vysoká vrstva sněhu.

„Frfluchte švajneraj!“ zaklel muž. Sňal klobouk, otočil se na prahu, třískl širákem několikrát o kamenné futro, narazil jej zas na hlavu, potom strhl s ramen pléd a vytřásl s něho sníh na chodník.

Teprv teď za sebou zavřel, obrátil se do krámu, a sekaje paničce hlubokou poklonu, zahlaholil:

„Bon soár, madam! Tak tu bych zas byl!“

Paní Petronile zamrzla řeč v půli slova na rtech. Zbledla a stála za pultem jak socha z kamene.

Pan Koláč, spatřiv Chramostejla, v prvém překvapení se vzchopil s židle. Ale hned jinak se rozmysliv, usedl zase, tak že Chramostejl rozpaků jeho ani nepostřehl, vůbec ho v prvém okamžiku nezpozoroval. Tvář páně Koláčova ztuhla, zhranatěla jaksi. Pevněji přimáčkl cylindr na lebku a bradu podepřel rukojetí holi. Cítil, že nastává kritická chvíle.

20. Závěrek.

Paní Petronila nikterak neopětovala pozdrav Chramostejlův. Nemohla a nechtěla říci „pěkně vítám“, neboť by ho raději byla viděla na horoucí skále. A nechtěla se ptáti „co ráčíte?“ — neboť věděla dobře, co by pan Chramostejl ráčil. Ji by ráčil, paní Petronilu, a to jen jako nezbytný přídavek všeho toho skrovného živobytíčka, v němž ji nalezl. Zírala naň jako na přízrak a jenom na okamžik zalétl pohled její k panu Koláčovi. Pohled úzkostný a prosebný zároveň. „Neopouštějte mne!“ znamenalo to.

Pan Koláč pohled zachytil a pochopil. Budiž na jeho chválu řečeno, že si stejně rychle uminil setrvati při paničce v té tísni.

Zatím již Chramostejl uznamenal postavu na židli. Zkušené jeho zraky utkvěly na neznámém a hned uhádal, že to je nějaký častý host. Ba, vzniklo v něm i podezření, že mu tu činiti s nějakým soupeřem. Zkoumavýma očima podebral

pana Koláče od samé podlahy, sklouzal po jeho postavě vzhůru, až po samé dýnko cylindru, a skoro jej dohřívalo, že na něj neznámý nehledí, že se tváří, jakoby ani nevěděl, že někdo přišel. To mu bylo podezřelé a skoro jej trochu pomátlo. Co tu dělá ten patron? A proč je tak impertinentně nevšímavý?

Chramostejl vrátil se pohledem k paní Petronile za pultem.

Panička cítila, že je teď na ni, aby konečně promluvila. Ale cítila taky, že její rty jsou tuhé, nepodajné, a jen s jistým namáháním pronesla:

„Čím mohu posloužit?"

„Počkám," odpovídal Chramostejl, „až ten pán..."

A silně luskl jazykem v ústech dokořán otevřených, jako luskával ve svém krasojezdeckém povolání na koně v manéži, když jej do klusu neb cvalu pobízel. Paní Petronila znala ten zvuk z dřívějška. Znamenal: haló! ku předu! Také na ni časem tak luskl, když ji nutkával ke chvatu. Teď svědčilo to pobídnutí panu Koláčovi, aby se hýbal s místa. Ale tomu rozuměla právě jen paní Petronila.

Tato nestydatá vyzývavost Chramostejlova dopálila ji a rozvázala jí ústa. Spěchala s odpovědí v obavě, aby snad milejší její z obou hostí neomalenému dobrodruhu nevyhověl, nevzchopil se a neodešel:

„Ó, ten pán ještě není obsloužen a má času dost — —“

„Já taky!“ řekl invalidní artista důrazně a zabořil se očima do paní Petronily, jakoby dodával. „Však ty víš, o čem si chci pohovořit — a k tomu nepotřebuji žádného svědka!“

Bledost na tváři paní Petronily ustoupila rumění náhle vzplanuvšímu. Zrudla hněvem.

Teď pan Koláč povstal, vztyčil se celou svojí vysokou postavou jako prut, pokročil odměřeně k dotěrovi a řekl drsně:

„Já jich už mnoho přečkal — a ještě přečkám. Neračte se zdržovat.“

Dopověděl, vrátil se k židli, rozhrnul dlouhé šosy zimníku, podobného vojenskému plášti, a s širokým klidem zas usedl, bradu poznovu opřel o hůl.

Toto zakročení neznámého pána očividně překvapilo Chramostejla. Obyčejně opanovával bojiště. Tu pojednou setkává se s člověkem, který mu neočekávaně čelí. Není pochyby, tento muž má nějaké styky a dokonce snad pletky s Petronilou, jež ohrožují jeho záměry s ní.

Chramostejl rázem pozbyl obvyklé jistoty, krev jeho přicházela do varu. Poznala to paní Petronila, když z jeho úst vyšel jiný zvuk. Chramostejl vydmul rty ku předu a vypustil jimi mocně všechen vzduch z plic v jakémsi zlostném zaklokotání. Bylo to napodobené koňské zafrkání — a Chramostejl skutečně je odpozoroval a

vypůjčil si od svých někdejších běhounů. Měl více takových zvyků z cirku. A sotva dozněl tetelivý ten zvuk, přikročil Chramostejl blíže k panu Koláčovi a řekl vyzývavě:

„Račte dovolit, pane: jsem Mattia Carmastelo, artista a člen světového uměleckého podniku — —“

Pan Koláč pozdvihl jen hlavu a suše odvětil:

„Mám už potěšení znát pána — byl jste tu taky předlonim, ale tenkrát ještě jste měl obě nohy zdravé — —“

Způsob hovoru páně Koláčova víc a více dohříval Chramostejla. Jindy ze všeho se vysekával ironií, v té chvíli však vzkypěl podrážděn:

„A račte vyrozuměti, pane, že bych s touto dámou za pultem rád promluvil několik slov mezi čtyrma očima. Mám na ně jakési staré právo. Račte dovolit!“

Pan Koláč zprvu nechtěl nikterak projeviti, jak je do celé věci zasvěcen, co vše o Chramostejlovi ví. Chtěl setrvati na zapřenou nejen před ním, nýbrž i před paní Petronilou, a hlavně proto, aby jí nepřipravil veliké rozpaky. Ale vida, jak výbojně si dobrodruh počíná, a že ho nelze tak snadno šetrnou parádou odraziti, rozhodl se pro jinou taktiku šermířskou.

Po jeho slovech podruhé zcela rozmyslně vzchopil se s židle, a drže pevně hůl v ruce a hledě přímo v bodavé oči Chramostejlovy, pronesl s důrazem:

„Znám jednoho pána, který měl k této dámě ještě starší právo než vy. Znáte ho taky dobře, pane Chramostejle — naposled jste ho poctil návštěvou v neděli."

Chramostejl vypoulil oči, zasupěl. Překvapilo jej nesmírně, že ho neznámý muž pojmenoval pravým jménem a že je zpraven o jeho návštěvě pana Konopky. Půda pod ním se zakolísala.

Avšak úžasem ještě větším byla naplněna paní Petronila. Vytřeštěnými zraky hleděla na pana Koláče. Tento pán — tento pán — Teď se ji na mysl vyhoupla jistá vzpomínka z minulosti — teď ho poznávala zcela určitě. Tento pán sedí v témž úřadě jako její bývalý choť. Na jméno nevzpomněla, ale podoba ji neklame. Jakými cestami k ní došel, co ho k ní zavedlo, o tom všem teď nepřemýšlela, na to nebylo času ni klidu. Ale viděla v něm svého strážného anděla. Sice v podobě, v jaké si strážného anděla nikdy nemyslila, ale byla k němu naplněna neskonalou vděčností. Jestli že ji někdo zbaví nebezpečného Chramostejla, bude to jen on. A za to pak — počítá-li vysvoboditel na nějakou vděčnost — bude zas ona celá jeho.

Chramostejl několikráte přešlápl, při čemž postava jeho vždy na stranu kulhavé nohy se snížila, potahoval se levicí za kníry a ponenáhlu přemáhal své překvapení. Kolem rtů kroužil se mu vždy znatelnější ironický úsměch, dvakrát

nebo třikrát pomlaskl, a mžouraje potutelně jako z hloubi na pana Koláče prohodil:

„Kurióze gešichte das! Jsem já snad pod nějakou policejní dohlídkou, majn frrértestr?“

Pan Koláč nepřistoupil na rozmarný tón Chramostejlův, nýbrž hledě naň zcela vážně řekl suše:

„Dnes ještě ne, ale třeba již od zítřka. Podle toho, budete-li ještě dál obtěžovat lidi, kterým byste měl dát nadosmrti svatý pokoj.“

A sesíliv svůj pohled dodal pan Koláč:

„Opatření jsou učiněna.“

„Jaká opatření?“ vyhrkl Chramostejl.

„Jakých je na takové pány potřeba,“ odpověděl klidně pan Koláč. „S čímž se vám prozatím uctivě poroučím.“

Pan Koláč jen o poznání pošinul cylindr na hlavě a vrátil se na svou židli.

Matěj Chramostejl viděl, že je tu jako hotov. Jen mu běželo o to, jak by se ctí s bojiště ustoupil. Popotáhl na ramenou pléd, sáhl do kapsy a řekl k paní Petronile:

„Nějaké šikovné viržinko mně milostpaní neprodá?“

„Kolik bude libo,“ řekla panička ledově a sáhla po krabici.

Chramostejl vybral znalecky čtyry viržinka, položil na desku dvoušesták a upiraje na paní Petronilu zraky řekl:

„Alzo nyx fýr ungút, milostpaní. Tak se mi zdá, že si mě milostpaní už nepřeje vidět - -?"

„Do smrti ne!" vyhrkla kvapně panička.

„Bejvávalo jinak," řekl Chramostejl pichlavě.

„Bejvávalo, bejvávalo," potvrdila panička. „A čert aby to se všim vzal," dodala jedovatě.

Chramostejl tři viržinka zastrčil, ze čtvrtého vytáhl slámku a pečlivě na lihovém plamínku v koutě je zapaloval.

V tom okamžiku otevřely se dvéře a do trafiky vstoupil policejní strážník, který tu byl již odpoledne. Zasalutoval beze slova, podíval se na sedícího pana Koláče, podíval se i na Chramostejla v koutě, a oklepav sníh s náprsí pláště nořil pravici v povědomou hlubokou kapsu. Potom vytáhnuv a otvíraje tobolku naklonil se poněkud nad pult a otázal se:

„No, paničko, byl tu zase?"

Chramostejl spatřiv strážníka sfoukl plamínek, zastrčil kotouček bavlnky do lahvičky s lihem, vetkl viržinku do úst a mocně vybafl. Po strážníkově otázce zarazil se, vyvalil zraky na paní Petronilu, mrskl taky po panu Koláčovi, ale již neotálel. Uklonil se paničce, pichl ukazováčkem k širáku na pozdrav, pronesl zvučně „adio, siňora!" — a kvapně vykročil na ulici.

Paní Petronila vztáhla za ním ruku a řekla: „To byl on, pane strážníku."

Třemi kroky byl policajt u dveří, otevřel, vyskočil na chodník a hleděl za Chramostejlem.

„Stakramente," povídal, aniž se obrátil do krámku, „to byla policajvidrik vizáž! A má náramně dobré zvláštní znamení, čertovo kopyto. Toho poznáme."

„Myslím, že už nebude potřeba," ozval se pan Koláč. „Ten se nevrátí."

„Aby to Pámbu dal!" řekla z hloubi srdce paní Petronila.

Strážník vrátil se do trafiky, prohlédl si velmi bystře pana Koláče, vybral zase dva krátké, navlhčil jeden, zapálil, a věnovav ještě důkladný pohled neznámému pánu odešel.

Pan Koláč seděl, hleděl před sebe a cítil na sobě zraky paní Petronily. Myšlenky jeho byly roztěkány. Na pultě pořád ležel balíček doutníků, z nichž si měl vybrati, ale pan Koláč nevstával, neodvažoval se vzhlédnouti k paničce.

Paní Petronila dívala se naň oddaně, vroucně, skoro láskyplně, hladila jej očima. A když nemluvil, sama se ozvala.

„Vašnosti, vy jste mě dnes vysvobodil, vy jste mě zbavil toho protivy, pro kterého jsem si život zkazila a který mě chtěl po všem tom ještě vydrancovat! Jak se vám odsloužím?"

Ještě chvíli pomlčel pan Koláč a pak řekl:

„Rádo se stalo, milostpaní. To byla jen moje povinnost. Myslím, že dá teď pokoj. Přeju vám toho upřímně. — A teď si mohu vzít svoje cigárka."

„Snad už neutečete, vašnosti?“ bránila litostivě paní Petronila. — „Jste takový — takový milý pán, a je mně s vámi tak bezpečno — —“

„Milostpaní, musím zas trochu na vzduch — taky mě celá ta věc poněkud rozčilila —“

Pan Koláč uschoval vybrané doutníky, vyňal tobolku a zas ji zastrčil. Byl velmi roztržit.

„Ale zase vašnosti brzy uvidím, není-li pravda?“ žadonila paní Petronila. Při tom oběma rukama sahala po pravici pánĕ Koláčově a tiskla ji, mazlivě hladila.

Roztržitost pánĕ Koláčova změnila se v horké rozpaky. Cítil, jak toto laskání měkké ruky paní Petronily všechno nabízí, všechno slibuje. Již jen aby byl venku — a zas nemohl pravici utrhnouti.

„No snad zas, milostpaní — možná — nejspíš. — Vždyť se neztratíme ze světa — jeden ani druhý — a když člověk je kuřákem — —“

„Tedy vás beru za slovo, vašnosti! A co pak na tom záleží, třebaste ani nekouřil, ale z přátelství! A teď jsem vám tak zavázána...“

Do trafiky vběhl sklepník od Pěti králů pro novou zásobu doutníků, a to pana Koláče vysvobodilo rázem ze situace i z podivného oblouzení. Smekl cylindr, vyporoučel se. Zraky paní Petronily letěly za ním.

Na vzduchu pan Koláč odsupěl, značně mu ulevilo. Již nesněžilo, vzduch byl čistý a pan Koláč ssál jej plnými plícemi.

Konopka, Chramostejl, paní Petronila, Trpalka, komisař, policajt — vše se mu honilo hlavou v divoké směsici, ale vždy zas na povrchu ocitla se paní Petronila sama, její teplé ruce, které jej přitahovaly, hladily a nechtěly pustiti. Kterak z toho všeho vyvázne! Kdyby nebylo zpropadeného toho Chramostejla! Přece by se mohl ještě někdy vrátit, ne-li zítra, ne-li v těch dnech pobytu nynějšího, tedy kdysi později, čert mu věř! A pak by na něj zahřměl: aha, proto tys mě vyhazoval ze sedla, aby ses do něho mohl sám vyšvihnout? Aha! Ale já měl starší právo! — A mohla by z toho být čertova ostuda.

Pan Koláč bystře stoupal vzhůru ke Slovanskému vršku po sněhu již ušlapaném. Lidé přecházeli, ale nikoho si nevšímal. Nesl v sobě celou směsici postav a zaměstnával se jimi. A tak ani nezpozoroval, že Na pískách nad svatým Bartolomějem náhle s druhé strany ulice přerazila jízdní dráhu kulhavá postava, k němu směřující. Až zazněla slova:

„Erlaubn zi, majn herr!"

Pan Koláč vzhlédl — před ním stál Chramostejl.

Neulekl se ho, ale vztek jej popadl.

„Co ještě chcete, člověče zlopověstná!" zahřměl na rajteráka.

„No, no! Vždyť já jdu zdvořile. Jen jsem se chtěl zeptat, jakým právem — —"

„Copak?" stejně prudce zvolal pan Koláč.

„Jakým právem jste se postavil mezi mě a tu paničku tam v trafice, co? — O té bych vám rád něco pověděl — —“

„Nechci nic vědět!“ zabouřil pan Koláč. „A nepověděl byste mi nic nového! Jděte po svých!“

„Frfluchte arogane!“ vykřikl Chramostejl. „Kdo pak vlastně vy jste?“

„Je-li vám libo, dovíte se zítra na policejním komisařství v Štěpánské ulici, vy cirkusový donchuáne a světový duelante! Pašol!“

Všecek zpitomělý zůstal Chramostejl na místě, zatím co pan Koláč hurtem kráčel vzhůru k náměstí Karlovu.

Chramostejl porozuměl slovům neznámého. Hltal jej očima, dokud mu nezmizel ve směsici lidí, popotáhl se za kníry, vzpomněl na návštěvu u pana Konopky a zamručel k sobě:

„Lieber Chramostejl, dýsmál várs ajne ézelaj fon dýr! Proč pak jsi tam lez'! Mají na tebe se všech stran políčeno — a já myslil, že je ten Konopka takový ňuma!“

— — — —

Pan Koláč všecek rozhorlen došel až k Myslíkovům a tu teprve vzpomněl, aby si zažehl doutník. Pokouření vždy jej uklidnilo, ať ho potkalo cokoli.

Sáhl v záprsí, vyňal tobolku s doutníky. Když ji otevřel a podíval se na vybraná kuba, stanul jak opařen.

„Pro Pánaboha," rozpomenul se, „vždyť jsem je v tom zmatku ani nezaplatil! To je pěkná historie!"

Otočil se na patě, jako by hodlal nastoupiti zpátečný pochod k Vyšehradu, ale rozmyslil se jinak.

„Ne — dnes už ne. Je večer. Za chvíli bude paní Petronila zavírat — mohlo by ji napadnout, abych ji doprovodil domů — mohl bys uváznout — ne, Koláči, ne! Ale zítra po poledni. — Musím k ní přece tedy ještě jednou..."

Pan Koláč stiskl rámečky tobolky, zavřel, a následkem nového toho zmatku zapomněl nadobro doutník si zapáliti. Prošel v roji myšlenek Spálenou ulicí, Perštýnem, ulicí Dominikánskou — a tam ve spleti úzkých a křivolakých ulic a uliček pohltila jej kterási hospůdka staroměstská, aby v ní ztrávil večer, jakých ztrávil už sto a tisíc ve svém staromládeneckém životě.

Když vyhledal nejosamělejší kout, svlékl těžký zimník, pověsil jej, usedl ku prázdnému stolu, opřel bradu o dlaně, rozhlédl se po krčmě, kterou táhly první mraky dýmu a bzučel hovor jen tlumený, jako vždy na počátku večera, zadumal se.

„Není ono to tak snadné, Koláči," hučelo mu v hlavě. „Snadno bys do něčeho vlezl, ale jak dále, dále — co dále? — Snad je v tobě jen falešná chuť, Koláči! — Na všechno je pozdě, Koláči, všechno jsi promeškal. — Zůstaneš pá-

tým kolem u vozu, jako posud. K paničce už nepůjdeš, Koláči. Peníze za cigára ji pošleš, abys nepokoušel osud."

Malý usmolený sklepníček postavil před něj sklenici piva. Pan Koláč se napil, otřel ústa a zahuhlal si:

„Nejlépe pochodil Konopka. Má Trpalku, má rodinu. Má všeho dost, pro radost i pro starost..."

Pan Koláč se napil podruhé, a z větší hloubky. Pivo mu dnes připadalo nesmírně hořké.

Kolem stolu kmitl se poznovu smolík sklepníček.

„Jídelní lístek!" zavrčel pan Koláč nevrle, až se sklepníček leknutím zapotácel.

OBSAH.

1. Útěk 6
2. Před panem radou 20
3. Věštba 33
4. Výklad páně Koláčův 42
5. Večírek. — O rozvod 49
6. Osudné výročí 58
7. Trpalčino tajemství. — Petronila doma! — Paprsek v tmách. — Trpalka pryč! 66
8. Rozchod. — Nový útok 80
9. U doktora Vomáčky 94
10. Nová nesnáz 107
11. Dobré pořízení 112
12. Otcem! 119
13. Konopka karakter 128
14. Na zvědách 140
15. Na skřipci 148
16. Nevítaný host 161
17. Vyslíděna 174
18. Setkání páně Koláčovo 185
19. Petronila v úzkých 195
20. Závěrek 207

Sebrané spisy Ignáta Herrmanna.

I. **BLEDNOUCÍ OBRÁZKY.** Vzpomínky nejstarší a drobné episody z maloměstské kroniky. Vydání druhé. 325 stran . K 3·40

II. **OTEC KONDELÍK A ŽENICH VEJVARA.** Drobné příběhy ze života spořádané pražské rodiny. Vydání osmé 1914, 487 stran . . . . . K 5·20

III. **TCHÁN KONDELÍK A ZEŤ VEJVARA.** (Pokračování Otce Kondelíka.) Vydání čtvrté 1915, 536 stran . . . . . K 5·50

IV. **Z CHUDÉHO KALAMÁŘE.** Drobné náčrty. Vydání čtvrté. **PRAŽSKÉ FIGURKY.** Rázové obrázky ze života. Vydání čtvrté. **PAN MELICHAR.** Obrázek z »tiché« pražské domácnosti. Vydání třetí. 453 stran . . . . . K 4·80

V. **Z PRAŽSKÝCH ZÁKOUTÍ.** Humorist. a rázové obrázky ze života. Vydání druhé. 213 stran . . . . . K 2·20

VI. **STAŘÍ MLÁDENCI.** Humorné obrázky ze života »přespočetných«. 225 stran . . . . . K 2·40

VII. **U SNĚDENÉHO KRÁMU.** Líčení z pražského života. Vydání třetí. Část I. a II. 284 stran . . . . . K 3·—

VIII. **U SNĚDENÉHO KRÁMU.** Část III. a IV. 346 stran . K 3·60

IX. **BODŘÍ PRAŽANÉ.** Postavičky z pražských zdí a ulic. Vydání druhé. 300 stran . . . . . K 3·20

X. **RODINY A RODINKY.** Drobné výjevy z pražského života. 264 stran . . . . . K 2·60

XI. **DVĚ PRAŽSKÉ IDYLLY.** Vydání druhé. 244 stran . . . K 2·50

XII. **DOMÁCÍ ŠTĚSTÍ.** Dva stínové obrazy z manželského života. Vydání druhé. 220 stran . . . . . K 2·30

XIII. **ŽENITBA PÁNĚ KARAFIÁTOVA** a jiné povídky staromládenecké. 272 stran . . . . . K 2·80

XIV. **PÁTÉ PŘES DEVÁTÉ.** Třicet nedělních povídek. Vydání druhé. 305 stran . . . . . K 2·60

XV. **ZTŘEŠTĚNÉ HISTORKY.** (Chráněnka. — Pouhé smyšlenky. — Strašidelné. — „Amerikánské.“) Druhé, prohlédnuté a pozměněné vydání. 344 stran. . . . . K 3·60

XVI. **KANCELÁŘSKÝ PRACH. — SMÍŠENÉ ZBOŽÍ.** Drobné črty z ovzduší kancelářského a kupeckého. 340 stran K 3·50

XVII. **FOXL-VOŘÍŠEK A JINÉ HISTORKY KRATOCHVILNÉ.** 180 stran . . . . . K 1·90

XVIII. **BURLESKY.** 228 stran . . . . . K 2·40

XIX. **Z PAMĚTÍ STARÉHO MRZOUTA A JINÉ HISTORKY KRATOCHVILNÉ.** (Povídky o paní Angelině Knedlhansové, obývalé kvartýrské. — Mládenci a ženichové.) 294 stran . . . . . K 3·20

XX. **O ŽIVÝCH, O MRTVÝCH.** Díl I. O literátech, umělcích a hercích. — Dvě vzpomínky zcela intimní. 256 stran . . . K 2·80

Svazky v původní vazbě o K 1·40 dražší.

Kromě toho vydáno a lze koupiti v každém knihkupectví:

DROBNÍ LIDÉ. Črty ze všedního života. Třetí vydání. Dva díly, cena každého 3 K 20 h, v polokožené vazbě 5 K 80 h.

HISTORIE O DOKTORU FAUSTOVI, slavném černokněžníku čili vypsání jeho života, skutků i přehrozného do pekelné propasti uvržení. Dle starých kronik a pamětí. S 13 dřevoryty dle kreseb mistra Josefa Manesa. 1884, nákladem vlastním. (Rozebráno.)

MANŽELOVA PŘÍTELKYNĚ. Žert z mladé domácnosti o jednom jednání. (Divadelní bibliotéky Pospíšilovy svazek 183., obsahuje též aktovku Karla Šípka: Starší závazky.) Cena 68 hal.

MEZI DĚTMI. Črty ze života malých a drahých. Cena 1 K 50 h.

MUŽ BEZ TŘINÁCTKY A DVANÁCT JINÝCH POVÍDEK NEDĚLNÍCH. Cena 1 K 80 hal., v plátěné vazbě 3 K 40 hal.

NA RŮZNÉ ADRESY. Krotké epištoly nedělního kronjkáře. Cena 4 K, ve skvostné vazbě 5 K 80 h.

TOBIÁŠKŮV ŠTĚDRÝ DEN A NĚKOLIK ŽERTOVNÝCH POVÍDEK O ZVÍŘÁTKÁCH. U F. Topiče v Praze. (Osení, knihy mladých čtenářů, svazek 19.) Druhé vydání 1915. Cena 80 hal., v plátěné vazbě 1 K 30 hal.

TŘI POVÍDKY KRATOCHVILNÉ. (Vznik a skon spolku »Nenastuzených«. — Čestný dar. — Po čtyryceti letech.) Cena 60 haléřů.

Překlady do němčiny:

HERR MELCHIOR. (Pan Melichar.) **DER FRATER AUS PODSKAL.** (Fráter z Podskalí.) **DER TONI LIEFERT.** (Tonda odvádí.) Deutsch von Johann Michael. »Prager Zeitung« 1896—7.

VATER KONDELIK UND BRÄUTIGAM WEJWARA. Kleine Episoden aus dem geordneten Haushalte einer Prager Bürgerfamilie. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Luise Tlučhoř. Berlin, Dr. Franz Ledermann, 1907. Dva svazky. Cena 6 mark, vázané 8 mark.

SCHWIEGERVATER KONDELIK UND SCHWIEGERSOHN WEJWARA. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Luise Tlučhoř. Berlin, A. W. Hayn's Erben, 1911. Cena 4 marky, v plátěné vazbě 5 mark.

AUSGEWÄHLTE GESCHICHTEN von Ignát Herrmann. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Annie Auředníček. (Slavische Romanbibliothek, Band X.) Prag, Verlag von J. Otto, 1908. Cena 3 K 60 h, v plátěné vazbě 4 K 80 h, ve skvostné vazbě 5 K 40 h.

ZWEI PRAGER IDYLLEN. (Dvě pražské idylly.) Přeložila Klára Hübschová. »Union« v Praze, únor—květen 1910.

HÄUSLICHES GLÜCK. (Domácí štěstí.) Autorisovaný překlad Em Schicka. »Union« v Praze, 1911. Též samostatně nákladem Ed. Beauforta.

FOXL-SPITZ und andere kurzweilige Geschichten. (Foxl-Vořišek.) Autorisovaný překlad Viktora Nesslera. »Union« v Praze, prosinec 1913 — březen 1914.

Do polštiny:

OJCIEC KONDELIK I NARZECZONY WEJWARA. Za pozwoleniem autora z czeskiego przełożył Pawel Laskowski. (Biblioteka dzieł wyborowych No. 257—259.) Vytištěno ve Varšavě 1903. Cena 1·80 cent.

TEŚĆ KONDELIK I ZIĘĆ WEJWARA. Z czeskiego przetłomaczyła Kazimiera Uhlenfeld. (Biblioteka dzieł wyborowych 736—738. Ve Varšavě 1912. Cena 120 kop.

ZJEDZONY SKLEP. (U sněděného krámu.) Do polštiny přeložil Adam Lach. »Dziennik dla wszystkich« ve Varšavě 1905.

Do charvatštiny:

DOMAĆA SREĆA. (Domácí štěstí.) Dvie slike iz bračnoga života. Přeložil Makso Kuntarić. »Narodne novine« v Záhřebě, září-listopad 1905.

Do holandštiny:

VADER KONDELIK EN BRUIDEGOM WEJWARA. Kleine gebeurtenissen uit het leven van een Prager gezin. Naar het Boheemsch door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave. Amsterdam, H. J. W. Becht 1909. Cena 2 zl. 90 centů holand., v orig. plátěné vazbě 3 zl. 50 centů holand.

SCHOONVADER KONDELIK EN SCHOONZOON WEJWARA. Kleine gebeurtenissen uit het leven van een Prager familie. Naar het Boheemsch door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave. Amsterdam, H. J. W. Becht 1911. Cena 2 zl. 90 centů holand., v originální plátěné vazbě 3 zl. 50 centů.

MIJNHEER MELCHIOR. (Pan Melichar.) Geautoriseerde vertalin van Jo Arenberg. V amsterodamském denníku Het Volk, v listopadu 1912.

KINDERLOOS. (Bezdětná.) MIJNHEER MELCHIOR. (Pan Melichar.) Naar het Boheemsch van Ignát Herrmann (Schrijver van: Vader Kondelik en bruidegom Wejwara, enz.) door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave. 185 stran. Amsterdam, H. J. W. Recht, v listopadu 1914.

Do slovinštiny:

OČE KONDELIK IN ŽENIN VEJVARA. Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil Stanko Svetina. »Narodni Dnevnik« v Celju (Štyrsko) 1910

TAST KONDELIK IN ZET VEJVARA. (Tchán Kondelík a zeť Vejvara.) Poslovenil Stanko Svetina. »Narodni Dnevnik« v Celju (Štyrsko), v podzimu 1910.

*

Kromě toho bezpočet drobných povídek v německých časopisech vídeňských, říšských, švýcarských i v petrohradském »St. Petersburger Heroldu«, holandských, charvatských, lužických, polských, ruských, slovinských, do angličtiny (v Americe) i francouzštiny.

Slavný slovenský básník Hurban Vajanský napsal o Herrmannově Tchánu Kondelíku v Národních Novinách v říjnu 1906:

„Ako sa nám zdá, z drobných, feuilletonických čŕt povstal prvý diel historie „poriadnej pražskej rodiny" pod záhlavím „Otec Kondelík a zeť Vejvara", ktorá

siaha až po šťastnú svadbu Vejvaru s Jozefínkou, dcérou statného izbového maliara Kondelíka. Kniha našla si široký kruh čitateľov nie tak pre svoj humor, miestami až trochu groteskný, ale pre mnohé pravdivé, intímne miesta v rodinnom živote a prekrásnu charakteristiku osôb: Kondelíka, jeho rozšafnej ženy, milej dcéry a skromného, zato životne ustáleného, zdravého, mladého Vejvaru. Autor, posmelený veľkým úspechom, napísal druhý diel, samostatný, o žití a bytí tej istej rodiny. A tu už máme pred sebou dielo veľmi seriózne, znamenité, pravdivé, ethicky bezvadné, vysoko zaujímavé, hoci hovorí sa v ňom o veciach každodenných, nevymikajúcich sa z radu ničím dobrodružným, nijakými duševnými rozorvanosťami a vnešnými neobyčajnými udalosťami. „Tak, ako to býva" bolo autorovo heslo, ale zato neupadá do triviálnosti a šablonovitosti, lebo má pred sebou živých ľudí, v jasnej životnej pravde. Napriek tomu, že povesť pohybuje sa po hladkých koľajniciach úzkeho meštianskeho žitia, dosť je tam neočakávaných zvratov a prekvapení. Humor Herrmannov je večný, sám život je humoristom a udalosti samé budia úprimnú, tichú veselosť, nevyhnutný úsmev. V celku román Herrmannov je akoby tichou panegyrikou na poriadnu, čestnú, srdcom bohatú, v úprimnosti žijúcu rodinu, hymnou na rodinný cit, bez ktorého šťastia nebýva. Jadro, sila, kontinuita, povedzme, driek národa pozostáva nie z romantiky, výnimiek, kuriosít, odklonení, dobrodružstiev, ale z Kondelíkov, Kondelíčiek a Vejvarov. My neupierame práva existencie v poesii náruživostiam, a z radu von vynikajúcim schopnostiam, charakterom, činiteľom, borcom, neobyčajným nešťastníkom i obdivuhodným rytierom šťastia a úspechu, ale prečo by nemala miesta v širokej dŕžave poesia i stredná, drieková, základná, jadrná, trvaním silná časť národa?

Hrdinom peknej povesti Herrmannovej je: rodina vo svojich slastiach, strastiach, obavách i nádejach; autor miluje svoje figúrky a čulý sluchač s ním. Dielo zanecháva svetlé dojmy a silnú útechu v našich roztrhaných, rozvŕzganých, neharmonických časoch. Pri hrmotných bubnoch, vrieskavých fagotoch a trieskavých činelách duša oddýchne si pri tichom súzvuku jeho domácej hudby." *V.*

BINDING ... NOV 3 1972

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PG
5038
H45
1905
dil 21

Herrmann, Ignát
Sebrané spisy